

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

MAGISTRSKO DELO

ANDREJKA ŠIVIC

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

MAGISTRSKO DELO

KAKOVOST IN UPORABNOST STATISTIKE
O DEMOGRAFIJI PODJETIJ

Ljubljana, januar 2008

Andrejka Šivic

IZJAVA

Študentka Andrejka Šivic izjavljam, da sem avtorica tega magistrskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom prof. dr. Lee Bregar, in skladno s 1. odstavkom 21. člena Zakona o avtorskih in sorodnih pravicah dovolim objavo magistrskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne 17. 12. 2007

Podpis: _____

KAZALO

1	UVOD	1
2	TEORETSKE OSNOVE DEMOGRAFIJE PODJETIJ	3
	2.1 Vloga demografije podjetij v gospodarskem razvoju.....	3
	2.2 Vloga demografije podjetij pri ustanavljanju novih delovnih mest.....	4
3	POTREBA PO STATISTIČNEM SPREMLJANJU DEMOGRAFIJE PODJETIJ	7
	3.1 Osnovni pojmi in definicije.....	7
	3.2 Uporabniki podatkov.....	9
	3.2.1 Vlada RS.....	9
	3.2.2 Evropska komisija in strukturni kazalniki.....	10
4	RAZVOJ STATISTIKE O DEMOGRAFIJI PODJETIJ V EU	11
	4.1 DOSME.....	12
	4.2 Raziskovanje Demografija podjetij v EU.....	13
	4.2.1 Pravna osnova.....	13
	4.2.2 3–letni program razvoja strukturne statistike podjetij v državah članicah EU v letih 2006–2008.....	14
	4.2.3 Evropski srednjeročni statistični program EU za obdobje 2008–2012.....	14
	4.2.4 Izvajanje raziskovanja.....	14
	4.3 Primerjava rezultatov anket, izvedenih v okviru DOSME, z rezultati, pridobljenimi z raziskovanjem Demografija podjetij.....	15
5	MEDNARODNI RAZVOJ SPREMLJANJA DEMOGRAFIJE PODJETIJ	18
	5.1 Raziskovalni program GEM.....	18
	5.2 Statistika o demografiji podjetij v OECD.....	20
	5.2.1 Projekt o mednarodni primerljivost deležev novonastalih podjetij.....	22
	5.2.1.1 Dejavniki primerljivosti deležev novonastalih podjetij.....	22
	5.2.1.2 Ugotovitve projekta.....	26
	5.2.2 Okvir za statistiko o demografiji podjetij.....	26
	5.2.3 Projekt kazalnikov o podjetništvu.....	26
	5.3 Zaključki in nadaljnje aktivnosti za izboljšanje mednarodne primerljivosti podatkov o demografiji podjetij.....	27
6	RAZVOJ STATISTIKE O DEMOGRAFIJI PODJETIJ V SLOVENIJI	27
	6.1 Poslovni subjekti, evidentirani v APRS.....	27
	6.2 Projekt DOSME.....	29
	6.3 Raziskovanje Demografija podjetij.....	30
	6.4 Raziskovanje DPU.....	31
	6.4.1 Potek projekta.....	31
	6.4.2 Vprašalnik.....	31
	6.4.3 Vzorčni načrt.....	32
	6.4.4 Izkazovanje rezultatov raziskovanja.....	34
7	RAZISKOVANJE DEMOGRAFIJA PODJETIJ NA SURS	34
	7.1 Pravna osnova.....	34
	7.2 Metodologija raziskovanja.....	35
	7.2.1 Viri podatkov.....	35
	7.2.1.1 SPR.....	36
	7.2.1.2 Drugi viri v Sloveniji.....	36

7.2.2	Statistična enota.....	36
7.2.3	Pokritje enot	37
7.2.4	Tipologija demografskih dogodkov	38
7.2.5	Spremenljivke raziskovanja Demografija podjetij	39
7.2.5.1	<i>Populacija aktivnih podjetij</i>	39
7.2.5.2	<i>Novonastala podjetja</i>	39
7.2.5.2.1	<i>Zaposlenost v novonastalih podjetjih</i>	43
7.2.5.3	<i>Podjetja, ki so prenehala poslovati</i>	43
7.2.5.4	<i>Preživela novonastala podjetja</i>	45
7.3	Izvajanje raziskovanja	46
7.3.1	Časovni okvir	46
7.3.2	Obremenitev poročevalskih enot in neodgovor enote.....	46
7.3.3	Kazalniki demografije podjetij.....	47
7.3.4	Kontrola kakovosti rezultatov raziskovanja.....	47
7.4	Izkazovanje rezultatov raziskovanja	48
7.4.1	Razčlenitev rezultatov	48
7.4.2	Zakrivanje rezultatov raziskovanja	48
7.4.3	Izkazovanje rezultatov raziskovanja na SURS.....	49
7.4.4	Izkazovanje rezultatov raziskovanja na Eurostatu	50
8	<i>KAKOVOST RAZISKOVANJA DEMOGRAFIJA PODJETIJ Z VIDIKA PRIMERLJIVOSTI IN SKLADNOSTI</i>	51
8.1	Splošno o kakovosti statističnega raziskovanja	51
8.2	Primerljivost med državami	53
8.2.1	Definicija primerljivosti	53
8.2.2	Primerljivost statistike o demografiji podjetij med državami	53
8.3	Skladnost rezultatov raziskovanja Demografija podjetij z drugimi raziskovanji s področja statistike podjetij.....	58
8.3.1	Skladnost rezultatov raziskovanj Demografija podjetij, strukturne statistike podjetij in podatkov o podjetjih iz SPR	59
8.3.1.1	<i>Razlike v metodologiji</i>	59
8.3.1.2	<i>Analiza podatkov za Slovenijo</i>	61
8.3.2	Skladnost rezultatov raziskovanj Demografija podjetij in GEM	62
9	<i>UPORABNOST RAZISKOVANJA DEMOGRAFIJA PODJETIJ ZA ANALIZO USTANAVLJANJA NOVIH DELOVNIH MEST</i>	64
9.1	Viri podatkov za demografijo podjetij v Sloveniji in EU	64
9.2	Kazalniki statistike o demografiji podjetij	65
9.3	Pregled izkazovanja rezultatov raziskovanja Demografija podjetij po državah	65
9.4	Analiza in prikaz rezultatov	68
9.4.1	Analiza podatkov o deležih novonastalih podjetij, deležih podjetij, ki so prenehala poslovati, in deležih preživelih novonastalih podjetij	69
9.4.1.1	<i>Delež novonastalih podjetij</i>	69
9.4.1.2	<i>Delež podjetij, ki so prenehala poslovati</i>	71
9.4.1.3	<i>Delež preživelih novonastalih podjetij</i>	72
9.4.2	Analiza ustanavljanja novih delovnih mest.....	73

9.4.2.1 Analiza ustanovljenih delovnih mest z novonastalimi podjetji v primerjavi z vsemi delovnimi mesti in povečanje števila delovnih mest prvih pet let poslovanja novonastalega podjetja.....	73
9.4.2.1.1 Delež oseb, ki delajo, v novonastalih podjetjih.....	73
9.4.2.1.2 Povečanje števila oseb, ki delajo, v preživelih novonastalih podjetjih	75
9.4.2.1.3 Delež oseb, ki delajo, v podjetjih, ki so prenehala poslovati.....	76
9.4.2.2 Analiza ustanovljenih delovnih mest z novonastalimi podjetji v primerjavi z vsemi novimi delovnimi mesti	77
10 SKLEP	78
LITERATURA	83
VIRI	86
SEZNAM PRILOG	1

1 UVOD

Majhna podjetja in podjetniški razvoj predstavljajo s svojo inovativnostjo, dinamičnostjo in prilagodljivostjo enega ključnih vzvodov gospodarske rasti. Eden temeljnih virov gospodarske rasti je podjetniški proces v novih in rastočih podjetjih (Kovač et. al., 2006, str. 11). Poslovna dinamika¹ ima pomembno vlogo pri vzpodbujanju gospodarske rasti in pri povečevanju zaposlenosti ter produktivnosti, kar so potrdile številne študije.

Zanimanje za podatke o poslovni dinamiki narašča pri uporabnikih doma kot na mednarodni ravni. Povečano zanimanje je povzročilo, da so v posameznih državah pripravljali podatke o demografiji podjetij, vendar primerjava podatkov zaradi različnih metodologij ni bila mogoča. Zaradi pomanjkanja mednarodno primerljivih podatkov so mednarodne organizacije [OECD, Eurostat (Statistični urad Evropske unije)] ali posamezne države začele izvajati projekte za zbiranje mednarodno primerljivih podatkov o demografiji podjetij.

Na ravni Evropske unije (v nadaljevanju: EU) so potrebni skladni in primerljivi podatki za države članice. Potreba po primerljivih podatkih o demografiji podjetij za spremljanje in oblikovanje politike v EU se je izraziteje pokazala leta 2000 s postavitvijo strateškega cilja na sestanku Sveta Evrope v Lizboni, da bo EU postala najbolj konkurenčno in dinamično gospodarstvo na svetu, temelječe na znanju. Ta strateški cilj bo lahko doseči, med drugim, s podpiranjem podjetništva in podjetniško dinamiko, kar lahko spremljamo z analizo demografije podjetij skozi čas (Business Demography – Recommendations Manual, 2006, str. 5).

Zbiranje osnovnih podatkov o demografiji podjetij v EU je predvideno v uredbi Sveta št. 58/97 o strukturi statistiki podjetij. V pripravi so spremembe in dopolnitve uredbe o strukturi statistiki podjetij, kjer bo statistika o demografiji podjetij podrobno opredeljena v dodatku k uredbi. Ko bo uredba stopila v veljavo, bodo države članice EU obvezane v roku posredovati podatke Eurostatu.

Statistični urad Republike Slovenije (v nadaljevanju: SURS) se je prvič srečal z začetki metodologije za spremljanje demografije podjetij s sodelovanjem v projektu Demografija malih in srednje velikih podjetij (ang. Demography of Small and Medium-sized Enterprises in Central European Countries, v nadaljevanju: DOSME) v letih od 1995 do 2002. Namen projekta, ki ga je vodil in organiziral Eurostat, je bil pripraviti podatke o demografiji podjetij in dejavnikih, ki vplivajo na uspešnost podjetij v državah srednje in vzhodne Evrope. V okviru projekta je SURS izvedel ankete, s katerimi je pridobil podatke o novonastalih podjetjih v skladu s statistično metodologijo in ne le na osnovi administrativnih ustanovitev v Poslovnem registru Slovenije (v nadaljevanju: APRS), kar je sicer objavljajal v svojih publikacijah.

SURS je pričel z razvojem statistike o demografiji podjetij v letu 2003, ko se je skupaj z večino takratnih držav kandidatka za vstop v EU pridružil državam članicam EU pri razvoju in izvajanju statističnega raziskovanja Demografija podjetij (ang. Business Demography, v nadaljevanju: raziskovanje Demografija podjetij). Z raziskovanjem Demografija podjetij zbiramo podatke o novonastalih podjetjih brez predhodnika (v nadaljevanju: novonastala podjetja), o poslovanju novonastalih podjetij v naslednjih letih in o podjetjih, ki so prenehala poslovati, in so brez naslednika (v nadaljevanju: podjetja, ki so prenehala poslovati). Spremljamo njihovo število, zaposlenost in ustvarjeni prihodek od prodaje.

Podatki o demografiji podjetij so pomembni in uporabni, če so kakovostni. Kakovost statističnih podatkov se v času informacijske družbe postavlja v ospredje. Uporabnikom je treba zagotoviti pravočasne, uporabne in točne statistične podatke.

---

¹ Za vstop novih podjetij na trg, njihovo preživetje in izstop podjetij s trga se pri ekonomskih analizah uporablja pojem poslovna dinamika. Demografija podjetij je statistični pojem, ki pomeni spremljanje podatkov o nastanku in preživetju podjetij ter o prenehanju poslovanja podjetij. V nalogi uporabljam termin demografija podjetij.

Uradna statistika namenja osrednjo pozornost kakovosti podatkov. Pomembno vlogo pri poenotenju definicije kakovosti je odigral Eurostat, ki je pripravil definicijo kakovosti statističnih podatkov, in ki jo uporabljajo vse države članice EU. Kakovost statističnega raziskovanja sestavljajo naslednji elementi: ustreznost statističnih konceptov, točnost ocen, pravočasnost in točnost objave, dostopnost in jasnost informacij, primerljivost in skladnost.

Uporabniki pogosto pripravljajo kompleksne analize, pri čemer uporabljajo podatke o demografiji podjetij iz različnih virov, na primer iz anket Globalnega podjetniškega monitorja (ang. Global Entrepreneurship Monitor, v nadaljevanju: GEM), študij OECD, raziskovanj, ki jih izvajajo državni statistični uradi. Zato je potrebno podatke o demografiji podjetij pripraviti in prikazati tako, da uporabnika opozorimo na kakovost podatkov in na skladnost med njimi.

Namen magistrske naloge je raziskati kakovost statistike o demografiji podjetij kot podatkovne osnove za analizo poslovne dinamike, posebej še z vidika ustanavljanja novih delovnih mest.

Cilji magistrske naloge so:

- predstaviti teoretske osnove za postavitev statistike o demografiji podjetij,
- predstaviti dosednji razvoj statistike o demografiji podjetij v svetu in Sloveniji,
- oceniti kakovost podatkov o demografiji podjetij, zbranih z raziskovanjem Demografija podjetij v izbranih državah, vključno s Slovenijo, z vidika primerljivosti, skladnosti in uporabnosti za analizo ustanavljanja novih delovnih mest.

Temeljna hipoteza, ki jo bom poskušala potrditi je, da na novo vzpostavljena metodologija za spremljanje statistike o demografiji podjetij v EU in Sloveniji zagotavlja kakovostne kazalnike o demografiji podjetij, vendar le do določene mere, ker se državni statistični uradi predvsem v prvih letih izvajanja raziskovanja srečujejo s problemi nepopolnega zajetja enot opazovanja, kot tudi s primerljivostjo definicij spremenljivk.

Hipotezo bom v svojem delu preverila tako, da se bom osredotočila predvsem na dva elementa kakovosti, ki sta ključna z vidika mednarodne primerljivosti podatkov, in sicer: primerljivost med državami in skladnost. Kakovost statistike o demografiji podjetij bom preverila še z vidika uporabnosti v ekonomski analizi, bolj natančno za analizo ustanavljanja delovnih mest. Pri preverjanju hipoteze se bom posluževala kvalitativnih (metodološka pojasnila pri objavljanju podatkov, poročila državnih statističnih uradov o izvajanju raziskovanja) in kvantitativnih podatkov [rezultati raziskovanja Demografija podjetij, Strukturne statistike podjetij in podatkov iz Statističnega poslovnega registra Slovenije (v nadaljevanju: SPR)]. Poleg podatkov za Slovenijo bom uporabila tudi podatke drugih evropskih držav, ki so izvajale raziskovanja, in katerih rezultati so na spletni strani Eurostata.

Magistrsko delo je sestavljeno iz desetih poglavij. Po uvodnem, prvem poglavju bom v drugem poglavju predstavila teoretske osnove demografije podjetij, predvsem njeno vlogo pri preučevanju gospodarskega razvoja in ustanavljanju novih delovnih mest. V tretjem poglavju bom opisala potrebe po statističnem spremljanju demografije podjetij, kjer se bom osredotočila na potrebe oblikovalcev politike na nacionalni in evropski ravni. V četrtem poglavju bom predstavila razvoj statistike o demografiji podjetij v Evropski uniji, v petem poglavju pa širši mednarodni razvoj spremljanja demografije podjetij. Sledi poglavje, v katerem bom obravnavala razvoj statistike o demografiji podjetij v Sloveniji. V sedmem poglavju bom opisala raziskovanje Demografija podjetij, ki ga izvajajo na SURS. Sledita osmo in deveto poglavje, ki sta osrednji poglavji mojega dela. Osmo poglavje obsega predstavitev in ocenitev kakovosti raziskovanja Demografija podjetij z vidika primerljivosti med državami in skladnosti rezultatov z drugimi raziskovanji s področja statistike podjetij. V devetem poglavju bom kakovost statistike o demografiji podjetij preverila z analizo uporabnosti za analizo ustanavljanja novih delovnih mest. Magistrsko delo bom zaključila z desetim poglavjem, kjer bom povzela glavne ugotovitve, do katerih sem prišla pri izdelavi magistrskega dela.

2 TEORETSKE OSNOVE DEMOGRAFIJE PODJETIJ

2.1 Vloga demografije podjetij v gospodarskem razvoju

Poslovna dinamika ima pomembno vlogo pri vzpodbujanju gospodarskega razvoja in pri povečevanju zaposlenosti in produktivnosti, kar so potrdile številne študije.

Vlogo poslovne dinamike v gospodarskem razvoju je prvi proučeval Schumpeter. Glede na njegovo teorijo ustvarjalne destrukcije (ang. creative destruction) so rast, inovacije in poslovna dinamika neločljivo povezane. Gospodarstvo se razvija skozi proces konkurenčnosti in selekcije.

Na gospodarski razvoj vpliva izvajanje nove kombinacije proizvodnih dejavnikov, kar obsega uvajanje novih proizvodov ali nove kakovosti proizvoda, novih metod za proizvodnjo, vstop na nove trge, nove vire dobavljanja surovin ali polproizvodov in novo organizacijo v industriji, npr. ustvarjanje monopolnega položaja. Nove kombinacije proizvodnih dejavnikov izvajajo v novih podjetjih, ki nastanejo poleg obstoječih (Schumpeter, 1951, str. 66).

Nova podjetja spreminjajo pogoje na trgu, zato se je treba prilagoditi novim razmeram. Nova podjetja lahko zaradi povečane konkurence prisilijo obstoječa podjetja k boljšemu poslovanju (npr. obstoječa podjetja so bolj motivirana za inovacije). Ni nujno, da so nova podjetja uspešna, da bi prispevala h gospodarski rasti. Ker nova podjetja izzovejo izboljšave pri obstoječih podjetjih, to povzroči pozitivne učinke na gospodarstvo, tudi če novo podjetje ne uspe in zapusti trg, kmalu po vstopu nanj. Po Schumpetrovi teoriji tudi podjetja, ki so prenehala poslovati, posredno vplivajo na gospodarsko rast. Po izstopu iz trga se proizvodnji dejavniki podjetja, ki je prenehalo poslovati, uporabijo bolj produktivno drugod v gospodarskem procesu. Visoka raven poslovne dinamike torej prispeva h gospodarski rasti zaradi selekcije in inovacij (Schumpeter, 1951, str. 242).

Michael Porter, eden izmed vodilnih avtorjev o konkurenčni strategiji in mednarodni konkurenčnosti, navaja, da na mednarodnih trgih konkurirajo podjetja, ne pa države. Načini, kako podjetja ustvarjajo in ohranjajo konkurenčno prednost v globalnih panogah, predstavljajo potrebno osnovo za razumevanje vloge države v procesu konkurenčnosti.

Porter odgovarja na vprašanje, zakaj dosežejo države mednarodni uspeh v določeni panogi. Definiral je štiri dejavnike v gospodarstvu, ki oblikujejo poslovno okolje, v katerem nacionalna podjetja tekmujejo in ki pospešujejo ali ovirajo ustvarjanje konkurenčnih prednosti. Ti dejavniki so:

- stanje proizvodnih dejavnikov (npr. kvalificirana delovna sila, infrastruktura),
- stanje domačega povpraševanja,
- obstoj dobaviteljev in povezanih dejavnosti,
- stanje v državi glede ustanavljanja podjetij, njihove organizacije, vodenja in upravljanja podjetij ter način konkuriranja na domačem trgu.

Ti dejavniki ustvarjajo okolje, v katerem podjetja nastajajo in si konkurirajo. Države so uspešne v posamezni dejavnosti, ker je njihovo domače okolje dinamično, ponuja izzive ter spodbuja podjetja k razvoju in razširitvi njihovih prednosti skozi čas (Porter, 1990, str. 71).

Intenzivnost konkurence na nacionalnem trgu je odvisna od ustanavljanja novih podjetij, ki predstavljajo nove konkurente. Porter ocenjuje nova podjetja za pomembna v procesu povečanja konkurenčne prednosti v gospodarstvu, ker vplivajo na proces inovacij v panogah. Nova podjetja uvajajo nove tehnologije, oskrbujejo druge segmente, dobavljajo potrebna produkcijska sredstva ali ponujajo specializirane storitve. Poleg tega je ustanavljanje novih podjetij nujno za nadomestitev izgubljenih delovnih mest.

Porter loči dva osnovna načina ustanavljanja novih podjetij:

- ustanovitev popolnoma novega podjetja, ki je rezultat popolnoma novih idej, ali zaradi odcepitve, ko npr. nezadovoljni zaposleni, ki imajo dobre ideje, zapustijo podjetje in ustanovijo novo, pogosto blizu obstoječega,
- interno preoblikovanje obstoječega podjetja.

Podjetja, ustanovljena zaradi odcepitve, so pomembna za nacionalno gospodarstvo, ker ustvarjajo konkurenco ter so inovativna, tako z novimi proizvodi in proizvodnim procesom, kar npr. ni bilo omogočeno zaradi različnih interesov v prejšnjem podjetju (Porter, 1990, str. 122, 123).

V zadnjih 20-ih letih so bile narejene mnoge analize, katerih namen je bil preučevati vpliv demografije podjetij na gospodarsko rast. Rezultati empiričnih analiz so različni. Razlog je v uporabljenih različnih merilih za spremljanje demografije podjetij in gospodarske rasti. Večina analiz uporablja delež novonastalih podjetij kot merilo za demografijo podjetij. Nadaljnji vzrok za različne rezultate za iste države in isto obdobje opazovanja, je uporaba različnih časovnih odlogov med demografijo podjetij in gospodarsko rastjo. Nova podjetja potrebujejo čas, da dejansko prispevajo h gospodarski rasti (Van Stel, 2004, str. 4). Nova podjetja potrebujejo nekaj let, da se povečajo in prav tako mora preteči precej časa, da postanejo dovolj konkurenčna in predstavljajo izziv obstoječim podjetjem.

Teorijo ustvarjalne destrukcije² potrjuje več analiz OECD. V letu 2001 je Stefano Scarpetta pripravil študijo "Productivity and Firm Dynamics", v letu 2002 je Stefano Scarpetta skupaj z drugimi raziskovalci pripravil študijo "The Role of Policy and Institutions for Productivity and Firm Dynamics", v letu 2003 so Eric Bartelsman, Stefano Scarpetta in Fabiano Schivardi pripravili študijo "Comperative Analysis of Firm Demographics and Survival". Na OECD so preučevali povezavo med podjetništvom, produktivnostjo in gospodarsko rastjo. Dokazi so potrdili, da imajo tako vstopi kot izstopi podjetij iz trga pomembno vlogo pri povečevanju produktivnosti (Davis, 2006, str. 8).

Nova podjetja imajo pomembno vlogo pri ustanavljanju novih delovnih mest, kar bom predstavila v naslednji točki.

2.2 Vloga demografije podjetij pri ustanavljanju novih delovnih mest

Leta 1979 je David Birch objavil prvo longitudinalno statistično raziskovanje o ustvarjanju delovnih mest v ZDA v letih od 1969 do 1976. Raziskovanje je pokazalo, da so v ZDA majhna podjetja z manj kot sto zaposlenimi ustvarila 81 % neto novih delovnih mest³ (Kampuš Trop, 2000, str. 17, 18). Rezultati tega raziskovanja so spodbudili živahno strokovno razpravo o učinkih novih podjetij na gospodarstvo in tudi nadaljnja raziskovanja s tega področja.

David Birch je leta 1987 je zbral svoje ugotovitve v knjigi *Job Creation in America*, kjer je predstavil analizo o ustanavljanju novih delovnih mest v ZDA na novejših podatkih (1981–1985) ter pripravil analizo o ustanavljanju novih delovnih mest še za tri države (Kanado, Švedsko, Združeno kraljestvo⁴). Analiza je pokazala, da so majhna podjetja (z manj kot 20 zaposlenimi osebami) v ZDA ustvarila 88 % vseh neto novih delovnih mest v preučevanem obdobju (Birch, 1987, str. 16).

Iz tabele 1 je razvidno, da so nova in ukinjena podjetja v ZDA ustvarila 24 % vseh neto novih delovnih mest v letih 1981–1985.

---

² Pojem ustvarjalne destrukcije je uvedel Schumpeter in pomeni, da nova podjetja uvajajo inovativne proizvode, procese in organizacijske strukture, ter s tem spodbujajo dolgoročno gospodarsko rast.

³ Razlika med vsemi na novo ustvarjenimi delovnimi mesti in vsemi izgubljenimi delovnimi mesti v nekem obdobju.

⁴ Za natančnejšo opredelitev uporabljam pojem Združeno kraljestvo (ang. United Kingdom), ki poleg Velike Britanije zajema še Severno Irsko.

Tabela 1: Neto ustanovljena delovna mesta po velikosti podjetja, ZDA, 1981–1985

<i>Velikost podjetja glede na število zaposlenih oseb</i>	<i>Neto delovna mesta v obstoječih podjetjih (v 1000)</i>	<i>Neto delovna mesta (ustanovitve – ukinitve) (v 1000)</i>	<i>Skupaj neto ustanovljena oz. izgubljena delovna mesta (v 1000)</i>	<i>Delež neto ustanovljenih oz. izgubljenih delovnih mest (%)</i>
1–19	1.809,7	753,8	2.563,4	88,1
20–99	603,5	176,8	780,3	26,8
100–499	33,8	-603,4	-569,6	-19,6
500–4999	58,9	-61,0	-2,0	-0,1
5000+	-297,7	435,4	137,7	4,7
Skupaj	2,208,2	701,6	2.909,8	100,0

Vir: Birch, 1987, str. 16

Analiza, ki je obsegala štiri države, je pokazala razlike pri ustanavljanju delovnih mest glede na velikost podjetij. Podatki za Švedsko so pokazali, da neto delovna mesta ustvarjajo večinoma velika podjetja (500 in več zaposlenih oseb), medtem ko jih v Združenem kraljestvu ustvarjajo skoraj izključno mala podjetja. Podatki za Kanado se nahajajo med tema dvema državama. Birch ugotavlja, da do razlik prihaja zaradi različnih nacionalnih kultur in oblik organiziranosti (npr. davčna politika na Švedskem ni naklonjena majhnim podjetjem ter daje ugodnosti večjim).

Raziskovanja Davida Bircha kažejo, da je za učinkovito gospodarsko strukturo zelo pomembno ustanavljanje novih podjetij. Vendar so viri za ustanavljanje dodatnih delovnih mest v večini držav skoraj izključno v manjšem številu hitro razvijajočih se podjetij (tako imenovanih gazel). Ta podjetja začenjajo kot majhna podjetja in na začetku ni mogoče razlikovati od drugih malih podjetij. Toda ta podjetja se hitro izvijajo iz skupine malih podjetij in nato skozi daljše obdobje rastejo. Dinamika gospodarstev je odvisna od hitrosti rojevanja gazel in njihove vitalnosti (Glas, Pšeničny, 2000, str. 14).

Ekonomisti, ki so ponovili raziskovalno delo Davida Bircha za ZDA in druge države, so potrdili njegove ugotovitve (Kampuš Trop, 2000, str. 18). V zadnjih letih so v številnih raziskavah analizirali ustanavljanje novih delovnih mest iz različnih vidikov. V nadaljevanju jih bom nekaj predstavila.

Povezavo med ustanavljanjem novih podjetij in ustanavljanjem delovnih mest sta preučevala André van Stel in David Storey. Analizirala sta povezavo med novimi podjetji in spremembo števila zaposlenih oseb, v Veliki Britaniji, v letih 1980–1998. Ugotovila sta, da obstaja pozitiven kratkoročni učinek novih podjetij na spremembo števila zaposlenih oseb ter da je vpliv novih podjetij na ustanavljanje delovnih mest močnejši po petih letih poslovanja (Van Stel, Storey, 2002, str. 28).

Fritsch in Mueller sta za Zahodno Nemčijo analizirala vpliv novih podjetij na ustanavljanje novih delovnih mest v letih od 1983 do 2002. Ugotovila sta, da je prispevek novih podjetij pri povečanju števila zaposlenih oseb v letu nastanka skromen in da imajo največji vpliv na ustanavljanje novih delovnih mest v osmem letu po njihovem nastanku. Nova podjetja vodijo k večjemu številu zaposlenih oseb, vendar šele v daljšem obdobju. Učinki novih podjetij na ustanavljanje novih delovnih mest se razlikujejo glede na značilnosti novih podjetij in glede na njihove konkurente v panogi in regiji. Visoko inovativna nova podjetja predstavljajo večji izziv obstoječim podjetjem kot podjetja, ki niso inovativna (Fritsch, Mueller, 2004, str. 23).

Poleg navedenih avtorjev so pozitivno povezavo med demografijo podjetij in ustanavljanjem novih delovnih mest za preučevano državo ugotovili še številni raziskovalci npr. za ZDA Reynolds (1999) ter Acs in Armington (2003), za Veliko Britanijo Ashcroft in Love (1996), za Zahodno Nemčijo Audretsch in Fritsch (2002). Rezultati analiz so odvisni od časovnega odloga pri preučevanju povezave med demografijo podjetij in gospodarsko rastjo. Nova

podjetja potrebujejo nekaj let, da pričnejo rasti in, da postanejo konkurenčna obstoječim podjetjem (Van Stel, 2004, str. 4).

Vpliv ustanavljanja novih podjetij na ustanavljanje novih delovnih mest v ZDA in Evropi je analiziral Robert W. Bednarzik. Bednarzik ugotavlja, da je ustanavljanje novih podjetij bistveno in pomembno za ustanavljanje delovnih mest. Države, ki imajo visoke deleže novih in ukinjenih podjetij, bodo imele najboljši položaj pri konkuriranju na svetovnih trgih (Bednarzik, 2000, str. 3).

Bednarzik ugotavlja, da je primerjanje podatkov o demografiji podjetij v ZDA in EU oteženo, ker metodologija za spremljanje demografije podjetij v ZDA in EU ni poenotena. Pomembna razhajanja v metodologiji so:

- podatki za EU obsegajo tudi samozaposlene osebe, medtem ko jih podatki za ZDA ne zajemajo;
- uporaba različnih enot opazovanja, ki je v ZDA podružnica⁵ (ang. establishment), v EU pa podjetje⁶ (ang. enterprise).

Med leti 1995 in 1996 se je v ZDA povečalo število delovnih mest za približno 1,9 milijonov, k čemur so nove in ukinjene podružnice (zajete so tudi nove oziroma ukinjene podružnice v obstoječih podjetjih) prispevale 915.000 delovnih mest, spremembe v obstoječih podružnicah pa 954.000 delovnih mest. Povečanje števila zaposlenih oseb se je zaradi nastanka novih podružnic letno gibalo med 5,6 % in 7,1 % med leti 1989 in 1996, kar je razvidno iz tabele 2.

Tabela 2: Spremembe števila zaposlenih oseb v novih in ukinjenih podružnicah, ZDA, 1989–1996

Leta	Neto sprememba števila zaposlenih oseb	Sprememba v številu zaposlenih oseb zaradi		
		nastanka podružnic	ukinitve podružnic	nadaljevanja podružnic
1989–1990	2,0	5,8	-5,3	1,5
1990–1991	-1,2	6,1	-5,3	-2,1
1991–1992	0,6	7,1	-5,8	-0,8
1992–1993	2,1	5,9	-5,2	1,4
1993–1994	2,1	5,6	-5,2	1,7
1994–1995	3,7	6,0	-4,7	2,4
1995–1996	1,9	5,9	-5,0	1,0

Vir: Bednarzik, 2000, str. 8

Za 10 držav članic EU v letih 1994 in 1995 Bednarzik ugotavlja, da je delež novih podjetij večji od deleža ukinjenih podjetij in, da imajo nova podjetja v povprečju manj kot štiri zaposlene osebe. Podjetniki, ki ustanavljajo nova in hkrati uspešna podjetja, predstavljajo osnovo za ustanavljanje novih delovnih mest (Bednarzik, 2000, str. 13).

Ker podatki, ki jih je pridobil od državnih agencij ZDA in od Eurostata, niso v celoti primerljivi, avtor priporoča ločeno analiziranje podatkov za ZDA in EU.

⁵ Podružnica je definirana kot ena fizična lokacija, na kateri podjetje opravlja dejavnost. Podjetje lahko sestoji iz ene ali več podružnic. Če podjetje opravlja dve ali več dejavnosti na isti lokaciji, se podjetje razvrsti glede na glavno dejavnost (Bednarzik, 2000, str. 2).

⁶ Podjetje je najmanjša kombinacija pravnih enot, ki ima kot organizacijska enota za izdelavo proizvodov ali storitev določeno stopnjo samostojnosti pri sprejemanju odločitev, predvsem za razporejanje svojih tekočih poslovnih sredstev. Podjetje opravlja eno ali več dejavnosti na eni ali več lokacijah (Uredba Sveta št. 696/93 o statističnih enotah).

3 POTREBA PO STATISTIČNEM SPREMLJANJU DEMOGRAFIJE PODJETIJ

Zaradi naraščajočega zanimanja za podatke o demografiji podjetij in podjetništvu tako doma kot na mednarodni ravni (predvsem oblikovalcev politike in raziskovalcev) so mednarodne organizacije in posamezne države začele razvijati statistiko o demografiji podjetij.

Oblikovalci politike potrebujejo podatke o demografiji podjetij za pripravo strategij in programov za spodbujanje ustanavljanja novonastalih podjetij in njihove rasti ter za spremljanje uresničevanja programov. Spodbujanje ustanavljanja novonastalih podjetij je pomembno za povečanje inovacij in produktivnosti v gospodarstvu ter za ustanavljanje novih delovnih mest. Če novonastalo podjetje zaposluje posameznike (bodisi lastnike ali druge zaposlene osebe), ki prej niso bili zaposleni, pomeni to povečanje zaposlenosti v gospodarstvu.

V nadaljevanju bom predstavila najpomembnejše uporabnike podatkov o demografiji podjetij in predvsem potrebe Vlade Republike Slovenije (v nadaljevanju: Vlada RS) in Evropske komisije.

Pred tem bom, za večjo preglednost besedila, na kratko predstavila osnovne pojme in njihove opredelitve, ki jih uporabljam v besedilu magistrskega dela. Pojmi so povzeti iz uredb evropske statistike.

3.1 Osnovni pojmi in definicije

Dogodke, ki jih spremljamo z demografijo podjetij, raziskovalci in institucije različno poimenujejo. Eurostat je vpeljal izraze, ki so jih pričeli uporabljati tudi na OECD.

V nadaljevanju naloge bom uporabljala terminologijo, ki jo uporablja evropska statistika. Terminologijo je vpeljala strukturna statistika podjetij, katere del je statistika o demografiji podjetij.

Tabela 3: Definicije novonastalega podjetja, podjetja, ki je prenehalo poslovati, oseb, ki delajo, zaposlenih oseb in prihodka od prodaje v strukturni statistiki podjetij (uredba Komisije št. 2700/98) in odstopanje definicij SURS

<i>Definicije v strukturni statistiki podjetij</i>		<i>Definicije SURS: razhajanje s predpisano definicijo</i>
<i> vključeno</i>	<i> izključeno</i>	
<i>novonastalo podjetje (ang. enterprise birth)</i>		
– podjetje, ki je nastalo z novo kombinacijo proizvodnih dejavnikov	– formalne ustanovitve poslovnega subjekta v administrativnem poslovnem registru, ki zajemajo podjetja, nastala s prevzemom, podjetja, ki so bila vpisana v register zaradi spremembe v pravnoorganizacijski obliki idr. – podjetja v mirovanju več kot dve leti	

<i>podjetje, ki je prenehalo poslovati (ang. enterprise death)</i>		
<ul style="list-style-type: none"> – podjetje, ki je prenehalo poslovati zaradi razpustitve kombinacije proizvodnih dejavnikov in njegovega poslovanja ne nadaljuje drugo podjetje oziroma druga pravna enota 	<ul style="list-style-type: none"> – formalne ukinitve poslovnega subjekta v administrativnem poslovnem registru, ki zajemajo podjetja, ki so prenehala obstajati zaradi spojitve, prevzemov, sprememb v pravnoorganizacijski obliki idr. – podjetja v mirovanju več kot dve leti 	
<i>osebe, ki delajo (ang. persons employed)</i>		
<ul style="list-style-type: none"> – osebe, ki delajo pri opazovani enoti, vključno z lastniki, ki delajo, partnerji, ki redno delajo v enoti, pomagajočimi družinskimi člani⁷ – osebe, ki delajo izven enote in so na plačilni listi (npr. prodajni zastopniki) – osebe, odsotne za kratko obdobje in so na plačilni listi (npr. bolniški dopust) – delavci s krajšim delovnim časom 	<ul style="list-style-type: none"> – osebe, ki so odsotne za nedoločeno obdobje – osebe, ki jih enoti posredujejo druga podjetja – osebe na obveznem služenju vojaškega roka 	<ul style="list-style-type: none"> – niso zajeti pomagajoči družinski člani, osebe, ki delajo na osnovi pogodb o delu ali avtorskih pogodb – zajete so osebe, ki so odsotne za nedoločeno obdobje npr. osebe, ki so na bolniškem dopustu
<i>zaposlene osebe (ang. employees)</i>		
<ul style="list-style-type: none"> – osebe, ki delajo za delodajalca, imajo pogodbo o zaposlitvi in prejemajo plačilo v obliki plače, honorarja, odpravnine ali nadomestilo v blagu – plačani lastniki, ki delajo – študenti in dijaki – delavci na domu – delavci za skrajšan delovni čas – sezonski delavci, – delavci na kratkotrajnem dopustu 	<ul style="list-style-type: none"> – delavci agencije za zaposlovanje – osebe na dolgotrajnem dopustu – prostovoljni delavci 	<ul style="list-style-type: none"> – niso zajeti študenti in dijaki – niso izključene osebe na dolgotrajnem dopustu
<i>prihodki od prodaje (ang. turnover)</i>		
<ul style="list-style-type: none"> – vsota zneskov na računih, ki jih je izdala opazovana enota v obdobju opazovanja in to ustreza prodaji blaga ali storitev tretjim osebam – vse dajatve in davke na blago ali storitve, izdane na 	<ul style="list-style-type: none"> – znižanje cen, rabati in popusti – subvencije za poslovanje, ki jih podelijo javne oblasti in institucije EU 	

⁷ Pomagajoči družinski člani so osebe, ki živijo z lastnikom enote in redno delajo za enoto, vendar nimajo pogodbe za storitev in ne prejemajo fiksnega zneska za delo, ki ga opravijo. To je omejeno na osebe, ki niso vključene na plačilno listo druge enote, kot da je to njihova glavna zaposlitev.

računih preko enote [z izjemo davka na dodano vrednost (v nadaljevanju: DDV)] – stroške (npr. transportne), prenesene na kupca		
---	--	--

Vir: Business Demography – Recommendations Manual, Annex 1, 2006, str. 9, 10, 20, 21, 26, Podjetja, 2006, str. 7

3.2 Uporabniki podatkov

Uporabnike statistike o demografiji podjetij v Sloveniji lahko razdelimo v naslednje skupine:

- Vlada RS potrebuje podatke o demografiji podjetij za pripravo strategije razvoja Slovenije, državnega razvojnega programa in drugih dokumentov ter za spremljanje učinkov teh programov. Glavni uporabnik podatkov o demografiji podjetij je Ministrstvo za gospodarstvo, ki potrebuje podatke za pripravo programa ukrepov za spodbujanje podjetništva in konkurenčnosti.
- Evropska komisija potrebuje poenotene podatke o demografiji podjetij za EU za spremljanje napredka EU pri uresničevanju ciljev Lizbonske strategije. Glavni uporabniki podatkov so: Eurostat, Generalni direktorat za podjetništvo in industrijo (ang. Direktorat General Enterprise and Industry), Generalni direktorat za notranji trg in storitve (ang. Direktorat General Internal Market and Services).
- mednarodne organizacije npr. OECD;
- raziskovalne institucije, kjer je glavni uporabnik Urad za makroekonomske analize in razvoj;
- podjetja za analizo panoge, konkurentov, poslovnih priložnosti idr.;
- raziskovalci;
- mediji.

V nadaljevanju bom podrobneje opisala potrebe oblikovalcev politike po podatkih o demografiji podjetij na nacionalni ravni in ravni EU, to je Vlade RS in Evropske komisije.

3.2.1 Vlada RS

Vlada RS potrebuje podatke o demografiji podjetij za pripravo strateških in operativnih dokumentov, predvsem na področju podjetništva in povečanja konkurenčnosti podjetij in države.

Vlada RS je 23. junija 2005 sprejela Strategijo razvoja Slovenije in v njenem okviru doseganje ciljev Lizbonske strategije. Strategija razvoja Slovenije opredeljuje vizijo in cilje razvoja Slovenije ter pet razvojnih prioritet z akcijskimi načrti:

- konkurenčno gospodarstvo in hitrejša gospodarska rast,
- učinkovito ustvarjanje, dvosmerni pretok in uporaba znanja za gospodarski razvoj in kakovostna delovna mesta,
- učinkovita in cenejša država,
- moderna socialna država in
- večja zaposlenost ter povezovanje ukrepov za doseganje trajnostnega razvoja.

Direktorat za podjetništvo in konkurenčnost, v okviru delovnega področja Ministrstva za gospodarstvo, izvaja programe in ukrepe, usmerjene v spodbujanje podjetniškega razvoja ter povečevanje konkurenčnosti podjetij in države (Ministrstvo za gospodarstvo, 2006).

Štiri ključna področja delovanja Direktorata za podjetništvo in konkurenčnost v obdobju 2007–2013 so (Program ukrepov za spodbujanje podjetništva in konkurenčnosti za obdobje 2007–2013, 2006, str. 5):

- spodbujanje podjetništva in podjetništvu prijaznega okolja,
- spodbujanje znanja za gospodarstvo,

- spodbujanje razvoja in inovacij v gospodarstvu in
- spodbujanje malih in srednje velikih podjetij z lastniškimi in dolžniškimi viri.

Za določitev delovnih nalog Direktorata za podjetništvo in konkurenčnost in za spremljanje njihovega uresničevanja, potrebuje Vlada RS podatke o demografiji podjetij in podjetništvu. V Programu ukrepov za spodbujanje podjetništva in konkurenčnosti za obdobje 2007–2013 so bili za vir uporabljeni podatki o podjetniški aktivnosti svetovne raziskave GEM in za podatke o novonastalih podjetjih, podjetjih, ki so prenehala poslovati, in o preživelih podjetjih pa Agencija RS za javnopravne evidence in storitve (v nadaljevanju: AJ PES) (o teh dveh virih razpravljam v točkah 5.1 in 6.1).

Državna statistika pričakuje predloge potreb po podatkih za merjenje učinkovitosti programov od izvajalcev Strategije, programov, določenih na njeni podlagi, in drugih nacionalnih programov (Vmesno poročilo o izvajanju Srednjeročnega programa statističnih raziskovanj 2003–2007, str. 2).

3.2.2 Evropska komisija in strukturni kazalniki

Potreba po primerljivih podatkih o demografiji podjetij za spremljanje in oblikovanje politike v EU se je izraziteje pokazala leta 2000, ko so postavili strateški cilj na sestanku Sveta Evrope v Lizboni, da bo EU do leta 2010 postala najbolj konkurenčno in dinamično gospodarstvo na svetu, temelječe na znanju (Lizbonska strategija, 2006). Napredek EU, posameznih držav članic in kandidatke pri uresničevanju tega cilja spremljajo s pomočjo tako imenovanih strukturnih kazalnikov.

Eurostat je vključen v proces izbire strukturnih kazalnikov in je odgovoren za zbiranje podatkov in njihovo posredovanje za poročilo Svetu Evrope na spomladanskih srečanjih.

Seznam strukturnih kazalnikov vsebuje 48 kazalnikov s šestih področij: splošni gospodarski kazalniki, zaposlenost, inovacijska in raziskovalna dejavnost, gospodarska reforma, socialna povezanost in okolje (Strukturni kazalniki, 2004, str. 3).

Analiza kazalnikov v letu 2004 je pokazala, da se cilji Lizbonske strategije ne uresničujejo, in je bila povod za njeno revizijo. Evropska komisija je v okviru poročila Svetu Evrope februarja 2005 predlagala nov začetek za ponovni zagon uresničevanja Lizbonske strategije. Manj se govori o nujnosti doseganja ciljev do leta 2010 in več o potrebi po zoženju prednostnih nalog na dva osrednja cilja: višja in stabilna gospodarska rast ter ustanavljanje novih in bolj kakovostnih delovnih mest. Poročilo Evropske komisije predvideva spremenjeno upravljanje strategije z uvedbo nacionalnih akcijskih programov za uresničevanje Lizbonske strategije, določitev nacionalnih skrbnikov za njihovo izvajanje in poenostavljen sistem poročanja držav članic (Lizbonska strategija, 2006).

Kazalniki, ki se nanašajo na demografijo podjetij, so del strukturnih kazalnikov. Strukturni kazalniki s področja demografije podjetij sodijo v področje gospodarskih reform in so naslednji:

- delež novonastalih podjetij,
- delež podjetij, ki so prenehala poslovati, in
- delež preživelih novonastalih podjetij.

Na Eurostatu so pripravili podatkovno bazo s strukturnimi kazalniki za posamezne države članice EU in države kandidatke. Gre večinoma za desetletno časovno vrsto podatkov. Podatki so na voljo brezplačno na spletni strani Eurostata, kjer so objavljene tudi metodološke informacije.

Podatki za strukturne kazalnike za demografijo podjetij so na voljo v podatkovni bazi strukturnih kazalnikov. Eurostat je objavil rezultate pilotnih in nadaljnjih raziskovanj sodelujočih držav. Za Slovenijo so bili decembra 2007 objavljeni podatki statistike o demografiji podjetij za leta opazovanja od 2000 do 2003.

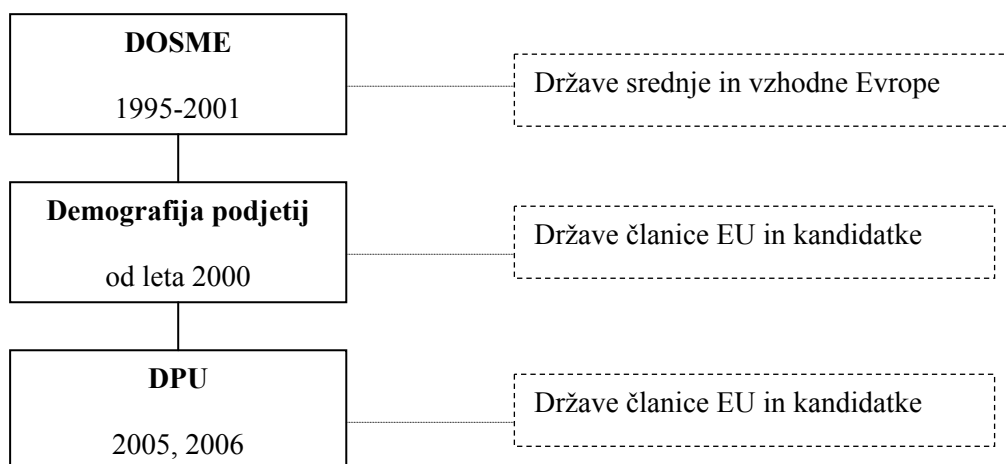

Pregled potreb po podatkih o demografiji podjetij pokaže, da uporabniki potrebujejo te podatke za pripravo programov in načrtov ter za spremljanje njihovega uresničevanja. Uporabniki se zavedajo vpliva demografije podjetij in podjetništva na konkurenčnost tako države kot podjetij. Za uporabnike je pomembno, da so podatki pravočasni.

4 RAZVOJ STATISTIKE O DEMOGRAFIJI PODJETIJ V EU

V skladu s povečano potrebo po podatkih o demografiji podjetij v EU je Evropska komisija ustanovila in sofinancirala dva projekta za razvoj statistike o demografiji podjetij: DOSME in Demografija podjetij; in kasneje še projekt Dejavniki poslovne uspešnosti (ang. Factors of Business Success, v nadaljevanju: DPU).

Slika 1: Razvoj statistike o demografiji podjetij v EU

Projekta, ki ju je vodil in organiziral Eurostat:

- Namen projekta DOSME, ki je bil ustanovljen leta 1995, je bil pripraviti podatke o demografiji podjetij in dejavnikih, ki vplivajo na uspešnost podjetij, v državah srednje in vzhodne Evrope. Projekt se je osredotočil na pomoč državam kandidatkam za vstop v EU pri razvoju poslovne statistike in poslovnega registra. Projekt je temeljil na izvedbi več zaporednih panelnih anket⁸, ki so omogočale spremljanje razvoja in obnašanja novih podjetij (Vale, Powell, 2003, str. 3, 4).
- Projekt Demografija podjetij, ki je bil ustanovljen leta 2000 na osnovi ciljev, sprejetih na sestanku Sveta Evrope v Lizboni. Sprejeti cilji spodbujajo podjetništvo, doseganje teh ciljev pa lahko spremljamo s podatki o demografiji podjetij. Namen projekta ob njegovi ustanovitvi je bil razvoj kazalnikov o demografiji podjetij v državah članicah EU na osnovi podatkov v poslovnih registrih.

Ker Evropska komisija potrebuje poleg podatkov, pridobljenih s statistiko o demografiji podjetij, še informacije o dejavnikih, ki določajo uspešnost novonastalih podjetij (npr. demografske značilnosti podjetnikov, njihove izkušnje v preteklosti), je v letih 2005 in 2006 sofinancirala izvajanje projekta DPU, ki ga je vodil Eurostat. Izvedba tega projekta za Slovenijo je podrobneje opisana v točki 6.4.

Projekta DOSME in Demografija podjetij bom v nadaljevanju podrobneje opisala.

⁸ Panelna anketa je "anketa, pri kateri se opazovanje v več zaporednih časovnih intervalih ali trenutkih ponavlja na istih enotah zaradi preučevanja sprememb pojava, npr. večkratno anketiranje iste skupine volilcev v predvolivnem obdobju" (Košmelj, 2001, str. 92).

4.1 DOSME

V letu 1995 so začeli izvajati projekt, katerega glavni namen je bil spremljanje demografije podjetij v letih od 1995 do 2000 v državah srednje in vzhodne Evrope. Prehod v tržno gospodarstvo je v teh državah vzpodbudil ustanovitev številnih novih podjetij v zasebni lasti.

V letih od 1995 do 2002 so potekali trije projekti, ki so temeljili na isti metodologiji, vendar z različnimi imeni: PECO (fr. Les pays d'Europe centrale et orientale), DOSME 1 in DOSME 2 (v nalogi uporabljam termin DOSME).

Podrobne informacije o projektu in rezultati raziskovanj se nahajajo na spletni strani: <http://forum.europa.eu.int/irc/dsis/dosme/info/data/en/index.htm>.

Nameni projekta DOSME so bili (Final Report on the DOSME project, 2002, str. 3):

- zagotoviti kakovostno bazo podatkov, ki bo omogočila longitudinalne študije⁹;
- razviti ocene o podjetjih v skladu s standardi in metodami, ki veljajo v EU;
- določiti, ali lahko iz anket pridobimo informacije o dejavnikih poslovne uspešnosti, kar je bilo pomembno za nadaljnji razvoj statistike o podjetništvu v EU.

Cilji projekta so bili (Lešnjek, 1996, str. 305):

- zbrati podatke o strukturi in lastnostih poslovnih subjektov v tranzicijskih državah,
- spremljati njihovo demografijo,
- meriti kakovost poslovnih registrov ter
- pridobiti znanje in izkušnje s področja panelnih anket.

V okviru projekta so izvajali ankete na osnovi vzorca podjetij iz poslovnih registrov in številne panelne ankete. S panelnimi anketami so ugotavljali posamezne značilnosti o opazovanih podjetjih na osnovi enotne metodologije v različnih časovnih obdobjih. Rezultati anket so omogočili analizo različnih značilnosti novonastalih podjetij – preživetja novonastalih podjetij, analizo podjetij, ki so prenehala poslovati, in značilnosti podjetnikov.

Rezultati anket so se izkazali za zelo uporabne, ker so s tem projektom prvič merili pojav novih proizvodnih struktur v tranzicijskih državah, in ker so bili podatki različnih držav primerljivi. Povpraševanje po podatkih je bilo veliko. Ta projekt je omogočil oceno kakovosti nacionalnih poslovnih registrov (Perry, 1999, str. 2).

Zbiranje podatkov in njihova obdelava sta temeljila na skupni metodologiji. Za izvajanje anket so vse sodelujoče države uporabljale enoten vprašalnik, ki so ga tudi skupaj oblikovale (Lešnjek, 1996, str. 306). Vprašalniki anket so vsebovali naslednje sklope:

- osnovni podatki o podjetju (ime, naslov, matična številka in pravnoorganizacijska oblika, kjer je bila preverjena pravilnost podatka v APRS),
- trenutno stanje podjetja (aktivnost podjetja, lastništvo, število oseb, ki delajo, glavna dejavnost, ki jo podjetje opravlja),
- začetek poslovanja in pogoji za razvoj podjetja (demografski podatki o podjetniku, način nastanka podjetja, financiranje podjetja, investicije, težave s prodajo izdelkov ali storitev, težave pri razvoju poslovne aktivnosti).

V skladu s predpisano metodologijo v projekt niso bila vključena podjetja, katerih glavna dejavnost sodi na področje kmetijstva, lova, gozdarstva, ribištva, javne uprave, obrambe, obveznega socialnega zavarovanja, dejavnosti združenj, zasebnih gospodinjstev ter eksteritorialnih organizacij.

Ankete so temeljile na stratificiranem vzorcu, pri čemer sta bili merili stratifikacije pravnoorganizacijska oblika podjetja in leto registracije podjetja.

---

⁹ Longitudinalna študija "je preučevanje spreminjanja lastnosti populacije s ponavljanjem opazovanja istih enot v zaporednih časovnih intervalih ali trenutkih npr. preučevanje otrok v letih njihovega osnovnega šolanja" (Košmelj, 2001, str. 68).

Eurostat je pomagal pri izvajanju raziskovanja, saj so obdelavo podatkov za projekt izvajali centralno pod nadzorom Eurostata.

Na podlagi raziskovanj so pripravili obsežno podatkovno bazo za deset držav: Bolgarija, Češka republika, Estonija, Madžarska, Latvija, Litva, Poljska, Romunija, Slovenija in Slovaška. Rezultati anket za nekatera obdobja so bili objavljeni tudi za Albanijo in Makedonijo, Nekdanjo jugoslovansko republiko, ki sta izvajali ankete le v nekaterih letih (Final Report on the DOSME project, 2002, str. 3).

Rezultati anket o podjetjih so prvi empirični podatki o spremenjenih gospodarskih strukturah v tranzicijskih državah. S projektom DOSME so razvili metodologijo za pripravo primerljivih podatkov o novonastalih podjetjih in njihovi rasti. Kljub enaki metodologiji je pri uporabi podatkov, zbranih s projektom DOSME, treba upoštevati, da na kakovost podatkov vplivajo uporabljeni administrativni viri, velikost vzorcev in zajem enot.

4.2 Raziskovanje Demografija podjetij v EU

Z raziskovanjem Demografija podjetij se zbirajo podatki o novonastalih podjetjih, o poslovanju novonastalih podjetij pet let po nastanku, in o podjetjih, ki so prenehala poslovati.

Da bi dosegli čim višjo stopnjo primerljivosti podatkov o demografiji podjetij, so v okviru projekta Demografija podjetij razvili enotno metodologijo za vse države članice EU, pri čemer sta k razvoju metodologije največ prispevala statistična urada Danske in Združenega kraljestva (Hult et. al., 2003, str. 1). Pripravili so praktična in teoretična navodila in izdelali Metodološki priročnik za statistiko o demografiji podjetij (ang. Business Demography – Recommendations Manual), ki je trenutno na stopnji osnutka.

Glavni podatkovni vir pri pripravi statistike o demografiji podjetij je *statistični poslovni register*, zato je primerljivost podatkov o demografiji podjetij med državami v veliki meri odvisna od tega vira. Povečano poenotenje statističnih poslovnih registrov je torej pomemben predpogoj za izboljšanje primerljivosti podatkov o demografiji podjetij.

Zbiranje podatkov o demografiji podjetij je *zaenkrat prostovoljno*. V pripravi je predlog za spremembe in dopolnitve uredbe za strukturno statistiko podjetij, ki zajema tudi demografijo podjetij. Z vstopom uredbe v veljavo, bodo morale države članice EU obvezno zbirati podatke o demografiji podjetij in jih posredovati Eurostatu.

4.2.1 Pravna osnova

Evropska pravna osnova za spremljanje demografije podjetij je trenutno določena z uredbo Sveta št. 58/97 o strukturni statistiki podjetij, kjer pa je predvideno le delno zbiranje podatkov za demografijo podjetij. Osnovne spremenljivke, kot sta npr. število novonastalih podjetij in število podjetij, ki so prenehala poslovati, so določene v uredbi Komisije št. 2700/98 o strukturni statistiki podjetij, kjer je določeno spremljanje podatkov le za področje predelovalnih dejavnosti in gradbeništva.

V predlogu za spremembe in dopolnitve uredbe o strukturni statistiki podjetij (Proposal of a Regulation of the European Parliament and of the Council concerning Structural Business Statistics, 2006) je statistika o demografiji podjetij podrobno opredeljena. Na delovnih skupinah Eurostata je bil predstavljen in usklajen dodatek k uredbi, v katerem bo določeno zbiranje podatkov za statistiko o demografiji podjetij. S sprejemom uredbe bo podana pravna osnova za zbiranje, obdelavo, posredovanje in oceno statistike o demografiji podjetij v EU. Predlog je v končni fazi delovnega dokumenta, ki je bil v letih 2005 in 2006 obravnavan na sejah Odbora za statistični program EU. Sprejem sprememb in dopolnitev k uredbi o strukturni statistiki podjetij je predviden do konca leta 2007. S sprejemom uredbe se bodo vse države članice EU obvezale posredovati podatke o demografiji podjetij Eurostatu v predpisanem roku.

V predlogu dodatka k spremembam in dopolnitvam uredbe o strukturi statistiki podjetij, ki opredeljuje statistiko o demografiji podjetij, je določen zajem podjetij po dejavnostih [od C do K klasifikacije NACE Rev. 1.1 (glej Prilogo 1)], spremenljivke, ki jih spremljamo, prvo leto opazovanja (leto 2004), priprava poročila o kakovosti raziskovanja, razčlenitev podatkov po dejavnosti, rok za posredovanje rezultatov Eurostatu (18 mesecev po letu opazovanja oz. 30 mesecev za končne podatke za podjetja, ki so prenehala poslovati), objava Metodološkega priročnika za statistiko o demografiji podjetij in nova pilotna raziskovanja.

Podrobnejša navodila za izvajanje raziskovanja bodo določena s podzakonskim aktom (to je uredbo Evropske komisije).

4.2.2 3–letni program razvoja strukturne statistike podjetij v državah članicah EU v letih 2006–2008

Na Eurostatu so s sodelovanjem držav članic in s posvetovanjem z uporabniki v Evropski komisiji pripravili program razvoja strukturne statistike podjetij za leta 2006–2008. Program so predstavili in dali v potrditev Usmerjevalni skupini za strukturo statistiko podjetij na sestanku v aprilu 2006.

V letu 2006 je Eurostat predvidel obdelavo in analizo podatkov prostovoljnega zbiranja podatkov ter objavo rezultatov za področje demografije podjetij. V letu 2007 je planiral redno zbiranje podatkov v skladu s sprejeto uredbo o strukturi statistiki podjetij (kar ni bilo realizirano). Za leto 2008 je predvidel pilotno raziskovanje o demografiji lokalnih enot ali demografiji podjetij za dejavnosti s področij od M do O klasifikacije NACE Rev. 1.1 (glej Prilogo 1).

V okviru programa je bila v letu 2006 predvidena ocena rezultatov raziskovanja DPU in sprejem odločitve o prihodnjem delovanju glede na potrebe po kazalnikih o podjetništvu.

4.2.3 Evropski srednjeročni statistični program EU za obdobje 2008–2012

V Srednjeročnem statističnem programu EU za obdobje 2008–2012 (ki ga je Evropska komisija sprejela 16. 11. 2006) je navedeno, da bo strukturna statistika podjetij še naprej glavni vir za analizo strukturnega razvoja evropskih podjetij. Skrajšati se mora časovni zamik med letom opazovanja, na katerega se podatki nanašajo, in datumom objave. Pomembno je, da se za nove statistične zahteve na področju storitev in demografije podjetij pripravljajo popolni podatki, v skladu z evropsko zakonodajo. Ker se vse več storitev, kot npr. zdravstvo in izobraževanje, izvaja pod tržnimi pogoji, je potrebno povečati pokritost strukturne statistike podjetij teh področij (Proposal for a Decision of the European Parliament and of the Council on the Community Statistical Programme 2008 to 2012, 2006, str. 34, 35).

4.2.4 Izvajanje raziskovanja

Pred prvim izvajanjem raziskovanja Demografija podjetij so sodelujoče države izvedle študijo izvedljivosti, s katero so testirale metodologijo raziskovanja. Študija izvedljivosti je potekala leta 2001 v desetih¹⁰ državah članicah EU in na Norveškem. V letu 2002 je sledilo prvo prostovoljno poenoteno zbiranje podatkov. Za nekatere države so zbrani podatki za leta opazovanja že od 1997 dalje. Prve rezultate raziskovanja je Eurostat objavil avgusta 2003 (Hult et al., 2003, str. 4).

V letu 2004 je 8 novih držav članic EU in Romunija prvič sodelovalo pri zbiranju podatkov za demografijo podjetij. V letu 2005 je raziskovanje izvajalo 17 držav članic EU, Romunija in Švica, ter v letu 2006 18 držav članic EU, Bolgarija, Romunija in Švica.

---

¹⁰ Belgija, Danska, Španija, Italija, Luksemburg, Nizozemska, Portugalska, Finska, Švedska in Združeno kraljestvo.

Nekaj držav članic še vedno ne posreduje podatkov Eurostatu ali pa pošiljajo podatke, ki niso dovolj kakovostni in primerni za objavo.

Za raziskovalce je pomanjkljivost podatkov o demografiji podjetij, da ni časovnih serij. Z leti bo problem časovnih serij rešen, ker se bo raziskovanje Demografija podjetij izvajalo redno vsako leto, kar bo predpisala zakonodaja EU. Podatki bodo na voljo za vse države članice EU od leta opazovanja 2004 dalje v skladu z uredbo za strukturno statistiko podjetij. Za države, ki prostovoljno sodelujejo pri zbiranju podatkov o demografiji podjetij že pred sprejemom uredbe, bodo serije podatkov na voljo že prej.

Pri definiranju ravni razčlenitve podatkov za posredovanje rezultatov raziskovanja Demografija podjetij Eurostatu in njihovim izkazovanjem je bilo potrebno poiskati kompromis med zahtevami uporabnikov po čim podrobnejših podatkih in zahtevami za zaupnost podatkov (ang. confidentiality of data)¹¹. Predvsem manjše države opozarjajo na problem prevelikega števila zaupnih podatkov v primeru preveč podrobno razčlenjenih podatkih.

Uporabniki objavljenih podatkov Eurostata so najpogosteje Evropska komisija, druge evropske institucije in raziskovalci. Ti pogosto zahtevajo bolj podrobne podatke od objavljenih. Predvsem raziskovalce zanimajo podatki na najnižji ravni klasifikacije dejavnosti NACE ali pa na bolj podrobni ravni razčlenitve, po velikosti podjetij glede na število zaposlenih oseb. Nekaj zahtev se nanaša tudi na regionalne razčlenitve po državah (Schrör, 2005, str. 3).

4.3 Primerjava rezultatov anket, izvedenih v okviru DOSME, z rezultati, pridobljenimi z raziskovanjem Demografija podjetij

S primerjavo rezultatov iz DOSME in demografije podjetij želimo ugotoviti, ali podatki iz DOSME omogočajo ocene o demografiji podjetij za leta, ko države raziskovanja Demografija podjetij še niso izvajale. Pri tem nas zanima:

- kakšna je primerljivost podatkov iz DOSME in demografije podjetij za ista leta opazovanja,
- ali je mogoče za tranzicijske države pripraviti časovne serije podatkov o demografiji podjetij za leta pred izvajanjem raziskovanja Demografija podjetij, z uporabo podatkov iz DOSME.

Prav tako nas zanima, katere spremenljivke v okviru DOSME, lahko uporabimo pri analizi podjetništva in dejavnikov poslovne uspešnosti, npr. preživetje in rast novonastalih podjetij glede na starost, izobrazbo in spol podjetnika, izkušnje podjetnika v preteklosti idr.

V okviru projekta DOSME so izdelali analizo o skladnosti podatkov, ki so jih pridobili z anketami DOSME, s podatki raziskovanja Demografija podjetij. Izkazalo se je, da vzorci v anketah DOSME niso bili dovolj veliki, da bi omogočili podrobnejše analize. Poleg tega so bili vzorci za DOSME zbrani brez stratifikacije po velikosti podjetja glede na število zaposlenih oseb, kar omejuje obseg podatkov, ki je na voljo za srednje velika in velika podjetja (Final Report on the DOSME project, 2002, str. 9).

Analiza podatkov DOSME je mogoča na naslednjih ravneh:

- ločeno za pravne in fizične osebe,
- po velikosti podjetij glede na število oseb, ki delajo: 0–4, 5–9, 10–49 in 50 in več,
- po velikosti podjetij glede na število zaposlenih oseb, ki so enaki, kot pri osebah, ki delajo, le da 0 zaposlenih oseb tvori svoj razred,
- po dejavnostih na višji ravni razčlenitve, kjer se šest skupin [proizvodnja (področja od C do E klasifikacije NACE), gradbeništvo, trgovina, transport, hoteli in restavracije ter

---

¹¹ Zaupni podatki so individualni podatki, ki jih državnim statističnim uradom posredujejo poročevalske enote za namen izvajanja programa statističnih raziskovanj. Državni statistični uradi ne objavljajo podatkov, s katerimi se razkrije podatke za posamezno osebo ali podjetje, in te podatke zakrijejo.

druge storitve (področja od J do O klasifikacije NACE)] podatkov iz DOSME lahko uvrsti v razčlenjene podatke po dejavnostih, pridobljenih z raziskovanjem Demografija podjetij.

Pri pripravi zaključnega poročila za projekt DOSME, so nosilci projekta izdelali primerjavo podatkov o novonastalih podjetjih in podjetjih, ki so prenehala poslovati, med podatki pridobljenimi pri DOSME in podatki raziskovanja Demografija podjetij za leto 1999.

Ocena podatkov pri raziskovanju Demografija podjetij temelji na konceptu podjetij, ki so bila *aktivna v določenem letu*, po čemer se razlikuje od metodologije DOSME, ki temelji *na stanju na določen dan v letu*. Za primerjavo podatkov iz obeh raziskovanj so iz DOSME pridobili podatke o aktivnih podjetjih v določenem letu tako, da so vzeli stanje na koncu preteklega leta in dodali nova podjetja v letu opazovanja. Primerjava podatkov je obsegala dejavnosti od C do K klasifikacije NACE.

Tabela 4: Število podjetij, delež novonastalih podjetij (% glede na aktivna podjetja), delež podjetij, ki so prenehala poslovati (% glede na aktivna podjetja), za nekatere države članice EU, 1999

<i>Država</i>	<i>Število podjetij</i>	<i>Delež novonastalih podjetij (%)</i>	<i>Delež podjetij, ki so prenehala poslovati (%)</i>
Belgija	484.955	Ni podatka	8,7
Danska	253.887	10,9	8,8
Španija	2.546.000	9,6	6,9
Italija	3.677.890	7,6	7,8
Luksemburg	21.772	13,1	8,8
Nizozemska	523.243	9,6	8,8
Portugalska	723.778	8,0	6,3
Finska	234.375	7,6	8,0
Švedska	486.637	6,3	5,1
Združeno kraljestvo	1.715.710	9,6	10,5
Norveška	211.105	11,4	Ni podatka

Vir: Business Demography in 10 Member States and Norway, 2004, str. 2, 4

Tabela 5: Število podjetij, delež novonastalih podjetij (% glede na aktivna podjetja), delež podjetij, ki so prenehala poslovati (% glede na aktivna podjetja), za države srednje in vzhodne Evrope, 1999

<i>Država</i>	<i>Število podjetij</i>	<i>Delež novonastalih podjetij (%)</i>	<i>Delež podjetij, ki so prenehala poslovati (%)</i>
Bolgarija	497.646	9,5	11,7
Češka republika	1.099.160	10,9	7,6
Estonija	41.224	14,4	13,8
Madžarska	557.354	10,8	9,4
Latvija	40.584	12,8	8,7
Litva	83.192	9,8	11,1
Poljska	2.142.172	12,9	13,5
Romunija	625.165	10,9	12,4
Slovaška	268.714	8,8	8,1
Slovenija	89.271	5,9	5,5

Vir: Final Report on the DOSME project, 2002, str. 11

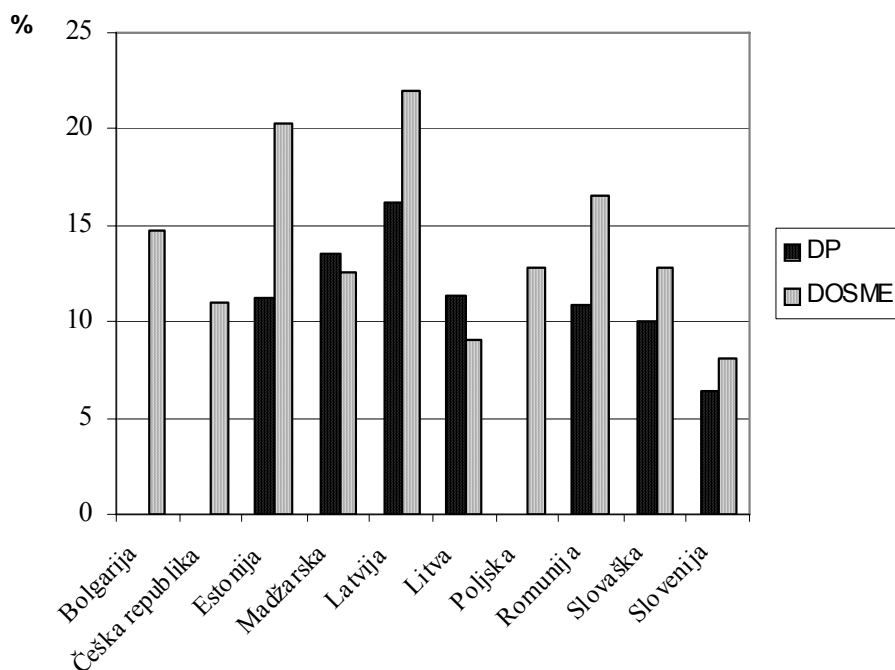
V tabeli 4 so podatki za 11 držav, za katere je rezultate raziskovanja Demografija podjetij objavil Eurostat. V tabeli 5 pa prikazujem podatke za 10 držav, ki so sodelovale v projektu DOSME.

Iz podatkov v tabelah 4 in 5 je razvidno, da države, ki so izvajale raziskovanja v okviru DOSME, prikazujejo večje deleže novonastalih podjetij in podjetij, ki so prenehala poslovati, kot države, ki so izvajale raziskovanje Demografija podjetij (predvsem so večji deleži podjetij, ki so prenehala poslovati). V splošnem so večji deleži novonastalih podjetij in podjetij, ki so prenehala poslovati, v državah srednje in vzhodne Evrope, kar je bilo pričakovati, glede na gospodarske spremembe v teh državah v letu opazovanja.

Za države, ki so za ista leta opazovanja spremljale novonastala podjetja z anketo v okviru DOSME in z raziskovanjem Demografija podjetij, sem v nadaljevanju naredila primerjavo deležev novonastalih podjetij.

V sliki 2 grafično predstavljam primerjavo deležev novonastalih podjetij v letu 2000, ki so bili pridobljeni z raziskovanji Demografija podjetij in z anketami v okviru DOSME. Podatke obeh projektov lahko primerjamo samo za sedem držav, ki so zbrale podatke o novonastalih podjetjih iz obeh raziskovanj. Iz slike 2 je razvidno, da je v večini držav (v petih državah) delež novonastalih podjetij pridobljen z raziskovanjem Demografija podjetij manjši, kot delež z DOSME; razlike so občutne: od 1,9 odstotne točke (Slovenija) do 9,1 odstotne točke (Estonija). V dveh državah je delež novonastalih podjetij, pridobljen z raziskovanjem Demografija podjetij večji, kot pri DOSME; na Madžarskem je delež večji za eno odstotno točko, v Litvi pa za 2,3 odstotne točke.

Slika 2: Delež novonastalih podjetij (% glede na aktivna podjetja) v 8-ih državah članicah EU, Romuniji in Bolgariji, 2000

Vir: podatkovna baza New Cronos, New enterprises and development of enterprises in Central European Countries, 2002, str. 7

Iz podatkov je razvidno, da neposredna primerjava rezultatov obeh raziskovanj ni mogoča, zaradi razlik v uporabljenih metodologijah obeh projektov. Gre predvsem za različno časovno osnovo (DOSME: stanje na določen dan; raziskovanje Demografija podjetij: podjetja aktivna

v letu opazovanja) in vire (DOSME: anketa na osnovi vzorca podjetij; raziskovanje Demografija podjetij: statistični poslovni register).

Za podjetja, ki so prenehala poslovati, v državah srednje in vzhodne Evrope za leto 2000 ni mogoče primerjati podatke iz raziskovanja Demografija podjetij in iz DOSME, ker ni razpoložljivih podatkov.

Za večino kazalnikov statistike o demografiji podjetij v EU lahko pridobimo podatke iz podatkovne baze projekta DOSME. Vendar so omejitve pri razčlenitvah podatkov po velikosti, glede na število zaposlenih oseb in glede podatkov o številu oseb, ki delajo, v novonastalih podjetjih prvih 5 let po njihovem nastanku (podjetja niso vključena v raziskovanje DOSME vsako leto).

Pri uporabi podatkov je potrebna natančnost, ker gre pri izvajanju raziskovanj v okviru DOSME in Demografije podjetij za različni metodologiji.

Ocenjujem, da je točnost ocen večja pri podatkih pridobljenih z raziskovanjem Demografija podjetij, ker raziskovanje temelji na administrativnih in statističnih virih ter poenotenih postopkih. V okviru DOSME so izvajali ankete na osnovi vzorca podjetij. Projekt DOSME bi lahko označili kot začetke razvoja metodologije za spremljanje demografije podjetij. Sicer je definicija novonastalih podjetij že upoštevala le dejanske ustanovitve, vendar so se podjetja v vprašalniku sama opredelila o načinu nastanka, brez dodatne kontrole (kot je npr. pri raziskovanju Demografija podjetij). Na večjo kakovost podatkov o demografiji podjetij vpliva tudi razvoj statističnih poslovnih registrov.

Kakovost kazalnikov, pridobljenih z DOSME, se med državami razlikuje; odvisno je predvsem od zajema podjetij, ki niso aktivna (npr. niso še pričela poslovati). Glede na ugotovitve uporabniku priporočam, da *ločeno analizira* rezultate iz DOSME od raziskovanj Demografija podjetij.

5 MEDNARODNI RAZVOJ SPREMLJANJA DEMOGRAFIJE PODJETIJ

Na svetovni ravni vzporedno potekajo projekti za razvoj statistike o demografiji podjetij in podjetništvu. V vedno več državah uradna statistika pripravlja in objavlja ocene za demografijo podjetij. Ocene o demografiji podjetij lahko pridobimo tudi iz privatnih podatkovnih baz (npr. Dun & Bradstreet) in virov, ki temeljijo na anketah, kot je npr. GEM.

V nadaljevanju bom podrobneje predstavila raziskavo GEM in razvoj statistike o demografiji podjetij v OECD in njenih državah članicah. Pregled GEM povzeman po knjigi *Počasne spremembe podjetniške aktivnosti: Global Entrepreneurship Monitor Slovenija 2006*.

5.1 Raziskovalni program GEM

GEM je najobsežnejša svetovna raziskava s področja podjetništva. Njen namen je ustvariti zanesljive mednarodne podatke o podjetniški aktivnosti ter s temi podatki seznaniti raziskovalce, oblikovalce ekonomske in razvojne politike ter čim širšo javnost. Glavni cilj GEM je podati vsakoletno oceno podjetniške aktivnosti v vseh sodelujočih državah. Projekt izvaja neprofitni akademski raziskovalni konzorcij.

Rezultati prve raziskave GEM so bili objavljeni leta 1999, ko je sodelovalo 10 držav. Število sodelujočih držav se je z leti povečevalo in v letu 2006 so raziskavo izvajali v 50-ih državah.

Slovenija se je svetovnemu raziskovalnemu konzorciju pridružila leta 2002. Raziskavo izvajajo na Inštitutu za podjetništvo in management malih podjetij na Ekonomsko-poslovni

fakulteti Univerze v Mariboru. Slovenski GEM so leta 2006 podprli Ministrstvo za gospodarstvo, Agencija za raziskovalno dejavnost, podjetje Smart Com in časopis Finance.

Enote opazovanja pri GEM so podjetniki, ne pa registrirani in statistično vodeni pravni subjekti. Z GEM se preučuje podjetniški proces, ki zajema nastajanje podjetij in širjenje že obstoječih podjetij.

Za potrebe raziskovanja uporabljajo široko opredelitev podjetništva, ki zajema vsak poskus posameznika, skupine posameznikov ali obstoječega podjetja, da bi ustvarili novo podjetje ali poslovno dejavnost, bodisi da gre za samozaposlitev, novo podjetje ali razširitev že obstoječega podjetja.

Pri GEM pridobivajo podatke na tri načine:

- z raziskavo na osnovi vzorca odrasle populacije. V Sloveniji je bilo v letu 2006 anketiranih prek telefona 3.008 odraslih prebivalcev v starosti od 18 do 64 let;
- s kombiniranjem osebnega intervjuja in vprašalnika za nacionalne izvedence¹², ki so predstavili svoja stališča o temeljnih slabostih, ki zavirajo razvoj podjetništva v Sloveniji, temeljne prednosti, ki jih ima Slovenija in predloge za povečanje števila oseb, vključenih v podjetništvo;
- iz podatkovnih baz Združenih narodov, Eurostata, Svetovne banke idr., da bi pridobili ekonomske in demografske podatke za primerjave nacionalnih značilnosti (npr. rast bruto domačega proizvoda).

Z raziskavo o podjetniški aktivnosti odraslih prebivalcev Slovenije so v letu 2006 spremljali naslednje enote:

- nastajajoče podjetnike, to je tiste, ki so se lotili kakršnekoli dejavnosti, da bi ustanovili podjetje, ali ga že imajo, a še niso izplačevali plač dalj kot tri mesece;
- nove podjetnike, ki imajo podjetje in izplačujejo plače dalj kot tri mesece, vendar manj kot 42 mesecev;
- ustaljena podjetja, ki obstajajo več kot 42 mesecev.

Z raziskavo zbirajo podatke o vključenosti odraslega prebivalstva v podjetništvo¹³, njihovih demografskih značilnostih (spol, starost, izobrazbena struktura idr.), motivaciji, inovacijski naravnosti, nagnjenosti k rasti (z vidika zaposlovanja in izvoza), razpoznavanju poslovnih priložnosti in podjetniški zmogljivosti. Te podatke pripravljajo za vsako od zgornjih kategorij.

Anketiranje odraslega prebivalstva v letu 2006 je v Sloveniji potekalo v maju, v drugih državah, ki sodelujejo v raziskavah, pa od maja do avgusta 2006. Pri zbiranju podatkov so izvajalci raziskav iz vseh sodelujočih držav osredotočeni na tri glavne elemente raziskovanja in sicer: pridobitev kakovostnih vzorčnih podatkov, identičnost vprašalnikov v vseh sodelujočih državah ter izračuni primerljivih statističnih parametrov v vseh sodelujočih državah.

Stopnja odgovora (razmerje med številom izpolnjenih anket in številom vseh gospodinjstev, s katerimi so vzpostavili stik) je znašala v Sloveniji 22 %. To je primerljivo z drugimi državami, ki so prav tako opravile anketiranje prek telefona: stopnja odgovorov se giblje od 11 % v Grčiji in 15 % na Norveškem, pa do 72 % v ZDA in je odvisna, med drugim, tudi od števila ponovnih klicev na izbrano telefonsko številko (v Sloveniji je bilo največ osem). V državah, ki so izvedle terensko osebno anketiranje, je stopnja odgovora višja.

---

¹² Nacionalni izvedenci so posamezniki, za katere so v okviru GEM presodili, da lahko prispevajo k razumevanju podjetništva v Sloveniji. V letu 2006 je sodelovalo 54 izvedencev.

¹³ Projekt GEM je vpeljal indeks zgodnje podjetniške aktivnosti TEA (ang. Total Early-Stage Entrepreneurial Activity), ki kaže odstotek odrasle populacije med 18. in 64. letom, ki se vključuje v podjetništvo. Zajema nastajajoče in nove podjetnike. Čeprav ne gre za indeks, ampak delež, uporabljam ta termin, ker ga uporabljajo pri projektu GEM.

5.2 Statistika o demografiji podjetij v OECD

V večini držav članic OECD v zadnjih letih narašča zanimanje za podatke o demografiji podjetij in podjetništvu, kar je vplivalo na razvoj statistike na teh področjih. Primerljivost podatkov v državah članicah EU se je povečala z razvojem statistike o demografiji podjetij pod okriljem Eurostata. Primerljivost podatkov med državami, ki niso članice EU, pa je otežena. Zato so na OECD, predvsem v letu 2005, pričeli s pripravo primerljivih statistik in kazalnikov na področju demografije podjetij in podjetništva, kar bo dobra osnova za sprejemanje odločitev, tako poslovnih kot političnih.

Na sestanku OECD v letu 2001 so države članice OECD sklenile, da mora njen Statistični Direktorat *sodelovati z Eurostatom* pri razvoju mednarodno primerljivih kazalnikov na področju demografije podjetij.

Eurostat je s sodelovanjem držav članic EU pripravil metodologijo za spremljanje demografije podjetij, vendar se pri uporabi evropske metodologije za pripravo statistike o demografiji podjetij za vse države članice OECD porajajo trije problemi (Pilat, 2002, str. 6 in 7):

- Eurostatovo metodologijo so razvili za države članice EU in ni nujno, da bo primerna tudi za države članice OECD, ki niso članice EU.
- Metodologija, ki je nastala pod okriljem Eurostata, temelji na predpostavki o primerljivih poslovnih registrih na osnovi uredbe Sveta št. 2186/93 o poslovnih registrih za statistični namen. Razvoj poslovnih registrov v skladu z uredbo ne poteka v enaki meri med državami, ki niso članice EU. Med državami članicami OECD se osnovni viri za pripravo statistike o demografiji podjetij med seboj razlikujejo. Nekaj držav članic OECD uporablja za pripravo vzorčnega okvira poslovne populacije informacije, pridobljene s popisi podjetij.
- Prioritete v državah članicah OECD, ki niso članice EU, se lahko razlikujejo od teh, ki jih imajo države članice EU in ni nujno, da bodo statistični uradi dali visoko prioriteto razvoju statistike o demografiji podjetij.

Pri pripravi metodologije v okviru navedenih projektov OECD upošteva metodologijo, ki jo uporabljajo v EU, vendar ni pričakovati, da bodo metodologiji popolnoma uskladili.

Na OECD so predvsem od leta 2000 na podlagi študij ugotavljali pomen demografije podjetij za gospodarski razvoj. Pripravili so več posebnih in enkratnih raziskav za področje demografije podjetij (npr. v letu 2002 Stefano Scarpetta s drugimi raziskovalci (The Role of Policy and Institutions for Productivity and Firm Dynamics), v letu 2003 Eric Bartelsman, Stefano Scarpetta in Fabiano Schivardi (Comparative Analysis of Firm Demographics and Survival), v letu 2004 Nicola Brandt (Business Dynamics in Europe)), s katerimi so raziskovali povezavo med ustanavljanjem novih podjetij in produktivnostjo ter gospodarsko rastjo. Analize so potekale na osnovi podatkov, zbranih s projektom, imenovanim Projekt o podatkih na ravni podjetja (ang. Firm-Level Data Project).

Namen Projekta o podatkih na ravni podjetja je bil pripraviti primerljive podatke o demografiji podjetij na osnovi pripravljene poenotene podatkovne baze za deset držav članic OECD. V okviru projekta so zbrali podatke o demografiji podjetij na osnovi naslednjih virov:

- poslovni register (za sedem držav),
- baza podatkov o socialnem zavarovanju (dve državi) in
- register o zaposlenih (za eno državo).

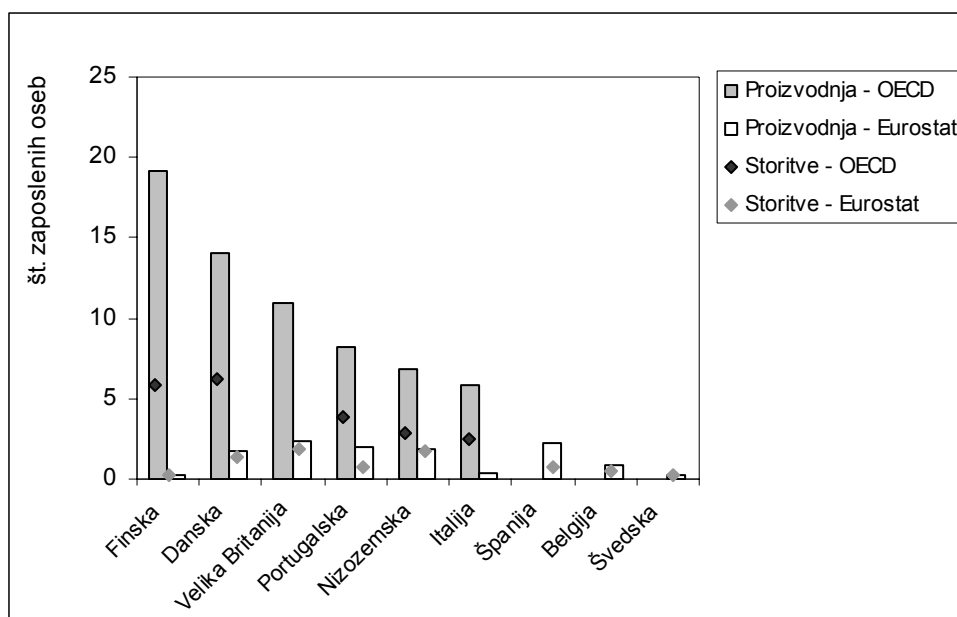
Pripravili so skupen analitični okvir, ki vsebuje poenotene definicije glavnih pojmov (to je novonastalega podjetja, podjetja, ki je prenehalo poslovati, enot opazovanja) v okviru možnosti glede na nacionalne vire (Scarpetta et al., 2002, str. 9). Podatki so zajemali različna obdobja med letoma 1978 in 1998, odvisno od nacionalnih podatkov. Kljub namenu, da bi pripravili primerljive podatke o demografiji podjetij, so bili ti poenoteni le do določene mere (različni viri, leta opazovanja). Pomanjkljivost navedenih študij torej je, da so temeljile na podatkih, ki niso bili popolnoma poenoteni za vse preučevane države.

Študije OECD, ki so bile narejene na podlagi podatkov iz Projekta o podatkih na ravni podjetja, so pokazale, da novonastala podjetja in podjetja, ki so prenehala poslovati, pomagajo povečati rast produktivnosti s tem, da se proizvodni dejavniki preusmerijo iz manj produktivnih podjetij v nova in bolj produktivna (Scarpetta et al., 2002, str. 3).

V letu 2004 je bila predstavljena študija OECD (Brandt, 2004), v kateri so primerjali podatke EU s podatki OECD, ki so bili zbrani v okviru Projekta o podatkih na ravni podjetja. Za nekatere države so bili na voljo podatki iz virov Eurostata in OECD. Eurostatovi podatki so obsegali obdobja od leta 1997 do 2000; podatki OECD so se nanašali na različna obdobja opazovanja po državah, vendar niso bili mlajši od leta 1999.

Izkazalo se je, da se podatki, zbrani s projektom pod okriljem Eurostata, razlikujejo od podatkov, ki so bili zbrani s projektom OECD, zaradi različne metodologije zbiranja in zaradi različnega pokritja. Eurostatovi podatki zajemajo *vsa podjetja*, vključno s podjetji brez zaposlenih oseb, medtem ko podatki OECD zajemajo *le podjetja z zaposlenimi osebami*. Podatki OECD ne obsegajo le dejanskih (v ekonomskem smislu) novonastalih podjetij in podjetij, ki so prenehala poslovati (kot Eurostatovi podatki), ampak tudi ustanovitve in ukinitve podjetij zaradi združitvev, sprememb v pravnoorganizacijskih oblikah, podjetja v mirovanju ipd. (v nadaljevanju: formalne ustanovitve, formalne ukinitve). Te razlike občutno vplivajo na podatke. Vključitev podjetij brez zaposlenih oseb in izključitev formalnih ustanovitev in formalnih ukinitvev, ki niso dejanski demografski dogodki, vodi v dosti *manjšo povprečno velikost novonastalih podjetij*, izračunanih na osnovi Eurostatovih podatkov (Brandt, 2004, str. 6). To je razvidno iz slike 3.

Slika 3: Povprečna velikost podjetij, ki vstopajo na trg – primerjava Eurostatovih podatkov in podatkov OECD (povprečno število zaposlenih oseb v podjetju)

Vir: Brandt, 2004, str. 8

Pri primerjavi podatkov Eurostata in OECD je bilo v obdobju izvajanja študije potrebno poznavanje metodoloških razlogov za razlike v podatkih, saj se podatki nanašajo na različna leta opazovanja in tudi pokritje enot je različno.

Od leta 2005 OECD intenzivneje dela na pripravi enotne metodologije in kazalnikov za spremljanje demografije podjetij v državah članicah. Tega leta je vključil statistiko o demografiji podjetij v redni delovni program strukturne statistike podjetij (Lindner, 2005, str. 2). Podatki o demografiji podjetij naj bi bili primerljivi tudi s podatki držav članic EU, zato OECD in Eurostat sodelujeta v projektih obeh institucij.

Na OECD od leta 2005 izvajajo več povezanih projektov, katerih namen je izboljšati primerljivost podatkov s področja demografije podjetij in podjetništva. Ustanovitev novih projektov je spodbudil poziv na sestanku sveta ministrov OECD v Istanbulu leta 2004, naj države razvijejo statistiko o podjetništvu in statistiko o malih in srednje velikih podjetjih ter tako pripravijo osnove za oblikovalce politike in za usmerjanje ter izvajanje ukrepov na temu področju. K razvoju teh statistik so pripomogla tudi pridobljena finančna sredstva. Na OECD upajo, da bodo skozi projekte lahko vplivali na način priprave statistike o demografiji podjetij v državah članicah (Lindner, 2005, str. 10).

Namen projektov je pripraviti navodila in definicije, da bi države članice OECD pripravile poenotene in primerljive podatke za kazalnike o demografiji podjetij in podjetništvu. Projekti, ki jih je ustanovil OECD in potekajo pod visoko prioriteto, so:

- Projekt o mednarodni primerljivosti deležev novonastalih podjetij,
- Okvir za statistiko o demografiji podjetij,
- Projekt kazalnikov o podjetništvu.

V nadaljevanju podrobneje opisujem omenjene tri projekte.

5.2.1 Projekt o mednarodni primerljivosti deležev novonastalih podjetij

Projekt o mednarodni primerljivosti deležev novonastalih podjetij je eden izmed projektov OECD na področju razvoja statistike o demografiji podjetij. Projekt so izvajali na Statističnem uradu Združenega kraljestva jeseni 2005. Namen projekta je identificirati številne dejavnike, ki vplivajo na primerljivost podatkov o demografiji podjetij med državami. Razlog za nastanek projekta so naraščajoče zanimanje oblikovalcev politike in raziskovalcev na področju demografije podjetij in podjetništva. Natančno merjenje števila novonastalih podjetij je pomembno za spremljanje demografije podjetij in podjetništva. Čeprav se je delo osredotočilo na novonastala podjetja, je večino dejavnikov primerljivosti mogoče uporabiti tudi za druga področja demografije podjetij (Vale, 2005, str.1).

Namen projekta je pripraviti:

- pregled razpoložljivih virov o primerljivosti deležev novonastalih podjetij,
- primerjavo obstoječih podatkov med državami in identifikacijo vzrokov za razlike v podatkih, predvsem pa metodološke in statistične razlike,
- zaključke za prihodnje raziskave oz. projekte za izboljšanje primerljivosti.

V okviru projekta so preučevali obstoječe vire podatkov v različnih državah, ocenili prejšnje mednarodne projekte in dokumente, katerih namen je bil pripraviti primerljive podatke. Glavna ugotovitev študije je, da na primerljivost deležev novonastalih podjetij vpliva veliko dejavnikov in, da so bili v preteklosti raziskani le posamezni dejavniki (Vale, 2006, str. 5).

V nadaljevanju bom predstavila dejavnike primerljivosti deležev novonastalih podjetij, ki so zelo pomembni za kakovost raziskovanja Demografija podjetij, predvsem za primerjavo podatkov o demografiji podjetij med državami.

Dejavniki primerljivosti deležev novonastalih podjetij

Na mednarodno primerljivost deležev novonastalih podjetij vplivata, tako ugotavljanje števila novonastalih podjetij, kot izbira osnovne populacije.

Dejavniki, ki vplivajo na podatke o številu novonastalih podjetij, so (Vale, 2006, str. 5):

- Čistost (ang. purity): do katere mere se formalno ustanovljena podjetja, ki ekonomsko pomenijo le nadaljevanje obstoječega podjetja, ločijo od dejansko novonastalih podjetij, ki nastanejo z ustanovitvijo nove kombinacije proizvodnih dejavnikov;
- Časovna uskladitev: na kateri točki ustanavljanja podjetja pričnemo podjetje spremljati;
- Obdobje opazovanja: za katero obdobje merimo novonastala podjetja in kako to vpliva na spremljanje podjetij, ki poslujejo le kratek čas.

Dejavniki, ki vplivajo na podatke o populaciji, so (Vale, 2006, str. 5, 6):

- Tip populacije: podjetja ali prebivalstvo;
- Časovna osnova: populacija se meri v določeni točki v času ali pa zajema vse enote, ki so bile prisotne v obdobju opazovanja.

Dejavniki, ki vplivajo na podatke o novonastalih podjetjih in o populaciji, so (Vale, 2006, str. 6):

- Vir: ali je podatek pridobljeni iz registra, popisa ali raziskovanja, in zanesljivost vira;
- Enote opazovanja: za katere enote pripravljamo podatke;
- Pokritje enot: vključitev oziroma izključitev določenih enot, npr. po dejavnosti podjetja (npr. kmetje), po pravnoorganizacijski obliki podjetja;
- Prag: kakšen je najnižji obseg poslovne aktivnosti, ki ga spremljamo¹⁴.

Na primerljivost podatkov lahko vplivajo še številni drugi dejavniki, kot so npr. velikost nacionalnega gospodarstva, ovire na strani povpraševanja in ponudbe, vpliv davkov, subvencij idr., politični sistem ter drugi gospodarski, politični, socialni in kulturni dejavniki (Vale, 2006, str. 16).

V nadaljevanju bom podrobneje predstavila najpomembnejše dejavnike, ki vplivajo na primerljivost deležev novonastalih podjetij (Vale, 2006, str. 16–28).

Čistost. Pogosto je dokaj enostavno meriti novonastala podjetja v določenem obdobju, to je podjetja, ki so prisotna v obdobju opazovanja, niso pa bila prisotna v prejšnjem obdobju. Težje je izločiti formalne ustanovitve, to je ustanovitve, ki ne predstavljajo dejansko (v ekonomskem smislu) ustanovitev novonastalega podjetja, temveč le nadaljevanje poslovanja obstoječega podjetja, npr. podjetja, ki so nastala zaradi ponovnega začetka poslovanja po obdobju mirovanja, zaradi prevzema in drugih demografskih dogodkov.

Ustanovitve podjetij temeljijo na vpisu v enega ali več administrativnih virov. Ustanovitve formalno novega podjetja, ki ne predstavljajo dejanske ustanovitve novonastalega podjetja, lahko izločimo s postopki primerjanja podjetij po določenih značilnostih (ang. matching, v statističnem žargonu v Sloveniji se uporablja termin "uparjanje"). Primerjanje podjetij pomeni, da dve populaciji podjetij (lahko za enaka ali različna obdobja opazovanja) primerjamo po posameznih značilnostih (npr. po lokaciji in dejavnosti) in na ta način lahko odkrijemo predhodnika ali naslednika podjetja. Metodologija za primerjanje podjetij je določena z Eurostatovim projektom Demografija podjetij.

Za podjetja v mirovanju je potrebno določiti obdobje, po preteku katerega jih obravnavamo kot novonastalo podjetje. V EU je to obdobje dve leti. V ZDA so vsa podjetja v mirovanju izločena iz populacije novonastalih podjetij, ne glede na obdobje mirovanja.

Pri primerjavi podatkov o novonastalih podjetjih je potrebno upoštevati stopnje odstranjenih formalnih ustanovitev pri identificiranju novonastalih podjetij, saj njihova izločitev vodi v manjše deleže novonastalih podjetij.

Časovna uskladitev. Točka, v kateri se evidentira nastanek podjetja, je lahko čas, določen v različnih stopnjah nastajanja podjetij, npr. čas, ko oseba začne razmišljati o ustanovitvi podjetja, čas, ko novonastalo podjetje doseže določeno velikost, ali če podjetje preživi določeno obdobje.

V stvarnosti je časovna točka, v kateri se evidentira nastanek podjetja, določena z naravo vira podatkov. Ankete v gospodinjstvih lahko merijo namere, administrativni viri se nanašajo na pravne ali fiskalne obveznosti, raziskovanja v podjetjih pa zajemajo podjetja, ki imajo vsaj določeno stopnjo ekonomskega vpliva.

---

¹⁴ Najnižja raven poslovne aktivnosti podjetja se običajno določi z najmanjšim številom zaposlenih oseb ali obsegom prihodka od prodaje.

Čas evidentiranja nastanka podjetja je povezan s pragom za zajem enot. Viri z višjim pragom evidentirajo nastanek podjetja kasneje v procesu nastanka, kot viri z nižjim pragom. Prihaja lahko do časovnega odloga, to je razlike, med nastankom dogodka in njegovim evidentiranjem v virih podatkov.

Obdobje opazovanja. Obdobje opazovanja podjetij je lahko večkrat na leto, letno ali manj pogosto. Za večino držav so na voljo letni podatki, čeprav so za nekatere države na voljo tudi četrletni in mesečni podatki. Če so v tem primeru na voljo podatki za število novonastalih podjetij, lahko pripravijo letne vsote. Problem nastane, kadar so na voljo podatki za obdobje krajše od enega leta le v obliki deležev novonastalih podjetij.

Tip populacije. Pri izračunu deležev novonastalih podjetij se pri izračunu kazalnikov v imenovalcu najbolj pogosto uporablja populacija vseh podjetij, ki so bila aktivna. V državah, v katerih je vir za novonastala podjetja anketa v gospodinjstvih, se v imenovalcu uporabljajo podatki o prebivalstvu. Tako izračunani deleži novonastalih podjetij so povsem neprimerljivi.

Časovna osnova. Če v imenovalcu uporabljamo podatke o prebivalstvu, se v splošnem uporablja točka v času, to je število prebivalcev na določen dan. Pri uporabi populacije podjetij, ki so aktivna, sta v rabi dve različici. Tradicionalni pristop uporablja točko v času. Alternativni pristop obsega podjetja, ki so aktivna v določenem obdobju. Ta pristop uporablja metodologija EU.

Podatki, pripravljene na osnovi populacije v določenem obdobju, prikazujejo večje vrednosti od tistih v določeni časovni točki, ker obsegajo tudi podjetja, ki so v obdobju opazovanja prenehala poslovati. Zato podatki, pripravljene na podlagi obdobja in točke v času, niso neposredno primerljivi.

Vir. Poslovni register (administrativni ali statistični) postaja vedno pogostejši glavni vir podatkov o novonastalih podjetjih. Glavna prednost tega vira je obsežno pokritje populacije, ki nas zanima, čeprav lahko obstaja sistematična pristranskost npr. zaradi pokritja in praga.

Teoretično so podatki, zbrani s popisom podjetij, vsaj tako dobri in včasih boljši, vendar so stroški z vsakoletnim popisom podjetij previsoki, da bi bilo to tudi izvedljivo.

Za uporabo anket se odločimo, kadar registri niso dovolj razviti. Njihova prednost je, da lahko zberemo več podatkov o podjetništvu; njihove pomanjkljivosti so vzorčne napake in omejitve v velikosti vzorca, predvsem v primeru podrobno razčlenjenih podatkov.

Prav tako je potrebno upoštevati zanesljivost vira. Podatki, pridobljeni iz redno vzdrževanega registra, so praviloma bolj zanesljivi, kot podatki pridobljeni z anketo, ki se izvaja na podlagi manjšega vzorca. Podatki, ki jih zbirajo državni statistični uradi, so večinoma zanesljivejši od podatkov, ki jih zbirajo zasebna podjetja.

Enote opazovanja. Statistični uradi so že v preteklosti poskušali definirati enote poslovne statistike na osnovi administrativnih virov, ki so jih imeli na voljo. Pri tem so najprej definirali enote, ki imajo pravne ali davčne obveznosti, ki jih imenujemo pravne enote. Nato so evidentirali lokalne enote, ki so določene s fizičnimi lokacijami, na katerih podjetje posluje.

Prizadevanja za mednarodno standardizacijo statističnih enot potekajo že vrsto let, predvsem v EU, kjer je v veljavi uredba Sveta št. 699/93 o statističnih enotah za opazovanje in analizo gospodarstva Skupnosti. Kljub temu večina držav EU nima v svojih poslovnih registrih vseh enot v skladu z uredbo – te so pravna enota, podjetje in lokalna enota. Na ravni EU je pripravljen predlog nove uredbe za vzpostavitev statističnega poslovnega registra. Z njenim vstopom (ki bo razveljavila uredbo Sveta št. 2186/93 za vzpostavitev poslovnih registrov za statistični namen) v veljavo bodo morale države v poslovnih registrih imeti še statistično

enoto skupina podjetij¹⁵ (ang. enterprise group). Uredba naj bi bila sprejeta v letu 2007. Zunaj EU so veliko večje razlike v izbiri enot in njihovi terminologiji.

V ZDA se za namen poslovnih statistik v glavnem uporabljajo podružnice, ki so po definiciji EU najbližje lokalnim enotam. Podjetje je definirano kot poslovna organizacija, ki jo sestavlja ena ali več lokalnih enot, ki so pod skupnim lastništvom ali nadzorom. Ta definicija je bližje evropskemu pojmu skupine podjetij. Podobno terminologijo in definicije uporabljajo v Kanadi.

V večini držav članic OECD je v rabi termin podjetje, vendar z manjšimi razlikami v definiciji. V praksi je statistična enota podjetje pogosto enakovredna ali tesno povezana z nacionalno definicijo pravne enote.

Pokritje enot. Zajem podatkov o novonastalih podjetjih je odvisen od vira, ki je v večini držav nacionalni poslovni register. Če poslovni register ne vsebuje vseh pravnoorganizacijskih oblik ali vseh dejavnosti, potem podatki o novonastalih podjetjih ne bodo zajemali vsaj teh. Včasih poslovni register zajema določene skupine enot (npr. podjetja po dejavnosti), vendar jih izločimo iz spremljanja novonastalih podjetij zaradi težav s kakovostjo podatkov.

Najbolj pogosto v raziskovanje niso zajete dejavnosti kmetijstva, gozdarstva, ribištva in javne uprave. Prav tako so pogosto izključene enote v centralnem in lokalnem sektorju države.

Največja stopnja poenotenja zajetja je v državah članicah EU, vendar je obseg objavljenih podatkov omejen, ker so izločene, poleg zgoraj omenjenih dejavnosti, še dejavnosti zdravstva, izobraževanja in osebnih storitev. Te dejavnosti so izključene zaradi težav s kakovostjo podatkov, saj metodologija za spremljanje demografije podjetij za te dejavnosti še ni popolnoma izdelana.

V predlogu nove uredbe za vzpostavitev statističnega poslovnega registra je določeno obvezno zajemanje dejavnosti javne uprave ter kmetijstva in ribolova v statističnih poslovnih registrih (kar je do sprejema uredbe prostovoljno) (Predlog Uredbe Evropskega parlamenta in sveta o vzpostavitvi skupnega okvira za poslovne registre v statistične namene in o razveljavitvi Uredbe Sveta (EGS) št. 2186/93, 2006, str. 2).

Prag za pokritje enot. Stopnja minimalnega poslovanja podjetja za njegovo spremljanje v statističnem poslovnem registru, ki bi bila mednarodno sprejeta, ne obstaja. Večina podatkov za ZDA zajema le podjetja z zaposlenimi osebami, za Japonsko pa le pravne osebe.

V državah članicah EU morajo statistični poslovni registri vsebovati podjetja, v katerih dela najmanj ena oseba za vsaj polovični delovni čas. Priporočljivo je, v kolikor je to mogoče, da register pokriva tudi manjša podjetja.

V praksi prag določajo administrativni viri, ki so vir za statistične poslovne registre. Pogosto uporabljajo podatke o prodaji ali prijavi DDV, kjer je prag med državami različen. V primeru visokega praga statistični uradi podatke pogosto pridobijo iz drugih virov.

Vpliv praga je odvisen od spremenljivk, s katerimi merimo pojav, in je mnogo manjši, če merimo ekonomske ali finančne spremenljivke kot spremenljivke, ki temeljijo na številu podjetij.

---

¹⁵ Skupina podjetij je združenje podjetij na pravni in/ali fizični osnovi. Skupina podjetij ima lahko več kot en center odločanja, predvsem glede sprejemanja odločitev o proizvodnji politiki, prodaji in ustvarjanju dobička. Skupino podjetij nadzira vodja skupine, ki ga ne nadzira (neposredno ali posredno) nobena druga pravna enota (Uredba Sveta št. 696/93 o statističnih enotah).

5.2.1.2 Ugotovitve projekta

Študija je pokazala, da v državah članicah OECD podatki o deležu novonastalih podjetij v letu 2006 niso najbolj primerljivi, vendar je mogoče na podlagi poznavanja metodoloških razlik pripraviti podatke tako, da so bolj primerljivi (Vale, 2006, str. 44).

Različne metodologije pri izračunu kazalnika o novonastalih podjetjih vplivajo na podatke o ustanovljenih delovnih mestih teh podjetij, ki se uporabljajo za merjenje vpliva novonastalih podjetij (Vale, 2006, str. 42). Baldwin in drugi so ugotovili, da na podatke o zaposlenosti najbolj vpliva dejavnik čistost (izločitev formalnih ustanovitev), in manj razlike zaradi praga za pokritje enot (Baldwin et. al, 2002, str. 38). Novonastala podjetja, ki so bila ustanovljena zaradi združitve, zaposlujejo veliko oseb, medtem ko so podjetja, ki so lahko izključena zaradi praga, majhna.

Za vrednotenje rezultatov so pomembne naslednje ugotovitve (Vale, 2006, str. 44, 45):

- Razpoložljivost podatkov o deležih novonastalih podjetij je med državami različna. V nekaterih državah imajo številne vire podatkov o novonastalih podjetjih in dolge časovne serije, medtem ko imajo druge države omejene vire in podatke le za nekaj let. Za nekaj držav članic OECD ni podatkov. Malo je podatkov za države, ki niso članice OECD.
- Obseg metodoloških pojasnil je med državami zelo različen. Tudi če obstajajo, jih pogosto celo strokovnjaki težko najdejo in razumejo. Skupni obrazec za metodološka pojasnila, ki bi bil pripravljen na podlagi prej obravnavanih dejavnikov primerljivosti, bi pripomogel k razumevanju podatkov in možnosti za mednarodno primerjavo.
- Med dejavniki, ki vplivajo na primerljivost podatkov, imajo običajno največji vpliv na vrednost podatka *izločitev formalnih ustanovitev, časovna osnova in pokritje enot*, pri čemer so vsi trije odvisni od virov.
- Večje kot je podjetje, manj verjetno je, da gre za podjetje, ki je nastalo z ustanovitvijo novih proizvodnih dejavnikov.
- Poenotenje virov podatkov ima velik vpliv na primerljivost podatkov.

5.2.2 Okvir za statistiko o demografiji podjetij

V letu 2006 so v okviru OECD pričeli pripravljati okvir kazalnikov za spremljanje demografije podjetij, katerega glavni namen je pripraviti definicije, s katerimi se bi izboljšala primerljivost nacionalnih statistik o demografiji podjetij. Na OECD se zavedajo, da bo trajalo nekaj časa, preden bodo državni statistični uradi lahko pripravili statistiko na podlagi predlagane metodologije (Ahmad, 2006, str. 8).

Pri pripravi metodologije upoštevajo rezultate raziskovanj v preteklosti ter podrobno proučujejo metodologije v različnih državah. Ker so novonastala podjetja pomemben element demografije podjetij, uporabljajo pri pripravi metodološkega okvirja prav ugotovitve projekta Dejavniki primerljivosti deležev novonastalih podjetij.

V okviru projekta so junija 2006 pripravili dokument (Ahmad, 2006), v katerem se nahaja predlog kazalnikov za demografijo podjetij (glej Prilogo 2). Pri pripravi kazalnikov so upoštevali, katere kazalnike želijo uporabniki in kaj je na voljo v praksi (Ahmad, 2006, str. 1).

Kazalnike in definicije so prejele vse države članice OECD in Eurostat, da bi podali svoje mnenje in pripombe.

5.2.3 Projekt kazalnikov o podjetništvu

Ekonomisti in politiki so že pred mnogimi leti identificirali podjetnike kot pomemben element za spodbujanje zaposlenosti, inovacij in gospodarske rasti. Za boljše razumevanje podjetništva in dejavnikov uspeha podjetij so potrebni bolj natančni podatki, kot jih pridobimo z demografijo podjetij, npr. o demografskih značilnostih podjetnikov, njihovih izkušnjah v preteklosti, o inovativnosti podjetij, o težavah, s katerimi se podjetniki soočajo idr.

Projekt kazalnikov o podjetništvu so začeli izvajati leta 2005 in bo predvidoma zaključen v letu 2008. Namen projekta je razviti mednarodno primerljive kazalnike, s katerimi bo mogoče spremljati rast in razvoj podjetništva. V okviru projekta pripravljajo metodološki priročnik za statistično spremljanje podjetništva, ki bo vseboval kazalnike, definicije in metodologijo.

Projekt poteka na naslednjih štirih sklopih, v katerih bodo (Lindner, 2005, str. 11 in 12):

- določili potrebe po podatkih,
- identificirali obstoječe podatke,
- razvili vsebino in definicije,
- zasnovali možne prihodnje aktivnosti za zbiranje podatkov o podjetništvu.

V letu 2007 je predvideno testno raziskovanje, na osnovi katerega bodo dokončno pripravili metodološki priročnik za statistično spremljanje podjetništva (Davis, 2006, str. 23).

5.3 Zaključki in nadaljnje aktivnosti za izboljšanje mednarodne primerljivosti podatkov o demografiji podjetij

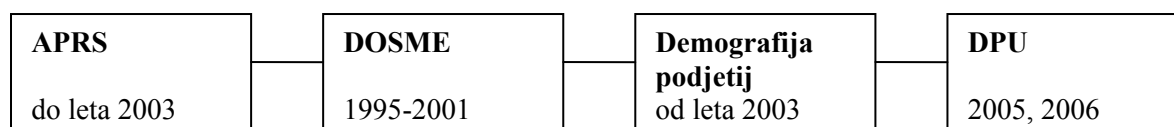
Večina držav članic OECD pripravlja vsaj osnovne podatke o demografiji podjetij, večinoma pridobljene iz statističnih poslovnih registrov. Nacionalne definicije in koncepti za pripravo statistike o demografiji podjetij so prilagojene razpoložljivim nacionalnim podatkom, zato je primerjava statistik med državami pogosto omejena zaradi pomanjkanja primerljivih podatkov. Pri primerjanju podatkov je potrebno preučiti najpomembnejše dejavnike, ki vplivajo na primerljivost podatkov, ki so definirani pri projektu OECD o mednarodni primerljivosti deležev novonastalih podjetij.

Na OECD pripravljajo v sodelovanju z Eurostatom definicije in koncepte za spremljanje demografije podjetij. V letu 2007 so pričeli pripravljati *enoten metodološki priročnik* za statistiko o demografiji podjetij, z uporabo katerega bi povečali mednarodno primerljivost podatkov. Pri pripravi priročnika upoštevajo ugotovitve Projekta o mednarodni primerljivosti deležev novonastalih podjetij, ki ugotavlja, da je za večjo primerljivost podatkov med državami predvsem pomembna enotna metodologija pri izključitvi formalnih ustanovitev, časovni osnovi (populacija v točki v času ali v določenem obdobju) in pokritju enot.

6 RAZVOJ STATISTIKE O DEMOGRAFIJI PODJETIJ V SLOVENIJI

V temu poglavju bom predstavila razvoj statistike o demografiji podjetij v Sloveniji. Najpomembnejše raziskave s tega področja prikazujem v sliki 4.

Slika 4: Razvoj statistike o demografiji podjetij v Sloveniji

6.1 Poslovni subjekti, evidentirani v APRS

SURS je v svojih objavah v *Statističnih informacijah* in *Statističnem letopisu* v okviru vsebinskega področja "Poslovni subjekti" objavljal podatke o ustanovitvah in prenehanjih poslovnih subjektov do vključno leta 2003.

Glavni vir podatkov o poslovnih subjektih je bil APRS. Njegovo delovanje ureja Zakon o Poslovnem registru Slovenije (Uradni list RS št. 49/2006)¹⁶. Do leta 2002 je bil upravljalec APRS SURS, julija 2002 pa je na podlagi Zakona o plačilnem prometu (Uradni list RS št. 30/2002) vodenje APRS prevzela AJPES. Podatke, ki jih vodijo v APRS, pridobijo iz primarnih registrov, evidenc in razvidov, ki jih vodijo različni registrski organi¹⁷, od poslovnih subjektov in iz drugih virov, v skladu z zakonskimi predpisi.

SURS je objavljala podatke za vse pravnoorganizacijske oblike poslovnih subjektov, evidentirane v APRS. Periodika objave je bila četrletna.

Definicije poslovnega subjekta, ustanovitve in prenehanja poslovnega subjekta, za katere je SURS objavljala podatke, so (Statistični letopis, 2004, str. 51 in 52):

- Poslovni subjekti so pravne in fizične osebe, ki na podlagi vpisa v ustrezne primarne registre, evidence, razvide ali na podlagi zakona opravljajo registrirane ali s predpisom ali z aktom o ustanovitvi določene dejavnosti v zakonsko določeni pravnoorganizacijski obliki in so vpisane v APRS.
- Ustanovitev poslovnega subjekta je vpis poslovnega subjekta v primarni register, evidenco ali razvid ali ustanovitev neposredno po zakonu.
- Prenehanje poslovnega subjekta. Poslovni subjekt lahko preneha obstajati po zakonu ali po volji ustanovitelja, ne glede na razloge (stečaj, likvidacija, pripojitev, združitev ipd.).

Od leta 2004 dalje AJPES izkazuje podatke o poslovnih subjektih na podlagi APRS in jih objavlja četrletno na svoji spletni strani.

Ob predaji APRS AJPES je SURS v letu 2004 pričel z razvojem SPR, prilagojenega statističnim potrebam. Opravili so prevedbo in prilagoditev administrativnih enot registra v statistične enote, register pa je bil dopolnjen s podatki, ki so potrebni za izvajanje programa statističnih raziskovanj. SURS je v letu 2004 prvič objavil podatke o podjetjih v Sloveniji. Podjetje je registrirana pravna ali fizična oseba, ki je med letom opazovanja izkazala prihodek ali zaposlene osebe oziroma osebe, ki delajo. Obdobje opazovanja je letno. Serija podatkov je objavljena od vključno leta 1999 dalje (več v točki 7.2.1.1).

Vzpostavitev SPR je za statistiko demografije podjetij pomembna predvsem zaradi vpeljave statistične enote podjetje in vključitve dodatnih statističnih spremenljivk, kot sta npr. osebe, ki delajo, in prihodek od prodaje. Na osnovi podatkov o zaposlenosti (zaposlenost se meri z zaposlenimi osebami in osebami, ki delajo) in prihodka od prodaje v SPR na SURS identificirajo podjetja, ki dejansko poslujejo na trgu.

Vzpostavitev SPR je bistveno pripomogla k izboljšanju kakovosti statistike o demografiji podjetij, ker z identifikacijo ekonomskih stvarnih enot, omogoča pregled dejanskega stanja o podjetjih.

Slabosti APRS pri identificiranju demografskih dogodkov so bile:

- zajem podjetij, ki ne poslujejo na trgu;
- ustanovitve in prenehanja poslovnega subjekta so identificirani na podlagi datuma ustanovitve in datuma prenehanja v APRS in zajemajo tudi podjetja, ki še niso pričela poslovati na trgu ali ne poslujejo več;
- pri identificiranju ustanovitev in prenehanj poslovnih subjektov zajema dogodke, ki ne predstavljajo dejanskega nastanka novih podjetij, npr. spojitve, razpad ali odcepitve, podjetij, ki so nastala zaradi sprememb v pravnoorganizacijski obliki (npr. iz samostojnega podjetnika v družbo z omejeno odgovornostjo), in podjetij, ki opravljajo pomožne dejavnosti (npr. računovodstvo, transport idr.).

---

¹⁶ V času izkazovanja podatkov o ustanovitvah in prenehanjih poslovnih subjektov na SURS je bil v veljavi Zakon o Poslovnem registru, Uradni list RS št. 13/95.

¹⁷ Primarni registrski organi so okrožna sodišča, AJPES, upravne enote, ministrstva, zbornice, organi za notranje zadeve in drugi organi.

Zaradi razlik v metodologiji primerjava podatkov, pridobljenih iz APRS in z raziskovanjem Demografija podjetij, ni smiselna. Poleg tega je SURS ustanovitve in prenehanja iz APRS objavljaj skupaj za vse dejavnosti; s statistiko o demografiji podjetij pa spremljamo le dejavnosti s področij od C do K Standardne klasifikacije dejavnosti (v nadaljevanju: SKD) (glej prilogo 1).

Serija podatkov o poslovnih subjektih, katerih vir je APRS, ni bila prekinjena, saj jih je objavljaj AJPES za enako obdobja opazovanja, to je četrtletno.

6.2 Projekt DOSME

SURS je sodeloval v projektu DOSME, ki je podrobneje opisan v točki 4.1. SURS je v letih od 1995 do 2001 izvedel devet anket, katerih izvajanje po letih prikazujem v tabeli 6. Projekt loči 3 vrste anket, ki so jih poimenovali A, B in C. Z anketo A so v okviru projekta DOSME preučevali sestavo in posamezne značilnosti podjetij, ki so bila ustanovljena v posameznih državah do 1. januarja 1995. Z anketo B so spremljali in analizirali predvsem novonastala podjetja, ki so bila ustanovljena v letu pred izvajanjem raziskovanja. Z anketami C pa so spremljali ukinitve, preživetja in spremembe posameznih značilnosti podjetij, ki so bila zajeta v vzorcih predhodnih raziskovanj A in B (Panelna anketa o podjetjih, 2002, str. 8).

Tabela 6: Ankete projekta DOSME glede na leto izvajanja anket

1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
A	B1	B2, C1	B3	B4	B5	B6, C2

Vir: Panelna anketa o podjetjih, 2002, str. 8

A – anketa o aktivnih podjetjih, ki so bila ustanovljena do 1. 1. 1995

B – anketa o novonastalih podjetjih v letih 1995–2000

C – panelna anketa o podjetjih, ki so bila vključena v ankete A in B

Zaporedne številke pomenijo zaporedno številko izvajanja posamezne ankete.

Podatki za Slovenijo so primerljivi s podatki enajstih držav srednje in vzhodne Evrope za naslednje poslovne populacije:

- za podjetja ustanovljena pred 1. 1. 1995,
- za novonastala podjetja v letih od 1995 do 2000,
- za ukinitve, preživetja in spremembe značilnosti podjetij, ustanovljenih v letih od 1995 do 2000.

Eurostat je v publikacijah, ki so dostopne tudi na spletni strani projekta DOSME, letno objavljaj rezultate anket. Posamezni statistični uradi sodelujočih držav so rezultate objavljaj v skladu s svojo odločitvijo. SURS je rezultate o novonastalih podjetjih v letih od 1995 do 2000 objavil v publikaciji *Statistične informacije*, št. 332, 13. 12. 2002 (Panelna anketa o podjetjih, DOSME 2000), ki je izšla konec leta 2002.

Po zaključku projekta DOSME, SURS ni nadaljeval z izvajanjem navedenih anket, prav tako kot ni nadaljevala večina sodelujočih držav.

SURS se je s projektom DOSME prvič srečal z začetki metodologije za spremljanje demografije podjetij in s statističnimi enotami. Z anketami je SURS pridobil podatke o novonastalih podjetjih, v skladu s statistično metodologijo in ne le na osnovi administrativnih ustanovitev v APRS.

Spremljanje nastajanja podjetij in njihovega razvoja je bilo še dodatno zanimivo, ker so podatke zbirali za obdobje tranzicije, ko so se dogajale večje spremembe v strukturi poslovnih subjektov.

V tabeli 7 predstavljaj število novonastalih podjetij v državah srednje in vzhodne Evrope med letoma 1995 in 2000. V večini držav število novonastalih podjetij z leti pada.

Tabela 7: Novonastala podjetja v državah srednje in vzhodne Evrope, 1995–2000

	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Države srednje in vzhodne Evrope	743.561	747.422	580.591	620.533	520.804	497.258
Slovenija	12.047	7.390	6.491	8.543	5.180	5.726
Bolgarija	100.094	73.403	36.542	47.263	48.816	50.047
Češka republika	149.077	96.571	81.367	105.268	84.611	78.247
Estonija	7.787	4.526	5.095	4.902	4.708	5.970
Madžarska	74.917	63.128	50.912	61.337	66.973	71.048
Latvija	6.500	5.624	4.946	4.950	4.790	6.030
Litva	15.462	12.001	12.191	10.956	7.354	6.124
Poljska	271.505	395.627	298.845	279.407	218.736	180.944
Romunija	68.772	51.684	50.516	66.841	55.852	63.941
Slovaška	37.400	37.468	33.686	31.066	23.784	29.181

Vir: Panelna anketa o podjetjih, 2002, str. 1

6.3 Raziskovanje Demografija podjetij

SURS je pričel z razvojem statistike o demografiji podjetij v letu 2003, ko se je Slovenija skupaj z večino takratnih držav kandidatka za vstop v EU, pridružila državam članicam EU pri razvoju in izvajanju raziskovanja Demografija podjetij.

Pred prvim zbiranjem podatkov o demografiji podjetij je SURS v letu 2003 izvedel študijo izvedljivosti. Namen študije izvedljivosti je bilo testiranje razpoložljivosti podatkov za spremenljivke in razčlenitve, pridobitev izkušenj za prvo zbiranje podatkov in ocena kakovosti rezultatov. Študija izvedljivosti je potekala v skladu z navodili v Metodološkem priročniku za statistiko o demografiji podjetij, vendar se je pogosto izkazalo, da so navodila preveč splošna. Pred prvim izvajanjem raziskovanja Demografija podjetij so uskladili vsa odprta vprašanja.

Študija izvedljivosti je v skladu z določili Eurostata obsegala šest dejavnosti klasifikacije NACE Rev. 1.1., ki predstavljajo predelovalne dejavnosti, gradbeništvo, trgovino in poslovne storitve. Podatke so zbirali za vsa podjetja, ki opravljajo navedene dejavnosti, ne glede na njihovo velikost in pravnoorganizacijsko obliko.

Statistični uradi so zbirali podatke o številu podjetij, številu zaposlenih oseb in številu oseb, ki delajo, ter o obsegu prihodka od prodaje, za naslednje populacije:

- novonastala podjetja v letih 2000 in 2001,
- podjetja, ki so prenehala poslovati, v letu 1999,
- preživela novonastala podjetja – iz leta 2000 v 2001.

Rezultate so države posredovale Eurostatu razčlenjene po:

- dejavnostih in razredih prihodka od prodaje, ki je bil naprej razčlenjen po velikosti podjetij, glede na število zaposlenih oseb (v nadaljevanju: velikostni razredi zaposlenih oseb) in
- po dejavnostih in pravnoorganizacijskih oblikah.

Na Eurostatu so rezultate obdelali in jih analizirali. S kakovostjo rezultatov so bili v splošnem zadovoljni, čeprav je analiza pokazala še nekatere metodološke razlike. Z državami, pri katerih so bila metodološka odstopanja, se je Eurostat dogovarjal dvostransko.

Rezultatov študije izvedljivosti niti SURS niti Eurostat nista objavila.

Metodologijo in izvajanje raziskovanja Demografija podjetij na SURS podrobneje predstavljam v točki 7.

6.4 Raziskovanje DPU

Evropska komisija in vlade držav potrebujejo za oblikovanje politike za spodbujanje ustanavljanja novih podjetij in izboljšanje pogojev podjetništva poleg podatkov, pridobljenih z raziskovanjem Demografija podjetij tudi informacije o *dejavnikih, ki določajo uspešnost* ali neuspešnost *novonastalih podjetij*. Eden izmed pomembnih ciljev pri oblikovanju političnih odločitev na področju podjetij je zagotoviti pogoje, ki spodbujajo poleg ustanavljanja podjetij tudi njihovo preživetje in rast, kar prispeva h konkurenčnosti nacionalnega in evropskega gospodarstva.

Zaradi potrebe po podatkih o dejavnikih poslovne uspešnosti novonastalih podjetij, je Evropska komisija ustanovila in sofinancirala nov projekt, ki obsega vzpostavitev in izvajanje raziskovanja DPU. Gre za poenoteno evropsko raziskovanje, v katerem je poleg Slovenije sodelovalo 12 takratnih držav članic Evropske unije¹⁸, Bolgarija in Romunija. Projekt je vodil in usklajeval Eurostat.

Namen raziskovanja DPU je ugotavljanje dejavnikov, ki določajo uspešnost in rast novonastalih podjetij. S statističnim raziskovanjem zbirajo podatke o razlogih za ustanovitev podjetja, o značilnostih podjetnikov, o težavah, s katerimi se ti spopadajo, in o poslovnih načrtih za razvoj novonastalih podjetij (Dejavniki poslovne uspešnosti novonastalih podjetij brez predhodnikov, 2006, str. 23).

SURS je raziskovanje izvajal v letih 2005 in 2006. SURS je član Eurostatove delovne skupine imenovane DPU, v okviru katere so pripravili metodologijo za izvajanje raziskovanja, in vprašalnik.

Pravna osnova za izvajanje raziskovanja je določena z Letnim programom statističnih raziskovanj (v nadaljevanju: LPSR) za leto 2005 (Uradni list RS št. 133/2004) in 2006 (Uradni list RS št. 99/2005), kjer je raziskovanje DPU uvrščeno med razvojne naloge. Sodelovanje podjetij je bilo obvezno.

6.4.1 Potek projekta

Projekt se je pričel izvajati v januarju 2005 s pripravo vprašalnika, metodologije za izvajanje raziskovanja in navodil za testiranje vprašalnika. Delo je potekalo prek elektronske pošte in se nadaljevalo z usklajevanjem ter sprejetjem sklepov na sestanku delovne skupine DPU.

V februarju in marcu istega leta je potekalo testiranje vprašalnika in do konca aprila so državni statistični uradi poslali poročilo Eurostatu. Priporočilo Eurostata je bilo, da naj bo velikost vzorca od 50 do 80 podjetij. SURS je vprašalnik poslal 50-im podjetjem po pošti. Sledila je izterjava oziroma anketiranje prek telefona. Stopnja odgovora je bila 52 %.

V maju 2005 je bil na podlagi pridobljenih izkušenj sodelujočih držav dokončno pripravljen vprašalnik in metodologija za izvajanje raziskovanja.

Od junija 2005 do aprila 2006 je potekalo raziskovanje v državnih statističnih uradih. Sledila je kontrola in obdelava podatkov na Eurostatu in izkazovanje rezultatov raziskovanja. Ko je Eurostat potrdil posredovane rezultate raziskovanja, so na SURS začeli s pripravo podatkov za objavo.

6.4.2 Vprašalnik

Podatki so bili zbrani z vprašalnikom DPU (glej Prilogo 13). Prvi osnutek vprašalnika so pripravili na osnovi izkušenj nekaterih držav članic EU, ki so že izvajale podobna raziskovanja. Eurostat in Generalni direktorat za notranji trg in storitve sta v sodelovanju z

---

¹⁸ Avstrija, Češka republika, Danska, Estonija, Francija, Italija, Litva, Latvija, Luksemburg, Portugalska, Slovaška, Švedska.

državnimi statističnimi uradi, ki sodelujejo v projektu, pripravila enoten vprašalnik. Večina vprašanj je bila zaprtega tipa in le pri nekaterih vprašanjih je bilo potrebno odgovor vpisati v okence (o številu zaposlenih oseb in prihodku od prodaje). Anketiranec je bil podjetnik.

Z vprašalnikom je SURS zbiral podatki o:

- stanju podjetja ob njegovem nastanku (to je v letu 2002): način nastanka podjetja, razlogi za ustanovitev podjetja, načini financiranja ustanovitve podjetja, težave pri ustanavljanju podjetja, izkušnje podjetnika v preteklosti, zaposlitveni status podjetnika pred ustanovitvijo podjetja, od koga je podjetnik prejel morebitne uporabne nasvete, udeležba podjetnika na posebnem izobraževanju pred ustanovitvijo podjetja, in ali podjetnik, poleg vodenja in upravljanja podjetja, opravlja še kakšno drugo dejavnost;
- demografskih podatkih o podjetniku: leto rojstva, spol, državljanstvo in izobrazba;
- stanju podjetja v času izvajanja raziskovanja (to je v letu 2005): način vodenja in upravljanja podjetja, podatki o zaposlenosti in prihodku od prodaje, število strank oziroma kupcev, trgi, za katere proizvaja podjetje, sodelovanje z drugimi podjetji, inovativnost podjetja, težave s prodajo proizvodov ali storitev, in ovire za razvoj poslovne aktivnosti;
- prihodnjih načrtih: strateški načrti za nadaljevanje podjetja, pričakovane spremembe prihodka od prodaje, zaposlenih oseb, raznolikosti proizvodov ali storitev in donosnosti ter prioritete v primeru povečanja zaslužka podjetja.

V vprašalniku ni bilo vprašanj, ki jih lahko pridobimo iz poslovnih registrov. Podatke o zaposlenih osebah v letu 2002 in prihodku od prodaje v letu 2004 je SURS pridobil iz SPR in o njih ni zastavljaj vprašanj.

6.4.3 Vzorčni načrt

Enote opazovanja so bila podjetja, ki so na novo nastala v letu 2002 brez predhodnika, ki so v letu 2005 še poslovala (preživela podjetja) in so kot svojo glavno dejavnost opravljala eno izmed dejavnosti s področja od C do K klasifikacije SKD (Dejavniki poslovne uspešnosti novonastalih podjetij brez predhodnikov, 2006, str. 23).

Novonastala podjetja so bila identificirana z raziskovanjem Demografija podjetij. Preživetje navedenih podjetij v letu 2005 se v času izvajanja raziskovanja ni dalo identificirati le z raziskovanjem Demografija podjetij, zato so bili uporabljeni še administrativnimi in statističnimi viri.

Vzorčni okvir je bil definiran na podlagi naslednjih virov:

- za preživela podjetja iz leta 2002 v 2003 je vir raziskovanje Demografija podjetij,
- za preživela podjetja v letu 2004 je vir SPR in podatek o poslovanju podjetja v letu 2004 (so imela osebe, ki delajo, ali prihodke od prodaje),
- za preživela podjetja v letu 2005 je vir APRS in podatki o ukinitvah poslovnih subjektov.

Vzorčni okvir je obsegal 4.928 podjetij.

V času izvajanja raziskovanja ciljna populacija preživelih podjetij v letu 2005 ni bila natančno znana, ker se v juliju 2005 še ni dalo ugotoviti, če je podjetje poslovalo vsaj del leta 2005. Zato je Eurostat predlagal, da statistični uradi posebej analizirajo enote, od katerih niso prejeli odgovora. Na Eurostatu so predlagali še, da se za podjetja, od katerih SURS ni prejel odgovora, preveri v administrativnih virih (v Sloveniji v APRS), ali so bila ta podjetja ukinjena. S tem bi bila natančneje določena populacija raziskovanja. Na SURS so po prenehanju zbiranja podatkov preverili, ali so bila morda podjetja, ki niso odgovorila, zbrisana iz APRS.

Na SURS je bilo v vzorec izbranih 1.512 podjetij. V vzorcu so bila zajeta vsa podjetja z 10 in več zaposlenih oseb in podjetja, z manj kot 10 zaposlenih oseb ter s prihodkom od prodaje, večjim od 100 mio SIT. Druga podjetja iz vzorčnega okvirja so bila v vzorec izbrana slučajno.

Vzorčenje je bilo slučajno glede na stratum¹⁹, ki so bili enako določeni v vseh državah, ki so izvajale raziskovanje. Stratumi so določeni glede na glavno dejavnost podjetja in velikost podjetja glede na število zaposlenih oseb v letu 2002. Pri členitvi po dejavnosti je določenih devet stratumov, kar pomeni, da gre za visoko agregirano raven dejavnosti v SKD. Stratifikacija po velikostnih razredih zaposlenih oseb v letu nastanka podjetij je bila narejena na podlagi treh razredov: 0 zaposlenih oseb, 1 do 9 zaposlenih oseb in 10 in več zaposlenih oseb. Skupaj je bilo 27 stratumov.

SURS je vprašalnike poslal poročevalskim enotam po pošti. Podjetjem, ki niso odgovorila v roku, je poslal opomin. Sledila je izterjava ali anketiranje prek telefona podjetij, ki SURS niso poslala izpolnjenega vprašalnika. Zbiranje vprašalnikov in anketiranje prek telefona je trajalo tri mesece in je potekalo jeseni 2005.

V kolikor SURS ni prejel odgovorov za manjkajoče spremenljivke, je vrednosti manjkajočih odgovorov vstavljal. Uporabil je različne metode vstavljanja.

Na vprašalnik je odgovorilo 83 % enot (stopnja odgovora). Ustreznih enot je bilo 81 %, to pomeni, da 19 % enot ni ustrezalo zahtevam raziskovanja, ker so prenehale poslovati ali niso ustrezale definiciji novonastalih podjetij v skladu z raziskovanjem Demografija podjetij (Dejavniki poslovne uspešnosti novonastalih podjetij brez predhodnikov, 2006, str. 24).

Vsaki enoti v raziskovanju je bila izračunana utež²⁰, kot produkt vzorčne uteži, in uteži, zaradi neodgovora. Vzorčna utež je bila izračunana kot obratna vrednost verjetnosti izbora v vzorec. Uteži zaradi neodgovora izračunajo za vsak stratum posebej, kot razmerje med številom enot v vzorcu in vsoto števila enot, ki so odgovorile, in števila enot, ki niso del ciljne populacije.

Rezultate raziskovanja (utežene in neutežene) je bilo potrebno posredovati Eurostatu po predpisanih razčlenitvah. Neutežene podatke je Eurostat potreboval za kontrolo podatkov, izkazoval pa je le utežene podatke. Posredovani rezultati so bili razčlenjeni po dveh dimenzijah, to je po dejavnosti in po velikostnih razredih zaposlenih oseb ali značilnostih podjetnika, kot drugi dimenziji. Razčlenitev po dejavnosti in velikostnih razredih zaposlenih oseb je enaka kot pri stratumih.

V primeru, da so podatki zaupni, jih je bilo potrebno primarno²¹ in sekundarno zakriti²² preden jih posredujejo Eurostatu. Na Eurostatu so pričakovali, da bodo zaupne narave le podatki o številu zaposlenih oseb, številu oseb, ki delajo, in prihodku od prodaje ter da bodo lahko vse druge podatke v celoti objavili.

V Sloveniji so podatki o podjetnikih občutljivi, zato so na SURS zakrivali²³ poleg podatkov o zaposlenih oseb in prihodku od prodaje, tudi vrednosti preostalih kvalitativnih spremenljivk npr. razlogi za ustanovitev podjetja, inovativnost podjetij, izobrazba podjetnikov. Pravila za zakrivanje so bila: prag za število podjetij je 3, prag za prevladovanje podjetja je, če največje podjetje prevladuje za več kot 80 %.

---

¹⁹ Stratum je "del populacije, ki glede na namen opazovanja, zajame podobne enote zaradi oblikovanja vzorca" (Košmelj, 2001, str. 130).

²⁰ Utež je "številsko izražena pomembnost kake vrednosti, ki naj zagotovi njeno relativno pomembnost glede na vse upoštevane vrednosti" (Košmelj, 2001, str. 141).

²¹ Primarno zakrivanje (ang. primary suppression) je zakrivanje podatka, ker gre za občutljiv podatek; obsega npr. podatke le enega ali nekaj podjetij ali zaradi prevladovanja enega ali dveh podjetij (Willeboordse, 1998, str. 129).

²² Sekundarno zakrivanje (ang. secondary suppression) pomeni zakrivanje dodatnih podatkov (ki niso občutljivi), zato da se iz vsot ne more izračunati občutljivega (primarno zakritega) podatka (Willeboordse, 1998, str. 129).

²³ Zakrivanje podatkov pomeni urejanje prikaza podatkov na tak način, da ni mogoče identificirati posamezne enote.

Pred objavo rezultatov raziskovanja je bila na SURS pregledana natančnost ocen. Za manj natančne so se izkazali podatki, prikazani po naslednjih razčlenitvah:

- po dejavnosti podjetja za področje finančnega posredništva,
- po velikosti podjetja za podjetja z 10 in več zaposlenih oseb,
- po izobrazbi podjetnika za podjetnike z nižjo izobrazbo in
- po izkušnjah podjetnika v preteklosti za podjetnike, ki so ustanovili podjetje dva ali večkrat.

Manj zanesljive ocene pri izkazovanju rezultatov SURS so označene.

6.4.4 Izkazovanje rezultatov raziskovanja

SURS je objavil rezultate raziskovanja DPU v publikaciji *Statistične informacije*, št. 176, 30. 11. 2006 (Dejavniki poslovne uspešnosti novonastalih podjetij brez predhodnikov, nastalih v letu 2002, ki so v letu 2005 še poslovala), kjer so izkazani rezultati razčlenjeni po eni dimenziji, to je po dejavnosti podjetja ali po velikostnih razredih zaposlenih oseb ali po značilnostih podjetnika.

Podrobni rezultati raziskovanja so objavljeni v podatkovnem portalu New Cronos²⁴ na spletni strani Eurostata od konca avgusta 2006. Ker so rezultati objavljeni na najnižji ravni razčlenitve, mora uporabnik podatkov upoštevati, da čim višja je raven razčlenitve, bolj kakovostni so podatki.

Novembra 2006 je Eurostat izdal publikacijo *Statistics in Focus*, št. 29/2006 (The Profile of the Successful Entrepreneur), kjer je za sodelujoče države predstavil nekaj glavnih ugotovitev, na osnovi rezultatov raziskovanja DPU.

7 RAZISKOVANJE DEMOGRAFIJA PODJETIJ NA SURS

V prejšnji točki sem na kratko predstavila osnovna področja razvoja statistike o demografiji podjetij. Ta točka je namenjena podrobnejšem opisu metodologije in načinu izvajanja raziskovanja Demografija podjetij na SURS.

SURS od leta 2004 izvaja raziskovanje Demografija podjetij v skladu z evropsko metodologijo, na podlagi katere je SURS definiral podrobna metodološka navodila za izvajanje raziskovanja.

SURS je z zbiranjem podatkov in izkazovanjem statistike o demografiji podjetij pridobil temeljne podatke o dinamiki in strukturi slovenskega podjetništva na področju ustanavljanja, ukinjanja in preživetja podjetij ter vplivih demografskih dogodkov na gospodarstvo in trg delovne sile (Državna statistika v letu 2004, 2005, str. 23).

Raziskovanje Demografija podjetij je osnovni vir podatkov za izvajanje raziskovanja DPU.

7.1 Pravna osnova

SURS zbira in objavlja podatke o demografiji podjetij v skladu z veljavno zakonodajo²⁵, ki predpisuje delovanje statističnega sistema.

²⁴ New Cronos je Eurostatova podatkovna baza, ki vsebuje več kot 160 milijonov socialnih in ekonomskih statističnih podatkov za države članice EU, Japonsko, ZDA in podatke za druge glavne ekonomske partnerje EU. Baza New Cronos je razčlenjena na 9 tematskih sklopov, ki so razdeljeni na več področij. Vsako področje pokriva podatke specifičnega sektorja. Demografija podjetij sodi v 4. tematski sklop – *Industry, Trade and Services*, v področje *strukturnih statistik podjetij*.

²⁵ Temeljna zakonodaja za izvajanje državne statistike je:

- Zakon o državni statistiki (Uradni list RS, št. 45/95 in 9/2001),
- Srednjeročni program statističnih raziskovanj 2003–2007 (Uradni list RS, št. 10/2003),

V Srednjeročnem programu statističnih raziskovanj 2003–2007 (v nadaljevanju: SPRS 2003–2007) so določene prednostne naloge državne statistike do konca leta 2007. Prednostne naloge so bile določene na osnovi Strategije gospodarskega razvoja Slovenije, Državnega razvojnega programa 2001–2006, Statističnega programa Skupnosti 2003–2007 (Community Statistical Programme 2003–2007²⁶) ter drugih statističnih zahtev po podatkih, potrjenih z medsebojnimi dogovori. Med prednostne naloge so poleg drugih nalog uvrščeni strukturni kazalniki, katerih seznam se je v letu 2003 razširil, in vključil kazalnike s področja demografije podjetij, in nadaljnji razvoj strukturne statistike podjetij (SPRS 2003–2007, 2003, str. 3). V SPRS 2003–2007 so kazalniki o demografiji podjetij navedeni kot dopolnilni kazalniki za spremljanje rasti domače in mednarodne konkurenčnosti slovenskega gospodarstva.

Raziskovanje Demografija podjetij je bilo v letu 2004 uvrščeno med razvojne naloge v LPSR. Z letom 2005 je postalo ena izmed rednih nalog SURS, določenih z LPSR.

7.2 Metodologija raziskovanja

Eurostat je v sodelovanju z nekaterimi državami članicami EU pripravili osnutek Metodološkega priročnika za statistiko o demografiji podjetij, ki daje teoretična in praktična navodila za pripravo in uporabo podatkov o demografiji podjetij v EU. Priročnik zaenkrat nima pravne osnove in je le svetovalne narave. Priročnik še dopolnjujejo s postavljenimi metodološkimi vprašanji držav, ki izvajajo raziskovanje Demografija podjetij in z odgovori nanje, ki so jih uskladili v okviru delovne skupine za demografijo podjetij na Eurostatu. Na delovnih skupinah so se države strinjale z uporabo navodil v priročniku pri izvajanju raziskovanja Demografija podjetij, kar omogoča primerljive podatke. Na SURS raziskovanje Demografija podjetij izvajajo v skladu z evropsko metodologijo, to je v skladu z metodološkim priročnikom in s sprejetimi dogovori delovne skupine demografija podjetij na Eurostatu. Na podlagi evropske metodologije so na SURS definirali podrobna interna metodološka navodila za izvajanje raziskovanja (Demografija podjetij – dokumentacija, 2004).

7.2.1 Viri podatkov

Temeljna usmeritev projekta za razvoj statistike o demografiji podjetij je, da se statistika o demografiji podjetij razvije z najmanjšo možno obremenitvijo podjetij in državnih statističnih uradov tako, da se uporabijo *razpoložljivi administrativni in statistični viri* ter avtomatična in obstoječa orodja, kolikor je to mogoče. Osnovni vir za pripravo kazalnikov za demografijo podjetij so podatki v *statističnih poslovnih registrih*. Uporaba podatkov v statističnih poslovnih registrih je običajno hitrejša in cenejša, kot izvajanje ankete. Zaradi uredbe Sveta št. 2186/93 o vzpostavitvi poslovnih registrov za statistične namene, se je v zadnjih letih kakovost in poenotenje teh registrov občutno izboljšalo, tako da poslovni registri predstavljajo dobro osnovo za zbiranje podatkov. Stopnja usklajenosti statističnih poslovnih registrov z zahtevami EU, ugotavlja Eurostat enkrat letno z vprašalnikom, ki ga izpolnijo državni statistični uradi. Vzpostavitev in vodenje statističnih poslovnih registrov v EU je določeno v Metodološkem priročniku za poslovne registre (ang. Business Register – Recommendations Manual), ki obsega tudi poglavja, ki jih uporabljamo za pripravo statistike o demografiji podjetij. Več o tem v točki 7.2.4.

Poleg podatkov v statističnem poslovnem registru se v raziskovanju Demografija podjetij lahko uporabijo podatki iz drugih raziskovanj in administrativnih virov. Anketiranje podjetij uporabljamo le za preverjanje rezultatov raziskovanja pri večjih podjetjih.

– LPSR za leto 2005 (Uradni list RS, št. 133/2004), za leto 2006 (Uradni list RS, št. 99/2005) in za leto 2007 (Uradni list RS, št. 130/2006).

²⁶ Decision No 2367/2002/EC of the European Parliament and of the Council of 16 December 2002 on the Community Statistical Programme 2003-2007

7.2.1.1 SPR

Glavni vir za izvajanje raziskovanja Demografija podjetij so podatki o aktivnih podjetjih za posamezno leto opazovanja, ki jih SURS vodi v SPR (obravnavano v točki 6.1). SPR je interna baza individualnih podatkov o pravnih enotah, o podjetjih in njihovih delih. Baza je vzpostavljena in vzdrževana na podlagi zahtev ter metodoloških priporočil EU. Osnovni vir podatkov SPR predstavlja APRS, ki ga na podlagi Zakona o plačilnem prometu (Uradni list RS, št. 30/02) od 15. 7. 2002 vodi AJPEŠ. Vir zanjeta enot za posamezno leto opazovanja je stanje APRS 31. 12., vključno z enotami, ki so bile med letom opazovanja v APRS ukinjene in katerih ukinitve je zabeležena v APRS (Podjetja, 2006, str. 6).

Poleg podatkov iz APRS predstavljajo vir podatkov za SPR tudi podatki drugih administrativnih zbirk ter podatki, zbrani s programom statističnih raziskovanj. Glavni vir podatkov, o osebah, ki delajo, in zaposlenih oseb, je Statistični register delovno aktivnih oseb (v nadaljevanju: SRDAP), ki ga vodi SURS. Podatke v SRDAP osvežujejo s podatki za uvedbo in vodenje matične evidence pokojninskega in invalidskega zavarovanja, zdravstvenega zavarovanja ter evidence o sklenitvi delovnega razmerja. V SRDAP so upoštevane vse osebe, ne glede na to ali delajo za določen ali nedoločen čas, za polni ali skrajšani delovni čas. Če podjetje izkazuje prihodek od prodaje, nima pa podatka o osebah, ki delajo, se mu ti pripišejo v skladu z ustrežno statistično metodologijo (npr. glede na podatek v preteklem letu, glede na povprečje v določeni dejavnosti) (Podjetja, 2006, str. 6).

Viri podatkov o prihodku podjetij so Zaključni računi (za pravne osebe in samostojne podjetnike posameznike), Napoved za odmero davka od dohodkov iz dejavnosti (za druge fizične osebe, npr. odvetnike, zdravnike) ter Poročila zavarovalnih organizacij. Podjetjem, ki imajo osebe, ki delajo, ne izkazujejo pa prihodkov od prodaje, so prihodki od prodaje pripisani v skladu z ustrežno statistično metodologijo (npr. glede na podatek v preteklem letu, glede na povprečje v določeni dejavnosti). Podatek o prihodku od prodaje ne zajema bank in hranilnic (Podjetja, 2006, str. 6).

Spremenljivke v SPR, ki jih potrebujemo za izvajanje raziskovanja Demografija podjetij so ime podjetja, število zaposlenih oseb, število oseb, ki delajo, prihodek od prodaje, glavna dejavnost podjetja, spremenljivke, ki se nanašajo na naslov, in pravnoorganizacijska oblika podjetja.

7.2.1.2 Drugi viri v Sloveniji

Poleg neposredne uporabe podatkov v SPR uporabljajo pri izvajanju raziskovanja podatke iz APRS (datum ustanovitve, datum prenehanja, podatki o ustanoviteljih in pravnih naslednikih). Način nastanka velikih podjetij je potrebno preveriti z anketiranjem prek telefona.

7.2.2 Statistična enota

Prvi korak pri zbiranju statističnih podatkov je opredelitev statistične enote, na katero se bodo zbrani in analizirani podatki nanašali. Zbiranje podatkov je najenostavnejše, če se podatki zbirajo za statistične enote, ki v stvarnosti obstajajo in so iskani podatki pogosto na voljo neposredno, v administrativnih ali drugih evidencah. Vendar se stvarni pojavi pogosto ne skladajo s statističnimi opredelitvami pojavov (Bregar, Ograjenšek, Bavdaž Kveder, 2004, str. 18).

V EU so statistične enote opredeljene v uredbi Sveta št. 696/93 o statističnih enotah za opazovanje in analizo gospodarstva Skupnosti. Navedena uredba opredeljuje osem različnih statističnih enot, ki so uporabne pri različnih zbiranjih in analizah podatkov o gospodarstvu. Statistične enote, ki so opredeljene na osnovi treh meril (pravni in institucionalni status, geografska lokacija in dejavnost), so: podjetje, institucionalna enota, skupina podjetij, enota enovrstne dejavnosti, enota homogene proizvodnje, lokalna enota, lokalna enota enovrstne dejavnosti in lokalna enota homogene proizvodnje. Uredba se sklicuje še na pravno enoto, ki

je administrativna enota in ima z zakoni in drugimi pravnimi akti predpisane pravice in obveznosti. Predpostavlja se, da so pravne enote evidentirane v eni ali več uradnih evidencah, do katerih ima uradna statistika dostop. Podatki o statusu in lastnostih pravne enote pomagajo opredeliti predvsem statistični enoti podjetje in institucionalna enota.

V Metodološkem priročniku za statistiko o demografiji podjetij je navedeno, da se v raziskovanju uporablja statistična enota podjetje. Ta statistična enota je v omenjeni evropski uredbi o statističnih enotah definirana kot "najmanjša kombinacija pravnih enot, ki ima kot organizacijska enota za izdelavo proizvodov ali storitev določeno stopnjo samostojnosti pri sprejemanju odločitev, predvsem za razporejanje svojih tekočih poslovnih sredstev. Podjetje opravlja eno ali več dejavnosti na eni ali več lokacijah."

Statistična enota podjetje ni na voljo v statističnih poslovnih registrih v vseh državah. V večini držav, tudi v Sloveniji, uporabljajo pravno enoto in predpostavljajo, da je ena pravna enota enaka podjetju. Vendar pa podjetje lahko sestavlja več pravnih enot, ki skupaj opravljajo določeno dejavnost. Običajno se zbiranje podatkov za statistiko o demografiji podjetij začne z identifikacijo pravnih enot, za katere preverjamo, ali gre za dejanska novonastala podjetja in podjetja, ki so prenehala poslovati. Od izhodiščne pravne enote pridemo s pomočjo selektivnih kriterijev do statistične enote podjetja (npr. ustanovitev pravne enote za opravljanje pomožne dejavnosti ne predstavlja novonastalega podjetja, prav tako ustanovitev nove pravne enote zaradi spremembe v lastništvu podjetja ne pomeni nastanek novega podjetja).

V SPR je podjetje definirano kot registrirana pravna ali fizična oseba, ki je med letom opazovanja izkazala prihodek od prodaje ali zaposlene osebe oziroma osebe, ki delajo. Ta podatek vključuje vse enote, ki so aktivne vsaj del obdobja opazovanja. Za oblikovanje podjetja kot statistične enote se uporablja pravna enota, ki – v celoti ali delno – opravlja pridobitno dejavnost. Pravne enote so vse registrirane pravne in fizične osebe. Pravne enote predstavljajo poslovni subjekti, registrirani v APRS (Podjetja, 2006, str. 7).

7.2.3 Pokritje enot

V raziskovanje Demografija podjetij so v skladu z Metodološkim priročnikom za statistiko o demografiji podjetij zajeta podjetja, ki opravljajo dejavnosti s področij od C do K klasifikacije NACE Rev. 1.1. (razen holdingov). Zajeta so lahko tudi podjetja, ki opravljajo dejavnost s področij od M do O klasifikacije NACE Rev. 1.1. (Business Demography – Recommendations Manual, 2006, str. 6, 7).

Kazalniki za demografijo podjetij morajo biti pripravljene za tržno usmerjene pravnoorganizacijske oblike (to so družbe z omejeno odgovornostjo, delniške družbe, partnerstva, državna podjetja in fizične osebe). Izločene so enote v centralnem in lokalnem sektorju države²⁷.

Predvidena je razširitev pokritja enot in dogodkov, ki se bodo spremljali s statistiko o demografiji podjetij. V predlogu uredbe za strukturno statistiko podjetij so predvidena tri pilotna raziskovanja, ki bodo obsegala:

- demografijo podjetij za dejavnosti v področjih od M do O klasifikacije NACE Rev. 1.1,
- demografijo lokalnih enot in
- demografijo podjetij za druge demografske dogodke (npr. prevzemi, odcepitve idr.).

Na SURS so v raziskovanje Demografija podjetij zajeta podjetja iz SPR, ki kot svojo glavno dejavnost opravljajo eno izmed dejavnosti s področij od C do K klasifikacije SKD, razen dejavnosti holdingov.

---

²⁷ V predlogu nove evropske uredbe za vzpostavitev statističnega poslovnega registra je določeno obvezno zajemanje javne uprave ter kmetijstva in ribolova v statističnih poslovnih registrih (kar je do sprejema uredbe prostovoljno).

7.2.4 Tipologija demografskih dogodkov

Tipi demografskih dogodkov in pravila za identificiranje novih podjetij, vpisanih v poslovni register, ki v realnem svetu pomenijo nadaljevanje poslovanja obstoječih podjetij, so opredeljena v Metodološkem priročniku za poslovne registre.

Demografski dogodki so (Business Register – Recommendations Manual, 2003, str. 117):

- novonastala podjetja in podjetja, ki so prenehala poslovati,
- spojitve in prevzemi,
- razpadi in odcepitve,
- spremembe znotraj podjetja, kot npr. spremembe v lastništvu, sprememba skupine podjetij,
- ustanovitev ali ukinitve skupine podjetij, preoblikovanje znotraj skupine podjetij in preoblikovanje, ki zajema več kot eno skupino podjetij.

Z raziskovanjem Demografija podjetij se spremljajo novonastala podjetja in podjetja, ki so prenehala poslovati.

Odločitev o tem ali novo podjetje pomeni *dejansko novonastalo podjetje* (v ekonomskem smislu) ali gre le za *formalno ustanovitev* in za nadaljevanje poslovanja obstoječega podjetja sprejmemo na osnovi nadaljevanja uporabe proizvodnih dejavnikov: zaposlenost, stroji in oprema, zemljišče, stavba, uprava in neopredmetena sredstva. Določeni so trije kriteriji za razlikovanje med ustanovitvijo formalno novega podjetja in ustanovitvijo dejansko novonastalega podjetja (Business Register – Recommendations Manual, 2003, str. 122):

- sprememba v pravni enoti, ki nadzira proizvodne dejavnike podjetja (npr. samostojni podjetnik se preoblikuje v družbo z omejeno odgovornostjo, po upokojitvi se podjetje proda ali da dedičem).
Če uprava podjetja ostane ista, to ponavadi pomeni nadaljevanje nadzorne pravne enote.
- sprememba glavne dejavnosti na ravni razreda klasifikacije NACE.
Kontinuiteta zaposlenih, strojev in opreme in zemljišča, ter stavbe pomeni nadaljevanje glavne dejavnosti.
- sprememba lokacije.
Nespremenjenost proizvodnih dejavnikov zemljišča in stavbe, pomeni nadaljevanje lokacije podjetja. V primeru, da podjetje deluje na več lokacijah, je najbolje upoštevati glavno lokacijo, to je lokacijo lokalne enote z največjim številom oseb, ki delajo.

Če je izpolnjen samo *eden izmed treh kriterijev*, gre dejansko za *nadaljevanje obstoječega podjetja*. Če sta izpolnjena dva ali vsi trije kriteriji, ne gre za nadaljevanje obstoječega podjetja, pač pa za dejansko ustanovitev novonastalega podjetja. Tu gre le za eno izjemo: če se podjetje preseli na novo lokacijo in spremeni pravnoorganizacijsko obliko (npr. samostojni podjetnik v družbo z omejeno odgovornostjo). Za nadaljevanje obstoječega podjetja gre tudi pri podjetjih, ki opravljajo sezonske dejavnosti, in pri podjetjih, ki so pričela ponovno opravljati dejavnosti po obdobju do dveh let začasnega mirovanja (npr. zaradi bolezni, nesreče). Tudi pri drugih dogodkih, kot so spojitve, prevzemi in odcepitve, se ni mogoče popolnoma ravnati po zgornjih treh kriterijih.

V praksi je uporaba treh kriterijev povzročala precej težav in dilem. Navedimo nekaj primerov:

- Vzemimo primer odvetniške pisarne: sin, v isti pisarni (z isto telefonsko številko) kot oče, ustanovi podjetje, oče pa še nadaljuje z dejavnostjo. Četudi sta v tem primeru dejavnost in lokacija enaki, gre za novonastalo podjetje;
- V barih in trgovinah se pogosto zamenjajo le lastniki ali najemniki. V temu primeru se spremeni le pravna enota in ne gre za novonastalo podjetje;
- V poslovnih in trgovskih centrih je na istem naslovu veliko trgovin in se pri postopkih primerjanja podjetij trgovina ujema z veliko drugih trgovin (dejavnost in lokacija sta enaki). V tem primeru odločitev o nastanku podjetja sprejmemo še na podlagi podatkov o datumu vpisa in izbrisa iz APRS, imenu podjetja ter podatkov o zaposlenosti in prihodu

od prodaje. Če se datuma vpisa nove trgovine in izbrisa ukinjene trgovine ujemata, ne gre za novonastalo podjetje.

7.2.5 Spremenljivke raziskovanja Demografija podjetij

7.2.5.1 Populacija aktivnih podjetij

Populacija aktivnih podjetij predstavlja izhodišče za pripravo kazalnikov o demografiji podjetij. Individualni podatki o aktivnih podjetjih so osnovna baza podatkov, ki jih potrebujemo za izvajanje raziskovanja Demografija podjetij; združeni podatki o podjetjih se uporabljajo pri izračunu kazalnikov o deležu novonastalih podjetij in o deležu podjetij, ki so prenehala poslovati.

Populacijo aktivnih podjetij sestavljajo podjetja, ki so med letom opazovanja izkazala prihodke od prodaje in/ali osebe, ki delajo. (Business Demography – Recommendations Manual, 2006, str. 12).

Pri identifikaciji aktivnih podjetij ne upoštevamo datumov ustanovitvev in ukinitvev v administrativnih poslovnih registrih. Veliko enot v administrativnih poslovnih registrih ni aktivnih, ker še niso pričele s poslovanjem ali so prenehale poslovati in v registrih še niso ukinjene. Prav tako so podjetja lahko v mirovanju. Podjetja, ki niso aktivna v letu opazovanja, so za potrebe statistike o demografiji podjetij izločena z upoštevanjem kriterijev zaposlenosti in prihodka od prodaje.

Ker upoštevamo podjetja, ki so bila aktivna vsaj del leta, je število podjetij, njihova zaposlenost in prihodek od prodaje večji, kot pri podatkih, ki so vezani na stanje v določenem trenutku.

Na SURS je SPR vir za podatke o aktivnih podjetjih.

7.2.5.2 Novonastala podjetja

Kot je že predstavljeno v točki 2.1, je ustanavljanje novih podjetij pomemben dejavnik, ki prispeva h gospodarski rasti, povečanju števila inovacij ter konkurenčnosti v malih in srednje velikih podjetjih. Novonastala podjetja s konkurenčnim pritiskom prisilijo obstoječa podjetja h povečanju učinkovitosti. Tako spodbujajo inovacije in pospešujejo uvajanje novih tehnologij ter rast produktivnosti v gospodarstvu. Viri se namreč porazdelijo iz manj v bolj produktivne dejavnosti.

Z ekonomskega stališča novonastala podjetja najbolj pogosto ustanavljajo v dejavnostih, pri katerih je relativno veliko domače povpraševanje, malo ovir za vstop na trg v smislu kapitalskih investicij, strokovnega znanja ali posebnega tržnega znanja. Po drugi strani so podjetniki pogosto prisiljeni, da ustanovijo lastno podjetje in tako rešijo problem nezaposlenosti.

Novonastalo podjetje je pri statistiki o demografiji podjetij definirano kot ustanovitev kombinacije proizvodnih dejavnikov z omejitvijo, da pri temu dogodku ni bilo udeleženo nobeno drugo podjetje (Business Demography – Recommendations Manual, 2006, str. 21). Novonastala podjetja ne vključujejo podjetij, ki so nastala s spojitvijo, razpadom ali odcepitvijo, podjetij, ki so bila ustanovljena za opravljanje pomožne dejavnosti (npr. računovodstvo, prodaja na debelo lastnih proizvodov, transport idr.), podjetij, ki so nastala zaradi spremembe v pravnoorganizacijski obliki (npr. iz samostojnega podjetnika v družbo z omejeno odgovornostjo) in podjetij v mirovanju manj kot dve leti²⁸.

---

²⁸ V Metodološkem priložniku za poslovne registre je določeno, da se podjetje, ki je v mirovanju več kot dve leti, smatra za novonastalo podjetje, sicer pa ne.

Vpis pravne enote v administrativni poslovni register (v Sloveniji: APRS) še ne pomeni, da je podjetje na novo nastalo po metodologiji statistike o demografiji podjetij. To podjetje se lahko pojavi v populaciji novonastalih podjetij, če je bilo aktivno vsaj del leta in če ne gre za enega izmed dogodkov, ki so naštet v prejšnjem odstavku. Prav tako se v populaciji novonastalih podjetij lahko pojavi podjetje, ki je že več let vpisano v APRS in je po vsaj dveh letih mirovanja ponovno pričelo s poslovanjem na trgu.

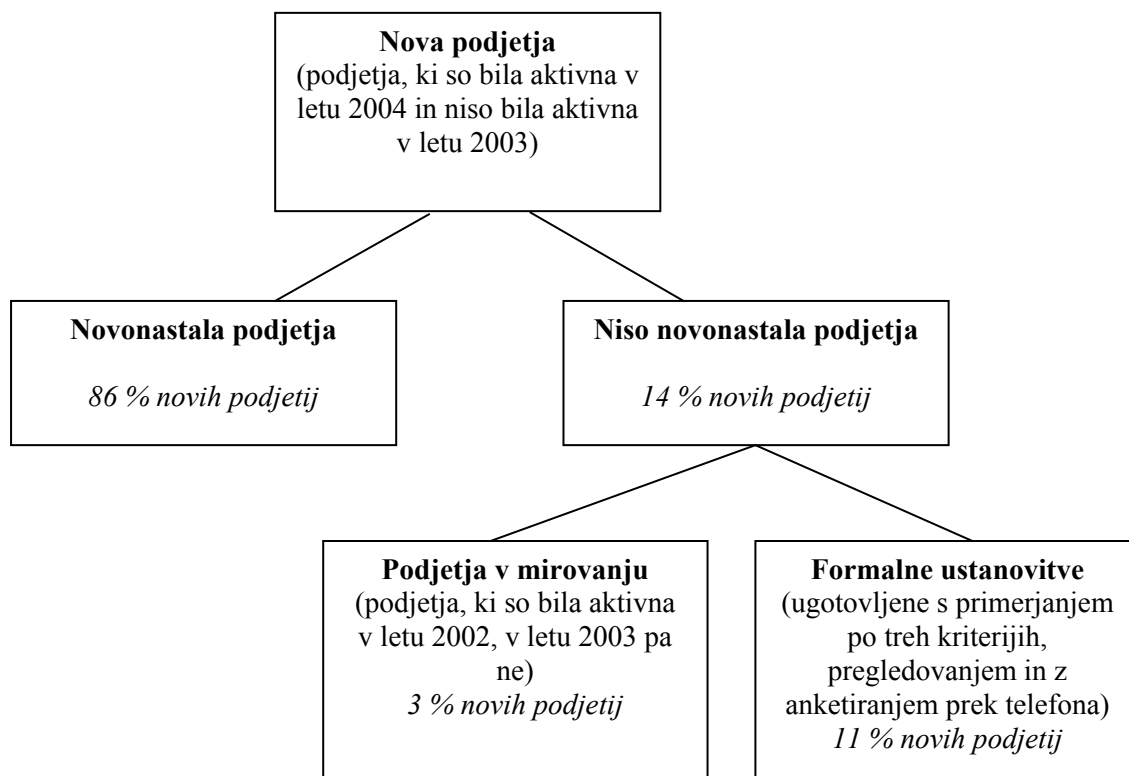
Novonastala tuja podružnica se šteje kot novonastalo podjetje, če:

- je podjetje (pravna enota in ne lokalna enota ali podružnica), ki je samostojno pri odločanju, in
- so uporabljeni novi proizvodni dejavniki in ne le premeščeni iz druge enote.

Število novonastalih podjetij je ključna spremenljivka pri analizi demografije podjetij, ker predstavlja izhodišče za druge spremenljivke, kot sta preživetje in rast novonastalih podjetij.

V sliki 5 je grafično prikazan način identifikacije novonastalih podjetij ter deleži posameznih podpopulacij za leto 2004. Najprej identificiramo nova podjetja in nato iz njih izločimo podjetja v mirovanju in formalne ustanovitve, da dobimo novonastala podjetja. 86 % novih podjetij se je v letu 2004 izkazalo za novonastalo podjetje. 11 % novih podjetij je predstavljalo le formalno nova podjetja, ki v ekonomskem smislu pomenijo nadaljevanje obstoječega podjetja. 3 % novih podjetij je po obdobju mirovanja manj kot dve leti, pričelo ponovno poslovati.

Slika 5: Prikaz identifikacije novonastalih podjetij, 2004

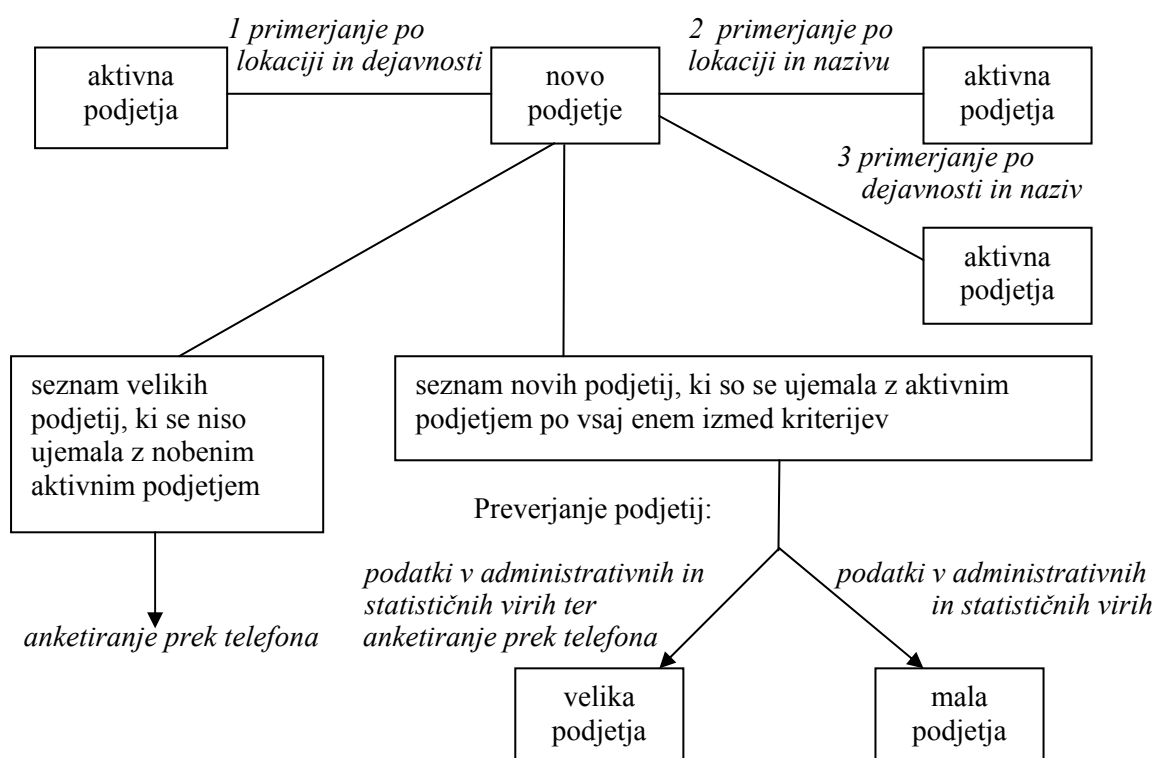
Vir: SURS, lastna izdelava sheme

Identificiranje novonastalih podjetij na SURS poteka v skladu z navodili v Metodološkem priročniku za statistiko o demografiji podjetij po naslednjih korakih:

1. Najprej identificiramo tako imenovana nova podjetja in sicer tako, da vsa aktivna podjetja v letu opazovanja primerjamo po identifikacijskih številkah z aktivnimi podjetji v predhodnem letu. Nova podjetja so tista, ki so bila aktivna le v letu opazovanja.

2. Nato iz novih podjetij izločimo podjetja, ki so mirovala manj kot dve leti. Podjetja, ki so bila v mirovanju manj kot dve leti, identificiramo tako, da nova podjetja, nastala v letu opazovanja, primerjamo po identifikacijski številki s podjetji, ki so bila aktivna pred dvema letoma. Če je bilo novo podjetje aktivno pred dvema letoma, se šteje kot podjetje v mirovanju, in se izloči iz populacije novih podjetij. V Sloveniji je delež podjetij v mirovanju v novih podjetjih znašal od 3,3 % v letu 2004 do 4,4 % v letih 2000 in 2001.
3. Iz populacije novih podjetij, s primerjavo podjetij po določenih kriterijih in s preverjanjem izločimo podjetja, pri katerih ne gre za dejansko ustanovitev novega podjetja, npr. izločimo podjetja, ki so nastala z razpadom, odcepitvijo, spojitvijo idr., kar v nalogi imenujem formalne ustanovitve (glej točko 5.2.1.1).

Slika 6: Način ugotavljanja formalnih ustanovitev

Vir: SURS, lastna izdelava sheme

Primerjanje podjetij, na podlagi katerega so izločene formalne ustanovitve, je na SURS narejeno z orodjem SAS v naslednjih parih in v takem zaporedju:

1. ugotavljamo, ali se novo podjetje ujema z obstoječim podjetjem po lokaciji in dejavnosti,
2. ugotavljamo, ali se novo podjetje ujema z obstoječim podjetjem po nazivu in lokaciji,
3. ugotavljamo, ali se novo podjetje ujema z obstoječim podjetjem po dejavnosti in nazivu.

Podjetja, ki so se ujemala z vsaj enim podjetjem po vsaj enem kriteriju, je potrebno preveriti. Dodatno je potrebno preveriti velika podjetja, ki se niso ujemala z nobenim podjetjem po primerjanju podjetij po treh kriterijih. Pri teh podjetjih z anketiranjem prek telefona preverimo ali gre za novonastalo podjetje ali formalno ustanovitev. Poleg tega uporabimo tudi podatke v administrativnih virih.

Pri novih podjetjih, pri katerih gre za formalno ustanovitev, in ne za novonastalo podjetje, spremljamo njihovega predhodnika oziroma predhodnike. Ti podatki so uporabljeni pri identificiranju podjetij, ki so prenehala poslovati (več v točki 7.2.5.3).

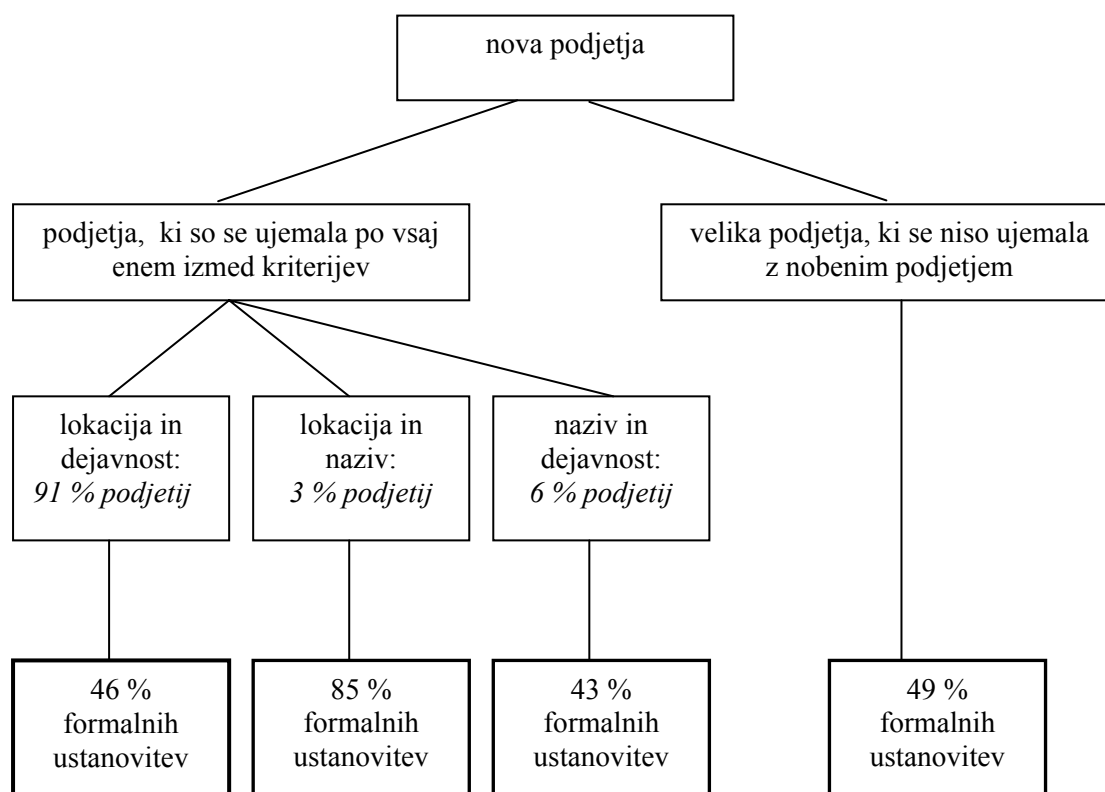
V nadaljevanju so predstavljeni rezultati primerjanja podjetij po treh kriterijih in pregledovanja, s čimer preverjam, kakšna je utemeljitev postopkov primerjanja po treh kriterijih ter dodatnega pregledovanja novih podjetij za izločanje formalnih ustanovitev iz novih podjetij.

Od novih podjetij, ki so se ujemala z vsaj enim podjetjem po vsaj enem izmed kriterijev, se jih je v vseh letih (2000–2004) največ (91 %) ujemalo po lokaciji in dejavnosti. 6 % novih podjetij se je s primerjanjem ujemalo z vsaj enim podjetjem po nazivu in dejavnosti ter najmanj novih podjetij (3 %) po nazivu in lokaciji.

V povprečju se je 46 % novih podjetij, ki so se ujemala z vsaj enim podjetjem po lokaciji in dejavnosti, izkazalo kot formalne ustanovitve in ne kot novonastalo podjetje po definiciji statistike o demografiji podjetij. Od novih podjetij, ki so se ujemala po nazivu in dejavnosti, se jih je v povprečju 43 % izkazalo kot formalne ustanovitve. Kot formalne ustanovitve se je v povprečju izkazalo tudi 85 % novih podjetij, ki so se ujemala po nazivu in lokaciji.

Od podjetij, ki so se po kriterijih statistike o demografiji podjetij izkazala za velika podjetja, in ki se niso ujemala z nobenim podjetjem po nobenem izmed treh kriterijev, se jih je v povprečju v petih letih 49 % izkazalo za formalne ustanovitve in ne za novonastalo podjetje.

Slika 7: Prikaz rezultatov pri izločanju formalnih ustanovitev iz novih podjetij, SURS, 2000–2004

Vir: SURS, lastna izdelava sheme

Na osnovi rezultatov primerjanja podjetij po treh kriterijih in pregledovanja lahko zaključimo, da je primerjanje podjetij po predstavljeni metodologiji smiselno, saj se je *skoraj polovica podjetij izkazala za formalne ustanovitve*. Prav tako je potrebno še naprej pregledovati podjetja, ki so se ujemala z vsaj enim podjetjem po vsaj enem izmed treh kriterijev, in jih ne moremo avtomatično obravnavati za formalne ustanovitve. Smiselno je posebej preverjati še velika podjetja, ki se niso ujemala z nobenim podjetjem po vsaj enem izmed kriterijev. Tudi pri teh se je izkazalo, da jih skoraj polovica predstavlja formalne ustanovitve.

Za kakovost podatkov o demografiji podjetij je torej zelo pomemben dober statistični poslovni register, ki je nenadomestljiv vir pri identifikaciji dejanskih demografskih dogodkov.

7.2.5.2.1 Zaposlenost v novonastalih podjetjih

Ko je znano število novonastalih podjetij v gospodarstvu, je potrebno oceniti njihov vpliv. To lahko merimo s številom delovnih mest ali prihodkom od prodaje, ki jih ta podjetja ustvarijo. Za potrebe evropske statistike o demografiji podjetij so podatki o zaposlenosti zbrani z dvema spremenljivkama: z zaposlenimi osebami in osebami, ki delajo. SURS spremlja vpliv novonastalih podjetij še z izkazovanjem ustvarjenih prihodkov od prodaje.

V Metodološkem priročniku za statistiko o demografiji podjetij je navedeno, da bi bilo najbolje, da bi državni statistični uradi pripravljali in posredovali podatke o zaposlenosti za število oseb in v ekvivalentu polnega delovnega časa²⁹. Ker podatkov izraženih v ekvivalentu polnega delovnega časa, v večini držav ni na voljo, spremljajo podatke o številu oseb. Določeno je, da se število oseb, ki delajo, in število zaposlenih oseb v podjetju izračuna kot letno povprečje v času delovanja podjetja. Povprečje je potrebno zaokrožiti na najbližjo celo vrednost.

Če državni statistični uradi nimajo podatkov za spremenljivko število zaposlenih oseb ali število oseb, ki delajo, je v priročniku predlagana uporaba naslednje metode, kjer je število oseb, ki delajo, ocenjeno z dodajanjem ocenjenega števila delujočih lastnikov zaposlenim osebam:

- fizične osebe: število zaposlenih oseb + 1
- partnerstva: število zaposlenih oseb + 2
- družbe z omejeno odgovornostjo in delniške družbe: število zaposlenih oseb + 0

V priročniku je še navedeno, da so morda potrebne nacionalne dopolnitve zgornje metode, ker je potrebno upoštevati nacionalni pravni sistem in pravnoorganizacijske oblike.

7.2.5.3 Podjetja, ki so prenehala poslovati

Podjetje, ki je prenehalo poslovati, je definirano kot razpustitev kombinacije proizvodnih dejavnikov z omejitvijo, da pri temu dogodku ni bilo udeleženo nobeno drugo podjetje (Business Demography – Recommendations Manual, 2006, str. 36). Podjetja, ki so prenehala poslovati, ne vključujejo podjetij, ki so prenehala obstajati zaradi spojitvev, prevzemov, razpadov, sprememb v pravnoorganizacijski obliki in podjetij v mirovanju manj kot dve leti.

Identificiranje podjetij, ki so prenehala poslovati, poteka po enakih postopkih kot identificiranje novonastalih podjetij.

Najprej identificiramo tako imenovana ukinjena podjetja tako, da po identifikacijskih številkah primerjamo vsa aktivna podjetja v letu opazovanja z aktivnimi podjetji v naslednjem letu. Nato izločimo podjetja v mirovanju, tako da ukinjena podjetja po identifikacijski številki primerjamo z aktivnimi podjetji, dve leti po letu opazovanja (npr. za ukinjena podjetja v letu 2003 se preveri, če so bila aktivna v letu 2005). V Sloveniji se je delež podjetij v mirovanju med letoma 1999 in 2003 gibal od 3,8 % v letu 2001 do 5,9 % v letu 2000.

Pri identifikaciji podjetij, ki so prenehala poslovati, se je v mnogih državah pojavil problem, ker podatkov o aktivnih podjetjih dve leti po letu opazovanja, v času izvajanja raziskovanja še ni bilo na voljo. Zato so podatke za to populacijo najprej objavili kot začasne, ki so zajemali tudi podjetja v mirovanju.

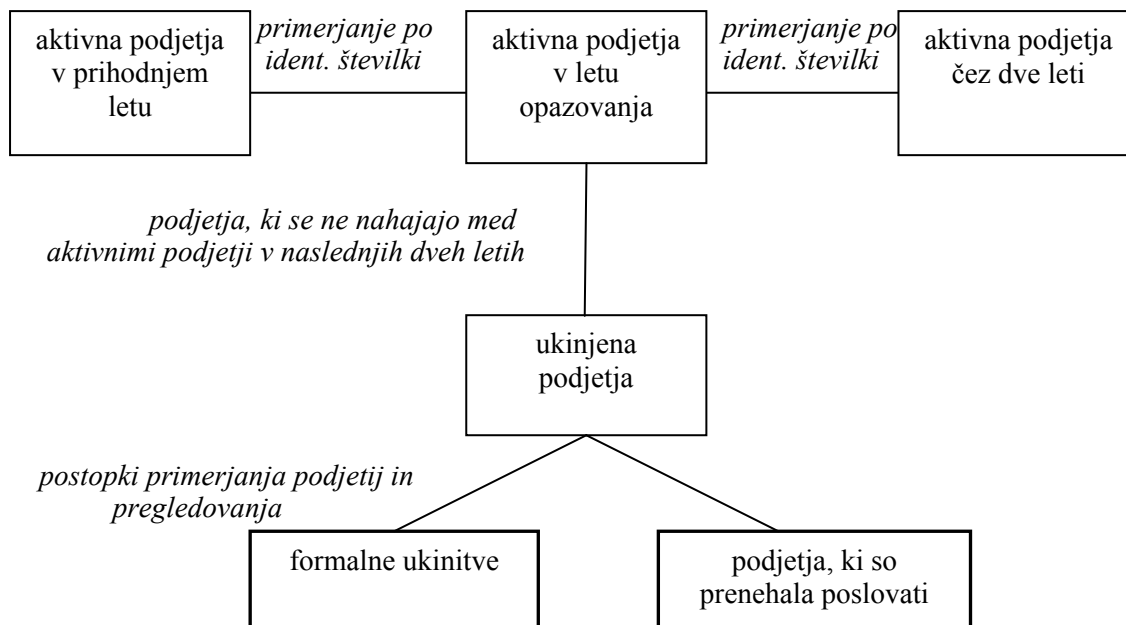
Dogodke, ki niso dejanska prenehanja podjetij (ki jih v nalogi imenujem formalne ukinitve), identificiramo s primerjanjem ukinjenih podjetij z aktivnimi podjetji po lokaciji, dejavnosti in

---

²⁹ "Zaposlenost v ekvivalentu polnega delovnega časa, ki je enaka številu zaposlitev v ekvivalentu polnega delovnega časa, je definirana kot opravljene ure, deljene s povprečnim letnim številom opravljenih ur pri zaposlitvah s polnim delovnim časom na ekonomskem ozemlju države" (Hren et. al., 2005, str. 299).

nazivu – kot pri identificiranju novonastalih podjetij. Primerjamo ukinjena podjetja z aktivnimi podjetji v letu opazovanja. Preverjanje podjetij poteka enako kot pri novonastalih podjetjih, le da tu iščemo potencialnega naslednika. Poleg podatkov, navedenih pri novonastalih podjetjih, tu uporabimo še podatek o vrsti prenehanja poslovnega subjekta, ki ga dobimo v APRS. Prav tako tudi pri tej populaciji preverimo velika podjetja, ki se niso ujemala z nobenim podjetjem po nobenem izmed treh kriterijev.

Slika 8: Postopki za ugotavljanje podjetij, ki so prenehala poslovati

Vir: SURS, lastna izdelava sheme

Največ (87 %) ukinjenih podjetij se je v letih od 1999 do 2003 ujemalo z vsaj enim podjetjem po lokaciji in dejavnosti, pri 54 % je šlo za formalne ukinitve. 10 % ukinjenih podjetij se je ujemalo z vsaj enim podjetjem po nazivu in dejavnosti, pri 37 % je šlo za formalne ukinitve. Najmanj ukinjenih podjetij (3 %) se je ujemalo po nazivu in lokaciji, kjer se je kar 87 % podjetij izkazalo za formalne ukinitve.

Tabela 8: Delež ukinjenih podjetij (%), ki so se s postopkom primerjanja ujemala z vsaj enim podjetjem po vsaj enim izmed treh kriterijih, in delež formalnih ukinitvev (%) po vrsti kriterija, SURS, 1999–2003

	v %		
	<i>Lokacija in dejavnost</i>	<i>Lokacija in naziv</i>	<i>Dejavnost in naziv</i>
Delež ukinjenih podjetij, ki so se ujemala	87	3	10
Delež formalnih ukinitvev	54	87	37

Vir: SURS, lastna izdelava sheme

Od velikih podjetij, ki se niso ujemala z nobenim podjetjem po vsaj enem izmed treh kriterijev, se jih je v povprečju 46 % v letih od 1999 do 2003 izkazalo za formalne ukinitve in ne za podjetja, ki so prenehala poslovati.

Po prvem zbiranju podatkov se je izkazalo, da lahko obseg pregledovanja podjetij zmanjšamo z uporabo podatkov o predhodnikih novih podjetij, ki se niso izkazala za novonastala podjetja. Če po identifikacijski številki primerjamo ukinjena podjetja in predhodnike novih podjetij,

lahko dobimo podjetja, ki pomenijo formalne ukinitve³⁰. Pri drugem in naslednjih zbiranjih podatkov na SURS pri identificiranju formalnih ukinitvev uporabijo podatke o predhodnikih formalnih ustanovitev; na ta način je obseg pregledovanja zmanjšan za približno 41 %.

7.2.5.4 Preživela novonastala podjetja

Z raziskovanjem Demografija podjetij spremljamo novonastala podjetja do vključno pet let po njihovem nastanku in tako ugotavljamo njihovo preživetje in rast.

Preživelo podjetje je definirano na naslednji način (Business Demography – Recommendations Manual, 2006, str. 30):

- Novonastalo podjetje v tekočem letu se šteje za preživelo v prihodnjem letu, če je aktivno v smislu prihodka od prodaje in/ali zaposlenosti v katerem koli delu prihodnjega leta. Ta populacija se imenuje preživela podjetja brez sprememb.
- Podjetje se tudi šteje za preživelo, če je pravna enota prenehala opravljati dejavnost in je to dejavnost prevzelo eno ali več novih pravnih enot, ki so bile ustanovljene za prevzem proizvodnih dejavnikov podjetja. Populacija se imenuje podjetja, preživela s prevzemom.

Preživetje podjetja vedno opazujemo med dvema zaporednima letoma. Tako je npr. novonastalo podjetje preživelo čez dve leti, če je bilo aktivno tudi prvo leto po njegovem nastanku.

Za zagotovitev skladnih podatkov med novonastalimi in preživelimi podjetji je pomembno, da so preživela podjetja s prevzemom identificirana na podlagi enakih postopkov in informacij kot so bila uporabljena pri identifikaciji novonastalih podjetij.

Identifikacija preživelih podjetij poteka na naslednji način:

- Najprej identificiramo preživela podjetja brez sprememb tako, da primerjamo po identifikacijski številki novonastala podjetja z aktivnimi podjetji v naslednjem letu. Če je bilo novonastalo podjetje aktivno v naslednjem letu, je preživelo. Za identifikacijo novonastalih podjetij, ki so preživela dve leti in več, je potrebno primerjati novonastala podjetja, ki so bila aktivna tudi pred letom opazovanja, z aktivnimi podjetji v letu opazovanja.
- Nato identificiramo podjetja preživela s prevzemom tako, da primerjamo novonastala podjetja, ki niso preživela, z novonastalimi podjetji v letu opazovanja in prihodnjem letu. Primerjava podjetij poteka po enakih treh kriterijih (lokacija, dejavnost in naziv), kot pri ugotavljanju novonastalih podjetij in podjetij, ki so prenehala poslovati. Nato preverjamo podjetja, ki so se ujemala z vsaj enim podjetjem po vsaj enem izmed treh kriterijev – na enak način, kot pri novonastalih podjetjih in podjetjih, ki so prenehala poslovati.

Skoraj vsa novonastala podjetja, ki so preživela od enega do štirih let, so bila na SURS identificirana kot preživela podjetja brez sprememb, saj je bilo največ 1 % preživelih podjetij identificiranih kot preživelih s prevzemom.

Za spremljanje preživelih podjetij in njihove rasti je pomembno, da jih razvrščamo po dejavnostih in velikostnih razredih zaposlenih oseb, v katere so bili razvrščeni v letu nastanka

---

³⁰ Ilustrirajmo takšno situacijo s primerom. Oče se upokoji in pravna enota je izbrisana iz APRS. Njegov sin registrira novo pravno enoto v APRS, vendar dejansko nadaljuje dejavnost, ki jo je prej opravljal oče, na isti lokaciji. Sinovo podjetje se bo pojavilo v populaciji novih podjetij in s postopki primerjanja po treh kriterijih in s pregledovanjem bo identificirano kot formalna ustanovitev. Predhodnik sinovega podjetja je očetovo podjetje. Očetovo podjetje se bo pojavilo v populaciji ukinjenih podjetij. S postopki primerjanja podjetij po treh kriterijih in s pregledovanjem bi ugotovili, da ne gre za dejansko prenehanje, ampak je naslednik podjetja sinovo podjetje. Pri očetovem podjetju ne bi bilo potrebno ponovno preverjanje, ker lahko ugotovimo, da gre za formalno ukinitvev in ne za podjetje, ki je prenehalo poslovati, če primerjamo predhodnike novih podjetij z ukinjenimi.

podjetja. Leto opazovanja preživelih podjetij je leto, v katerem so novonastala podjetja preživela oz. so bila aktivna.

Rast novonastalih podjetij spremljamo z rastjo števila oseb, ki delajo, v teh podjetjih in s povprečno velikostjo podjetij v obdobju pet let po njihovem nastanku.

7.3 Izvajanje raziskovanja

7.3.1 Časovni okvir

SURS je raziskovanje Demografija podjetij prvič izvajal od februarja do vključno avgusta 2004, ko je 31. 8. posredoval rezultate Eurostatu. SURS je prve rezultate raziskovanja objavil novembra 2004. V decembru 2004 je SURS prejel dokončno zakrite podatke od Eurostata in na osnovi teh pripravil podatke za njihovo izkazovanje v publikacijah SURS in na svoji spletni strani. Obsežni rezultati raziskovanja za leta opazovanja od 1999 do 2002 so bili objavljeni v juliju 2005.

Drugo zbiranje podatkov je potekalo od januarja do vključno avgusta 2005, ko so rezultate in metodološko poročilo posredovali Eurostatu. Začasni rezultati so bili objavljeni decembra 2005 v podatkovni bazi SI-STAT³¹. V marcu 2006 je SURS prejel podatke, ki jih je Eurostat sekundarno zakril. V aprilu jih je SURS potrdil in jih pričel pripravljati za izkazovanje ter jih objavil v oktobru 2006.

Tretje zbiranje podatkov je potekalo v letu 2006 in rezultati raziskovanja so bili posredovani Eurostatu konec junija 2006. Začasne rezultate je SURS objavil v oktobru 2006.

Iz tabele 9 je razvidno, da se je obdobje izvajanja raziskovanja v letu 2006 skrajšalo, prav tako tudi posredovanje podatkov Eurostatu ter objava začasnih rezultatov. Podatki so bili posredovani Eurostatu v skladu z rokom, ki je določen v predlogu uredbe Sveta za strukturno statistiko podjetij.

Tabela 9: Časovni okvir izvajanja raziskovanja na SURS

<i>Leto izvajanja</i>	<i>Obdobje zbiranja podatkov</i>	<i>Posredovanje Eurostatu</i>	<i>Izkazovanje začasnih podatkov</i>
2004	februar do avgust	konec avgusta	november 2004
2005	januar do avgust	konec avgusta	december 2005
2006	januar do junij	konec junija	oktober 2006

7.3.2 Obremenitev poročevalskih enot in neodgovor enote

Glede izvajanja raziskovanja Demografija podjetij lahko ocenim, da je obremenitev poročevalskih enot minimalna, saj je glavni vir za izvajanje raziskovanja SPR. Prek telefona je bilo anketiranih približno 200 podjetij na leto; vprašanja so se nanašala le na način nastanka oziroma o prenehanja, in o ničemer drugem.

Neodgovor enote se pri izvajanju raziskovanja Demografija podjetij lahko pojavi pri velikih podjetjih, ki jih je potrebno anketirati prek telefona, da preverimo, ali gre res za novonastalo podjetje ali podjetje, ki je prenehalo poslovati. Ker vprašujemo podjetja le o načinu nastanka ali prenehanja, in ne gre za občutljiva vprašanja, je neodgovor enote le redek.

SURS se pri telefonskem anketiranju pogosteje dogaja da ne uspe vzpostaviti stika s podjetji, ki so prenehala poslovati. V sodelovanju z Eurostatom so na SURS pripravili naslednja

³¹ Podatkovna baza SI-STAT se nahaja na spletni strani SURS v okviru podatkovnega portala SI-STAT (<http://www.stat.si/pxweb/Dialog/statfile2.asp>) in vsebuje tabele s štirih tematskih področij (demografsko in socialno področje, ekonomsko področje, okolje in naravni viri ter splošno). Demografija podjetij sodi v *ekonomsko področje*.

navodila. Če SURS ne uspe najti oziroma vzpostaviti stik z ukinjenimi podjetji, jih obravnava, kot da so prenehala poslovati. Priporočljivo je dodatno primerjanje velikih novih podjetij z aktivnimi podjetji, da bi morda našli podjetje, čigar naslednik je novo podjetje.

SURS podjetja, ki ne želijo odgovarjati ali z njimi ne uspe vzpostaviti stika, dodatno pregleduje s podatki v SPR (po naslovu, dejavnosti idr.). Za večino podjetij običajno s pregledovanjem ne najde njihovega naslednika ali predhodnika.

7.3.3 Kazalniki demografije podjetij

V tabeli 10 so navedeni kazalniki, za katere objavlja SURS podatke na osnovi raziskovanja Demografija podjetij.

Tabela 10: Kazalniki raziskovanja Demografija podjetij, za katere podatke objavlja SURS

	<i>Novonastala podjetja</i>	<i>Podjetja, ki so prenehala poslovati</i>	<i>Preživela podjetja</i>
Število podjetij	x	x	x
Število oseb, ki delajo	x	x	x ²⁾
Število zaposlenih oseb	x	x	x ²⁾
Delež podjetij v vseh podjetjih ³²	x	x	x ¹⁾
Delež oseb, ki delajo, glede na osebe, ki delajo, v vseh podjetjih	x	x	
Delež zaposlenih oseb glede na zaposlene osebe v vseh podjetjih	x	x	
Prihodek od prodaje	x	x	x ²⁾
Delež prihodka od prodaje glede na prihodek od prodaje v vseh podjetjih	x	x	
Povprečna velikost podjetja (število oseb, ki delajo/podjetje)	x	x	x
Rast (%) števila oseb, ki delajo			x
Rast (%) prihodka od prodaje			x

Vir: SURS/Ekonomske področje/Poslovni subjekti/Demografija podjetij, 15. 1. 2006, Demografija podjetij, 2005, str. 19, 21

1) delež preživelih novonastalih podjetij

2) v letu nastanka in v letu preživetja

7.3.4 Kontrola kakovosti rezultatov raziskovanja

Rezultate raziskovanja, ki jih SURS pripravi v skladu z evropskimi zahtevami, preveri pred posredovanjem Eurostatu. Seznam logičnih kontrol, ki naj bi jih izvedli na državnih statističnih uradih, so pripravili na Eurostatu zato, da bo obdelava podatkov na Eurostatu potekala hitreje. Kontrole omogočajo, da določene napake odkrijejo na državnih statističnih uradih in jih odpravijo, preden podatke posredujejo Eurostatu.

V okviru logičnih kontrol SURS preveri:

- skladnost med spremenljivkami (to je skladnost med podatki o številu podjetij, številu zaposlenih oseb, številu oseb, ki delajo, npr. če je število podjetij nič, je tudi število oseb, ki delajo, enako nič; ali je število oseb, ki delajo, enako ali večje od števila podjetij),
- skladnost med številom podjetij in številom oseb, ki delajo, med populacijami, npr. med aktivnimi podjetji in novonastalimi podjetji,
- skladnost med leti, npr. število novonastalih podjetij mora biti enako ali večje, kot je število preživelih podjetij, in

³² Gre za vsa aktivna podjetja.

- skladnost spremenljivk, ki so razčlenjene po dejavnostih in velikostnih razredih zaposlenih oseb ter po dejavnostih in pravnoorganizacijskih oblikah, kar pomeni, da se morajo ujemati vsote po dejavnostih pri obeh razčlenitvah.

7.4 Izkazovanje rezultatov raziskovanja

Ko so identificirana novonastala podjetja, podjetja, ki so prenehala poslovati, in preživela podjetja, sledi tabeliranje podatkov in njihovo zakrivanje. Na SURS najprej poteka tabeliranje in zakrivanje podatkov v skladu z zahtevami EU, zato da lahko SURS v roku posreduje rezultate raziskovanja Eurostatu. Nato sledi še tabeliranje in zakrivanje podatkov za potrebe v Sloveniji in pripravljanje podatkov za kazalnike, ki jih SURS dodatno izkazuje. Ti so: število zaposlenih oseb v preživelih podjetjih in podjetjih, ki so prenehala poslovati, ter prihodek od prodaje v novonastalih podjetjih, podjetjih, ki so prenehala poslovati, in v preživelih podjetjih. Prav tako SURS razčlenjuje rezultate raziskovanja po statističnih regijah ter podatke o preživelih podjetjih po dejavnostih in pravnoorganizacijskih oblikah.

7.4.1 Razčlenitev rezultatov

Rezultati raziskovanja, ki jih izkazuje SURS, so razčlenjeni po:

- dejavnostih in pravnoorganizacijskih oblikah,
- dejavnostih in velikostnih razredih zaposlenih oseb,
- statističnih regijah.

Podatki, razčlenjeni po velikostnih razredih zaposlenih oseb, obsegajo pet razredov: 0, 1–4, 5–9, 10–19 ter 20 in več zaposlenih oseb. Izkazalo se je, da je takšna razčlenitev za Slovenijo preveč podrobna, in je povzročila veliko zaupnih ter posledično zakritih podatkov (več v točki 7.4.2).

7.4.2 Zakrivanje rezultatov raziskovanja

Pri pripravi podatkov za izkazovanje rezultatov raziskovanja je zakrivanje podatkov obsežna naloga.

Zakrivanje podatkov lahko povzroči precejšnjo izgubo informacij, predvsem v manjših državah.

Izguba informacije zaradi zakrivanja je odvisna od razčlenjenosti podatkov in od pravil za zakrivanje, ki jih določijo v vsaki državi posebej. Medtem, ko so podatki, ki se nanašajo na število podjetij, v večini držav javni, pa kazalnikov o zaposlenosti v večini držav ne smejo razkriti, če obstaja tveganje za razkritje posameznega podjetja.

Državni statistični uradi definirajo pravila za zakrivanje podatkov, ki jih mora Eurostat upoštevati pri objavljanju rezultatov. V večini primerov ta pravila določajo, da se vrednosti pri kazalnikih o zaposlenih zakrije, če je število podjetij manjše od določenega števila. Prag za število podjetij je običajno od 3 do 6, odvisno od države. Pravila zaupnosti so lahko definirana tudi s pravilom prevladovanja enega ali dveh podjetij to je, da eno ali dve podjetji prevladujeta v skupni vrednosti z določenim minimalnim deležem. Odstotki za prag pri prevladovanju podjetja se gibljejo od 75 % do 90 %. Pravila za zakrivanje, določena s pragom števila podjetij in s pravilom prevladovanja, se imenujejo primarno zakrivanje. Primarno zakrivanje ni dovolj, ker so običajno objavljene tudi vsote, ki omogočajo izračun zaščitenega podatka. Zato je potrebno zakriti dodatne podatke, kar imenujemo sekundarno zakrivanje.

Na SURS zakrivajo podatke o zaposlenih osebah, osebah, ki delajo, in o prihodku od prodaje. Podatki o številu podjetij niso občutljivi in jih ne zakrivajo. Odbor za varstvo podatkov³³ je

³³ Odbor za varstvo podatkov se ukvarja s problematiko varstva podatkov na SURS in je oblikovan kot svetovalno telo predstojnika SURS (Poročilo o delu Odbora za varstvo podatkov na Statističnem uradu RS v letu 2005, 2006, str. 2).

sklenil, da spremenljivka število podjetij, pri raziskovanju Demografija podjetij, ni občutljiv podatek, ker je pridobljen iz javnih in splošno dostopnih podatkovnih zbirk.

SURS je pri prvem zbiranju podatkov v letu 2004 naredil primarno in sekundarno zakrivanja podatkov pred posredovanjem rezultatov raziskovanja Eurostatu. Vsebino celice je zakril, če je bilo število podjetij manjše kot 3. Upošteval je tudi pravilo prevladovanja in zakril celice, kjer največje podjetje prevladuje skupno vrednost za več kot 80 %, in celice, kjer dve največji podjetji prevladujeta skupno vrednost za več kot 80 %.

Pri zbiranju podatkov v letu 2005 in 2006, je SURS pri podatkih, ki jih je posredoval Eurostatu, naredil in označil le primarno zaupnost.

Sekundarno zakrivanje pri demografiji podjetij je obsežna naloga prav zaradi podrobno razčlenjenih podatkov.

Zato je SURS v letu 2005 predlagal na sestanku delovne skupine za demografijo podjetij na Eurostatu, da bi vsaj v manjših državah zmanjšali število razredov zaposlenih oseb iz pet velikostnih razredov na tri. Pri petih velikostnih razredih je namreč izguba informacij zaradi zakrivanja velika. Na Eurostatu so pripravili analizo podatkov po velikostnih razredih zaposlenih oseb, iz katere je razvidno, da je v zadnjih velikostnih razredih v večini držav majhen delež podjetij. Zato je Eurostat pri zbiranju podatkov v letu 2007 določil tri velikostne razrede: 0 zaposlenih oseb, 1–9 zaposlene osebe in 10 in več zaposlenih oseb.

Eurostat svetuje, da državni statistični uradi sami sekundarno zakrijejo podatke, da zagotovijo uporabo pravil za zakrivanje, ki ustreza uradom, in da je objava rezultatov Eurostata skladna z objavo na nacionalnem nivoju (Schrör, 2005, str. 6).

Zakrivanje podatkov je pomembno, ker predstavlja *izgubo informacij*. Poleg tega so rezultati raziskovanja, zaradi obsežnosti zakrivanja, kasneje objavljeni.

7.4.3 Izkazovanje rezultatov raziskovanja na SURS

Rezultate prvega zbiranja podatkov je SURS objavil v publikaciji *Prva statistična objava* 2. 11. 2004. Tu so bili objavljeni podatki o številu in deležu podjetij (novonastalih podjetij, podjetij, ki so prenehala poslovati, in preživelih podjetij). Podatkov o zaposlenosti in podatkov o prihodkih od prodaje takrat SURS še ni mogel objaviti, ker je moral počakati, da je Eurostat naredil kontrole in zakrivanje podatkov.

Publikacija *Statistične informacije*, št. 140, v okviru vsebinskega področja Poslovni subjekti, z rezultati prvega zbiranja podatkov je izšla 1. 6. 2005. V njej so bili objavljeni tudi podatki o zaposlenosti in o prihodkih od prodaje. Razlog za dokaj pozen izid *Statistične informacije* je bil poleg zakrivanja tudi ta, da je bil termin demografija podjetij dan v presojo interni skupini SURS za terminologijo³⁴.

Največ rezultatov raziskovanja je bilo objavljenih v podatkovni bazi SI–STAT na spletni strani SURS 8. 7. 2005. Gre predvsem za bolj podrobne razčlenitve po dejavnostih v primerjavi z objavo v *Statističnih informacijah*.

Začasni rezultati drugega zbiranja podatkov (v letu 2005) so bili objavljeni v podatkovni bazi SI–STAT 27. 12. 2005 ter končni 12. 10. 2006.

Prvi rezultati raziskovanja, ki ga je SURS izvajal v letu 2006, so bili objavljeni v publikaciji *Prva statistična objava* 9. 10. 2006 in v podatkovni bazi SI–STAT 12. 10. 2006.

---

³⁴ Termin demografija podjetij je bil dan v presojo, ker so nekateri novinarji izrazili dvom o primernosti uporabe termina demografija za podjetja. Vendar je skupina potrdila uporabo termina.

Nekaj rezultatov raziskovanja je vsako leto objavljenih v *Statističnem letopisu*. Prvič so bili podatki o demografiji podjetij objavljeni v *Statističnem letopisu 2005*.

Slika 9: Prva objava, Demografija podjetij, Slovenija, 2000–2004

Vir: SURS/Ekonomsko področje/Poslovni subjekti/Demografija podjetij, 2. 8. 2007

7.4.4 Izkazovanje rezultatov raziskovanja na Eurostatu

Od oktobra 2004 so vsi objavljeni podatki o demografiji podjetij dostopni brezplačno na Eurostatovi spletni strani v angleškem, francoskem in nemškem jeziku. Podatke lahko pridobimo v podatkovni bazi New Cronos in Eurostatovih publikacijah, ki so na njihovi spletni strani. Podatki o demografiji podjetij so objavljeni tudi v tabelah o strukturnih kazalnikih, ki so prav tako dostopne na spletni strani Eurostata (Schrór, 2005, str. 1).

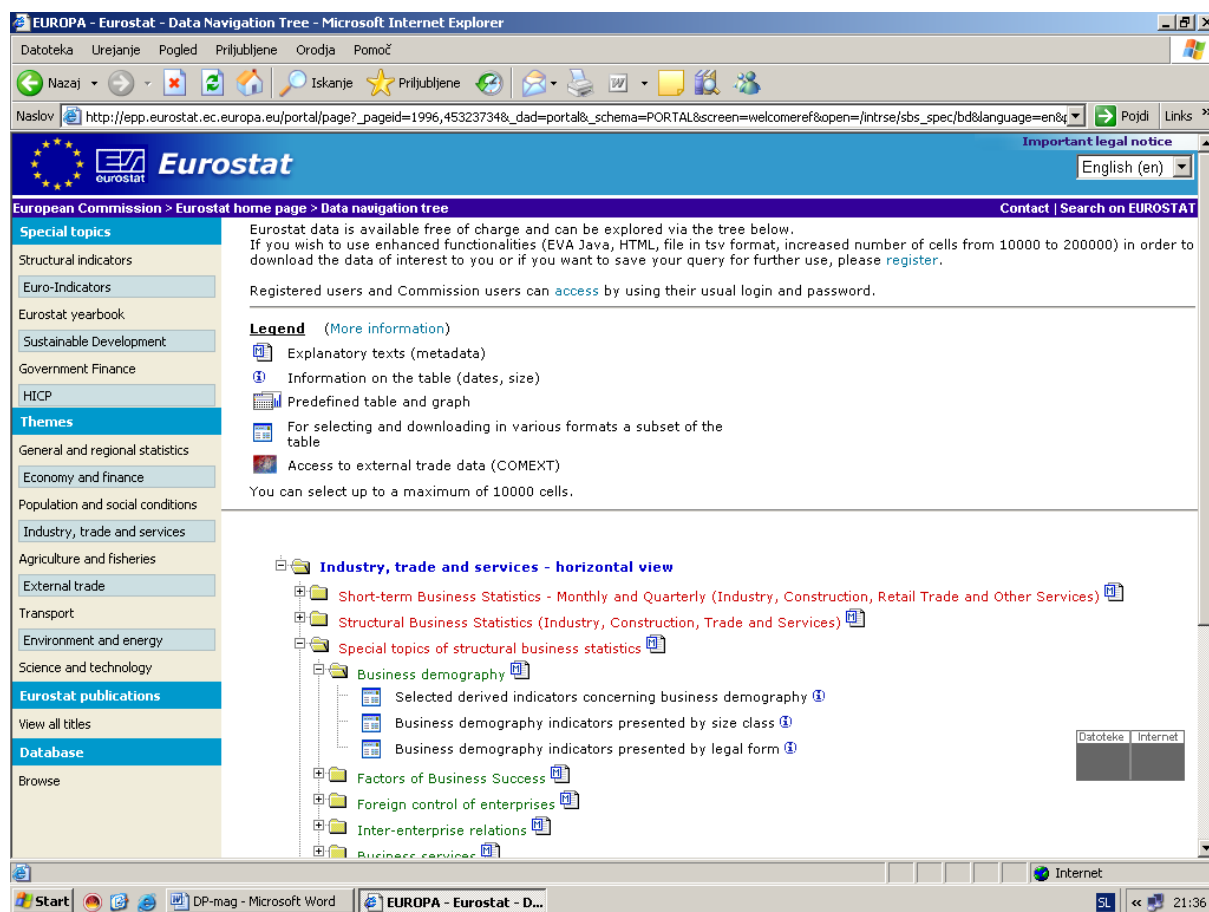
Rezultate prvega zbiranja podatkov v letu 2004 za nove države članice EU je Eurostat objavil konec marca 2005 v podatkovni bazi New Cronos. Rezultati so bili objavljeni tudi v njihovi publikaciji *Statistics in Focus*, št. 36/2005, ki je izšla 18. 10. 2005.

Rezultate drugega zbiranja podatkov na SURS v letu 2005 je Eurostat objavil na svoji spletni strani v podatkovni bazi New Cronos maja 2006. Rezultate je Eurostat objavil tudi v dveh publikacijah *Statistics in Focus*, št. 48/2007 in 49/2007, ki sta izšli v aprilu 2007.

Rezultate zbiranja podatkov v letu 2006 (to je za leto opazovanja 2004) je Eurostat postopoma objavljaval v podatkovni bazi New Cronos za posamezne države. V decembru 2007 so bili objavljeni podatki za 17 držav članic EU (podatkov za Slovenijo še ni bilo).

Slika 10: Podatkovna baza New Cronos, področje Industry, Trade and Services

Vir: Eurostat/Industry, Trade and Services – Horizontal View, 2. 8. 2007

8 KAKOVOST RAZISKOVANJA DEMOGRAFIJA PODJETIJ Z VIDIKA PRIMERLJIVOSTI IN SKLADNOSTI

V prejšnjih poglavjih sem podrobno predstavila vire in metodološke značilnosti podatkov o demografiji podjetij. V nadaljevanju pa bom podrobno preučila kakovost o demografiji podjetij z dveh vidikov, to je z vidika primerljivosti med državami in vidika skladnosti.

V času informacijske družbe se v ospredje postavlja vprašanje kakovosti statističnih podatkov. V novih okoliščinah sta pomembni dve vprašanji: kako raznovrstnim uporabnikom zagotoviti pravočasne, uporabne in točne statistične podatke o najrazličnejših ekonomskih pojavih in kako uporabnike usposobiti za korektno uporabo teh podatkov (Bregar, Ograjenšek, Bavdaž Kveder, 2004, str. 4). Uradna statistika namenja v zadnjih letih veliko pozornost kakovosti podatkov.

Podatki o demografiji podjetij so torej pomembni in uporabni, le če so kakovostni. V nadaljevanju bom proučila kakovost raziskovanja Demografija podjetij, pri čemer se bom osredotočila predvsem na dva elementa kakovosti: primerljivost med državami in skladnost.

8.1 Splošno o kakovosti statističnega raziskovanja

Vodilna vloga pri razvoju, jasni metodološki opredelitvi in praktični vpeljavi konceptov kakovosti na področju produkcije statističnih rezultatov, pripada različnim mednarodnim organizacijam (Eurostat, Mednarodni denarni sklad, OECD), prav tako pa številne aktivnosti

na tem področju potekajo tudi v posameznih državnih statističnih uradih (Standardno poročilo o kakovosti v statističnih raziskovanjih – Metodološka navodila za pripravo, 2004, str. 4).

Ena od glavnih nalog Eurostata je, da poskrbi za poenotenje statističnih raziskovanj in konceptov, ki se pri tem uporabljajo. Pri poenotenju definicije kakovosti je Eurostat v preteklih letih odigral veliko vlogo in uspel pripraviti lastno definicijo, ki jo uporabljajo vse države članice EU (Zaletel, Seljak, 2003, str. 2).

Kakovost podatkov je bila v preteklosti obravnavana predvsem v povezavi s točnostjo. Vendar, v skladu z Eurostatovo definicijo, kakovost statističnega raziskovanja sestavljajo naslednji elementi (Bregar, Ograjenšek, Bavdaž, 2005, str. 24, 25):

- *ustreznost statističnih konceptov* (ang. relevance), ki kaže, v kolikšni meri statistični podatki zadovoljujejo potrebe uporabnikov;
- *točnost ocen* (ang. accuracy), ki je opredeljena kot skladnost med oceno, ki jo dobimo na koncu statistične obdelave, in pravo, a neznano populacijsko vrednostjo;
- *pravočasnost in točnost objave* (ang. timeliness and punctuality): pravočasnost meri časovni zamik med letom opazovanja, na katerega se podatki nanašajo, in datumom objave; točnost objave pa preverja skladnost z napovedanim datumom objave;
- *dostopnost in jasnost informacij* (ang. accessibility and clarity) se nanašata na možnost preprostega in uporabniku prijaznega dostopa do informacij, to je v primerni obliki in znotraj sprejemljivega časovnega obdobja. Dostopnost kaže na fizične pogoje za pridobitev podatkov, jasnost pa se nanaša na spremljevalne dokumente z metodološkimi pojasnili ipd.;
- *primerljivost* (ang. comparability) se nanaša na geografsko in časovno primerljivost ter primerljivost med različnimi področji statistike;
- *skladnost* (ang. coherence), ki kaže skladnost statističnih podatkov, če jih na različne načine združujemo, zato da dobimo kompleksnejše rezultate (npr. koeficiente).

Mnogi elementi so si v navzkrižju, zato je težko doseči visoke vrednosti pri vseh elementih kakovosti hkrati, npr. če so podatki ustrezni za nacionalne razmere, morda niso primerljivi na mednarodni ravni. Kakovost podatkov je zato vedno kompromis glede na osnovni namen podatkov (Bregar, Ograjenšek, Bavdaž, 2005, str. 25).

Na osnovi definicije kakovosti je Eurostat pripravil Standardno poročilo o kakovosti v statističnih raziskovanjih (ang. Standard Quality Report). Eurostat državnim statističnim uradom priporoča uporabo Standardnega poročila o kakovosti v statističnih raziskovanjih, ki ga že uporablja večina evropskih držav. S kazalniki kakovosti v poročilu je omogočen pregled različnih elementov kakovosti ter pregled primerljivosti med statističnimi raziskovanji in med državami. Posamezne kazalnike kakovosti lahko v grobem razdelimo na proizvodno ter uporabniško usmerjene. Prvi merijo kakovost z vidika proizvajalca, drugi pa z vidika uporabnika statističnih rezultatov.

SURS je v zadnjih letih, v želji slediti usmeritvam v evropski statistiki, opravil kar nekaj nalog v zvezi s kakovostjo objavljenih rezultatov. V letu 2003 je pripravil prirejen prevod Standardnega poročila o kakovosti v statističnih raziskovanjih, ki ga uporablja pri pripravi poročil o kakovosti statističnega raziskovanja, in pripravil že nekaj poročil o kakovosti raziskovanj. Tako pri prevajanju Eurostatovega Standardnega poročila o kakovosti v statističnih raziskovanjih, kot pri pripravi prvih poročil o kakovosti, se je pokazala potreba po posebnem dokumentu, ki bi za potrebe spremljanja kakovosti statističnih rezultatov, za katere je odgovoren SURS, natančno definiral posamezne elemente kakovosti ter postavil jasna navodila za pripravo poročil. Definicije elementov in metodološka navodila naj bi bila čim bolj skladna z definicijami Eurostata, hkrati pa naj bi bila prilagojena konkretni realnosti procesa na SURS (Standardno poročilo o kakovosti v statističnih raziskovanjih – Metodološka navodila za pripravo, 2004, str. 4). Tako so bila na SURS pripravljena Metodološka navodila za pripravo Standardnega poročila o kakovosti v statističnih raziskovanjih.

V nadaljevanju bom predstavila kakovost statističnega raziskovanja Demografija podjetij z vidika dveh elementov kakovosti: primerljivost med državami in skladnost. Ta dva elementa kakovosti sta ključna z vidika mednarodne primerljivosti podatkov.

8.2 Primerljivost med državami

8.2.1 Definicija primerljivosti

Namen elementa kakovosti, imenovanega primerljivost statistik, je izmeriti razlike, ki se pojavijo pri uporabi statističnih konceptov in definicij za izračun primerjanih statistik v različnih geografskih območjih, različnih domenah populacije ali različnih obdobjih opazovanja. Čeprav je pojem primerljivosti težko natančno opredeliti, je to eden bistvenih pojmov pri oceni kakovosti podatkov.

Eden najpomembnejših uporab statističnih podatkov je primerjava med različnimi državami. Pojem geografske primerljivosti bi lahko opisali kot stopnjo, ki odraža resnične razlike primerjanih populacij med različnimi geografskimi območji.

Dejavniki, ki povzročijo, da dva statistična rezultata med sabo nista primerljiva, so posledica značilnostih statističnih raziskovanj, s katerim so ti rezultati pridobljeni. Te značilnosti lahko razdelimo v dve glavni skupini: na koncepte raziskovanja in metodologije meritev. Prva skupina združuje definicije vseh enot, ki nastopajo v raziskovanju, druga pa opisuje vse vidike, ki vplivajo na meritve raziskovanja. Eden izmed načinov ocene geografske primerljivosti je primerjanje metodoloških pojasnil (Standardno poročilo o kakovosti v statističnih raziskovanjih, 2003, str. 14, 15).

V nadaljevanju bom podrobneje pregledala dejavnike, ki vplivajo na primerljivost podatkov o demografiji podjetij med državami, in predstavila odstopanja od predpisane metodologije po posameznih državah.

8.2.2 Primerljivost statistike o demografiji podjetij med državami

Element kakovosti primerljivost med državami sem pregledala in ocenila za raziskovanje Demografija podjetij, ki so ga države izvajale v letih 2004 in 2005.

V tabeli 11 prikazujem podatke, ki so jih države zbirale v letih 2004 in 2005. V navedenih letih je raziskovanje izvajalo 17 držav članic EU in Romunija, v letu 2004 tudi Norveška, v letu 2005 pa še Švica. Vse države so v letu 2004 zbirale podatke o novonastalih podjetjih v letu 2002, o podjetjih, ki so prenehala poslovati, v letu 2001 in o podjetjih, ki so preživela v letu 2002. V letu 2005 so vse države zbirale podatke o novonastalih podjetjih v letu 2003, o podjetjih, ki so prenehala poslovati, v letu 2002 in za podjetja, preživela v letu 2003.

Metodološki dejavniki, ki predvsem vplivajo na primerljivost podatkov o demografiji podjetij med državami, so naslednji:

- definicije spremenljivk (aktivnih podjetij, zaposlenih oseb in oseb, ki delajo),
- uporabljena statistična enota,
- pokritje statističnega poslovnega registra in
- postopki pri obdelavi podatkov.

V nadaljevanju bom po posameznih dejavnikih pregledala razhajanja posameznih držav s predpisano metodologijo. Metodološka razhajanja posameznih držav pri navedenih dejavnikih so razvidna iz metodoloških pojasnil Eurostata, ki so objavljena na njegovi spletni strani (Structural Business Statistics: Eurostat Metadata in SDDS format), in iz metodoloških poročil, ki jih države oziroma državni statistični uradi, ki izvajajo raziskovanje, posredujejo Eurostatu.

Tabela 11: Izvedba statističnega raziskovanja Demografija podjetij v nekaterih evropskih državah v letih 2004 in 2005

	2004		2005		
	<i>prva izvedba</i>	<i>tretja izvedba</i>	<i>prva izvedba</i>	<i>druga izvedba</i>	<i>četrta izvedba</i>
Sodelujoče države	8 novih držav članic EU in Romunija	9 držav članic EU in Norveška	Malta in Švica	7 novih držav članic EU in Romunija	9 držav članic EU
Ciljne populacije in leto opazovanja	novonastala podjetja v letih od 2000 do 2002, podjetja, ki so prenehala poslovati, v letih od 1999 do 2001, preživela podjetja v letih 2001 in 2002	novonastala podjetja v letu 2002, podjetja, ki so prenehala poslovati, v letu 2001, preživela podjetja v letu 2002	novonastala podjetja v letu 2003, podjetja, ki so prenehala poslovati, v letu 2002, preživela podjetja v letu 2003		

Vir: Eurostat/Industry, Trade And Services – Horizontal View, 3. 4. 2007

Razhajanja posameznih držav od predpisane metodologije podrobneje prikazujem v nadaljevanju.

Definicija aktivnih podjetij. Večina držav je upoštevala priporočila v Metodološkem priročniku za statistiko o demografiji podjetij in je populacijo aktivnih podjetij določila na podlagi podatkov o zaposlenosti in prihodku od prodaje. Države niso uporabljale datumov administrativnih ustanovitev in ukinitvev za določitev te populacije.

Med državami je prihajalo do razlik pri zajemu podjetij, ki opravljajo dejavnosti s področij od M do O klasifikacije NACE (gre za glavno dejavnosti). V Metodološkem priročniku za statistiko o demografiji podjetij je navedeno, da za te dejavnosti ni obvezno, da bi države spremljale podatke. V priročniku je bilo v času prvega zbiranja podatkov v novih državah članicah določeno (to je v letu 2004), da se iz populacije podjetij, ki jih spremljamo z demografijo podjetij, izločijo neprofitne organizacije, ki služijo gospodinjstvom in javne enote v lasti države, ki niso tržno usmerjene, vendar za njihovo izločitev ni bilo natančnih kriterijev. Ocenjujem, da je primerljivost podatkov za navedene dejavnosti omejena, ker vse države niso vključile podjetij na podlagi enotnih kriterijev. Vključitev oziroma izključitev enot po državah je bila naslednja:

- vsa podjetja so vključena (ne glede na tržno usmerjenost),
- iz populacije podjetij so izločene neprofitne organizacije, ki služijo gospodinjstvom,
- iz populacije podjetij so izločene neprofitne organizacije, ki služijo gospodinjstvom in javne enote v lasti države, ki niso tržno usmerjene (ki so jih države različno definirale).

Definicija zaposlenih oseb. Zaposlene osebe so osebe, ki delajo za delodajalca in imajo pogodbo o zaposlitvi (podrobneje smo definicije opisali v točki 3.1). Do razhajanja s predpisano definicijo o zaposlenih osebah prihaja na Danskem, Nizozemskem, Finskem in v Švici, kjer so zaposlene osebe izražene v ekvivalentu polnega delovnega časa, in ne s številom oseb, kot je to določeno v Metodološkem priročniku za statistiko o demografiji podjetij.

Definicija oseb, ki delajo. Osebe, ki delajo, so osebe, ki delajo pri opazovani enoti (vključno z lastniki in partnerji, ki delajo, in s pomagajočimi družinskimi člani). V skladu z definicijo oseb, ki delajo, naj bi imelo aktivno podjetje vsaj eno osebo, ki dela. V nekaterih državah se lahko zgodi, da aktivno podjetje nima osebe, ki dela. Razlogi so naslednji:

- Na Danskem, ker se število zaposlenih oseb meri v ekvivalentu polnega delovnega časa in ocenjujejo število oseb, ki delajo, iz zaposlenih oseb.

- V Španiji je število oseb, ki delajo, ocenjen podatek, ker nimajo zanesljivega administrativnega vira za oceno števila neplačanih delavcev. Z letom opazovanja 2002 so podatki ocenjeni v ekvivalentu polnega delovnega časa.
- V Luksemburgu ocenjujejo število oseb, ki delajo, tako, da so zaposlenim osebam v večini podjetij dodali enega ali dva delujoča lastnika (odvisno od pravnoorganizacijske oblike). Število pripisanih lastnikov se ujema s številom lastnikov, ki so socialno zavarovani³⁵.
- Na Nizozemskem, Finskem in v Švici se obe spremenljivki o zaposlenosti merita v ekvivalentu polnega delovnega časa. Zaradi zaokroževanja je število oseb, ki delajo, manjše od števila podjetij, npr. če ima podjetje letno povprečno število oseb, ki delajo 0,4, to zaokrožimo na nič oseb, ki delajo.
- Na Švedskem so uporabili metodo, ki jo priporoča Eurostat. Po tej metodi je pri družbah z omejeno odgovornostjo in delniških družbah število oseb, ki delajo, enako številu zaposlenih oseb.
- V Litvi aktivno podjetje nima oseb, ki delajo, zaradi uporabljenega drugačnega izračuna povprečnega letnega števila oseb, ki delajo, in zaposlenih oseb, kot je navedeno v Metodološkem priročniku za statistiko o demografiji podjetij. Če je podjetje poslovalo le tri mesece v letu opazovanja in je imelo zaposleno eno osebo, je letno povprečno število nič in ne ena, kot bi bilo skladno z navodili.
- Na Madžarskem so število oseb, ki delajo, izračunali iz števila zaposlenih oseb in prihodka od prodaje. V večini primerov je število oseb, ki delajo, enako številu zaposlenih oseb.
- V Sloveniji uporabljamo administrativne in statistične vire za podatke o zaposlenih osebah in osebah, ki delajo. Pripisujejo se le vrednosti za podjetja, ki imajo prihodek od prodaje, ni pa podatkov o zaposlenih osebah in osebah, ki delajo. Če v navedenih virih podjetje ni imelo oseb, ki delajo, jim je bilo pripisano nič oseb, ki delajo, vendar le v primeru, če so bili prihodki od prodaje manjše od 200.000 SIT v letu opazovanja. Razlika v podatkih, med številom zaposlenih oseb in oseb, ki delajo, je le pri fizičnih osebah, kjer podatki o osebah, ki delajo, zajemajo še podatke o samozaposlenih osebah (to so samostojni podjetniki in druge fizične osebe). Pri drugih pravnoorganizacijskih oblikah (to je pri pravnih osebah) je število zaposlenih oseb enako številu oseb, ki delajo, ker ni podatkov o pomagajočih družinskih članih v podjetjih.

Eurostat podpira uporabo nacionalnih metod za oceno zaposlenih oseb ali oseb, ki delajo, v primeru, da te dajejo natančnejše podatke, kot predlagana Eurostatova metoda.

Razhajanja nacionalnih definicij s predpisanimi, povzročijo neprimerljivost podatkov, vendar na osnovi zgornjih ugotovitev lahko zaključim, da nacionalne definicije omogočajo, da so podatki v večji meri primerljivi za podjetja, ki opravljajo dejavnost s področij od C do K klasifikacije NACE, ne pa tudi s področij od M do O klasifikacije NACE. Pri spremljanju ustvarjanja novih delovnih mest z demografijo podjetij je primerljivost podatkov manjša predvsem za države, ki izkazujejo zaposlenost v ekvivalentu polnega delovnega časa.

Statistična enota. Pri statistiki o demografiji podjetij je statistična enota pri zbiranju podatkov podjetje. Kot sem že razložila v točki 7.2.2, statistični koncepti zahtevajo opredelitev statističnih enot, ki v stvarnosti ne obstajajo. Statistično enoto podjetje imajo v statističnem poslovnem registru v Luksemburgu, na Nizozemskem, Portugalskem in Švedskem. V drugih državah uporabljajo pravno enoto in jo enačijo s podjetjem.

Pokritje statističnih poslovnih registrov. Statistični poslovni registri naj bi zajemali vsa podjetja, ki prispevajo k ustvarjanju bruto domačega proizvoda. Vendar v realnosti obstajajo odkloni. Na statistiko o demografiji podjetij vplivajo naslednji dejavniki pokritja:

- prag DDV;
V državah, v katerih so podatki o DDV vir za pravne enote v statističnem poslovnem registru, prag za plačevanje DDV vpliva na zmanjšanje pokritja enot v registru, saj enote s

³⁵ Če bi tudi podjetjem, ki jim niso pripisali lastnika, dodali po enega delujočega lastnika, bi ocenjeno število lastnikov presegalo dejansko število za 20 %, zato so to opustili.

- prihodkom pod pragom večinoma niso zajete. Le v dveh od devetih držav, ki so v letu 2004 prvič sodelovale pri zbiranju podatkov, in v 4 od 10-ih držav, ki so v letu 2004 tretjič zbirale podatke, prag za DDV vpliva na pokritje enot v poslovnem registru.
- podpokritje (to je izključitev ustreznih enot) ali nadpokritje enot (vključitev napačnih enot) zaradi časovnega zamika ali podvajanja enot;
Nekaj držav je ocenilo delež podpokritja in nadpokritja enot v registru. Na Švedskem in Nizozemskem ocenjujejo, da znaša +/- 1 %, na Slovaškem 0,001 %. V Španiji znaša podvajanje enot 0,1 %, vendar te enote s posebnimi postopki izločijo. Na Češkem prav tako izločijo enote, ki se podvajajo, s postopki primerjanja podjetij po treh kriterijih. V Italiji navajajo, da je pokritje zelo dobro. Na Finskem prihaja do podpokritja zaradi časovnega zamika pri informacijah o ustanovitvah podjetij ter do nadpokritja zaradi zamika informacij o ukinitvah podjetij. V nekaterih državah (tudi v Sloveniji) ni informacij, s katerimi bi ocenili delež podpokritja oziroma nadpokritja.
  - podpokritje ali nadpokritje enot zaradi drugih razlogov;
V nekaterih državah v posameznih letih v statističnih poslovnih registrih niso imeli zajetih podjetij z določeno pravnoorganizacijsko obliko – gre za fizične osebe. Na Portugalskem, v Latviji (do leta 2002) in Romuniji statistični poslovni registri ne zajemajo fizičnih oseb, v Estoniji pa fizičnih oseb, z manj kot 20 zaposlenimi osebami (do vključno leta 2002). V Sloveniji se je v letu 2002 izboljšalo zajetje fizičnih oseb zaradi izboljšav v SRDAP, ki je glavni vir za zaposlene osebe in osebe, ki delajo, v SPR. Tako lahko za pretekla leta ocenimo, da je bilo podpokritje fizičnih oseb v SPR.

Postopki primerjanja podjetij po treh kriterijih in pregledovanja za izločitev formalnih ustanovitev in formalnih ukinitvev. V večini sodelujočih držav so izvedli primerjanje podjetij po treh kriterijih na način, ki je določen v Metodološkem priročniku za statistiko o demografiji podjetij, kar pomeni, da so primerjali podjetja po treh kriterijih: po lokaciji in dejavnosti, nazivu in lokaciji ter dejavnosti in nazivu. Primerjanje po treh kriterijih je pomembno, da bi izločili ustanovitve in ukinitve v poslovnem registru, ki dejansko ne pomenijo ustanovitve ali razpustitve kombinacije proizvodnih dejavnikov.

V petih državah članicah so poleg primerjanja podjetij po predpisanih treh kriterijih, opravili še dodatne primerjave na osnovi podatkov o povezavah med pravnimi enotami, v Estoniji pa na podlagi podatkov o lastništvu. Lahko ocenimo, da so z vključitvijo dodatnih virov in načinov za primerjanje podjetij države našle več formalnih ustanovitev in formalnih ukinitvev.

Primerjanje podjetij po dejavnosti je večina držav izvedla na ravni razreda klasifikacije dejavnosti NACE (4-mestna šifra). Na Slovaškem so primerjave napravili na ravni skupine NACE (3-mestne šifre) in v Estoniji na ravni razreda in skupine NACE. Če podjetja primerjamo na višji ravni dejavnosti, je potrebno pregledati večje število podjetij, saj višja raven zajema več enot. Vendar je to smiselno le v primeru nezadostne kakovosti razvrščanja podjetij po dejavnosti.

V večini držav so podjetja, ki so se s postopki primerjave ujemala z vsaj enim podjetjem, pregledali z uporabo dodatnih administrativnih in statističnih virov ter z vzpostavljanjem stika s podjetji.

Poleg podjetij, v populaciji novih in ukinjenih podjetij, ki so se s postopkom primerjave ujemale z vsaj enim podjetjem, so vse države pregledale še velika podjetja, da so preverile, ali gre res za novonastalo podjetje ali podjetje, ki je prenehalo poslovati.

Države so definirale velika podjetja s pragom zaposlenih oseb in/ali prihodkom od prodaje. V tabeli 12 so prikazana merila za definiranje velikih podjetij po državah in delež velikih podjetij, ki so se izkazale za novonastalo podjetje oziroma podjetje, ki je prenehalo poslovati.

Tabela 12: Merila za definiranje velikega podjetja in delež (%) novonastalih podjetij in podjetij, ki so prenehala poslovati, med velikimi novimi in ukinjenimi podjetji, po državah, 1999–2003

	<i>Merilo za velika podjetja</i>	<i>Delež novonastalih podjetij</i>	<i>Delež podjetij, ki so prenehala poslovati</i>
Danska	več kot 20 zaposlenih oseb	73–98 %	85–97 %
Španija	več kot 20 zaposlenih oseb ali več kot 250 mio pezet prihodka od prodaje in z letom opazovanja 2003 več kot 99 zaposlenih oseb	v povprečju 43 % (1999–2002) in v letu 2003 70%	
Italija	20 in več zaposlenih oseb	60–74 %	61–72 %
Luksemburg	10 in več zaposlenih oseb	62–67 %	76–81 %
Nizozemska	več kot 50 zaposlenih oseb	v povprečju 50 %	
Finska	20 in več zaposlenih oseb	v povprečju 73 %	
Švedska	20 in več zaposlenih oseb ali več kot 1 mio EUR prihodka od prodaje	72–76 %	73–77 %
Portugalska	20 in več zaposlenih oseb	42 %	65–80 %
Norveška	več kot 20 zaposlenih oseb	42 %	69 %
Združeno kraljestvo	20 in več zaposlenih oseb	89 % v 2003	82 % v 2002
Češka republika	več kot 20 zaposlenih oseb in več kot 2 mio EUR prihodka od prodaje	v povprečju 64–70 %	
Estonija	20 in več zaposlenih oseb	35–58%	58–73 %
Madžarska	20 in več zaposlenih oseb	v povprečju 69–88 %	
Litva	20 in več zaposlenih oseb in z letom opazovanja 2003 tudi podjetja s prihodkom od prodaje, večjim od milijona litov	v povprečju 70–86 %	
Latvija ¹⁾	20 in več zaposlenih oseb ali več kot 535656 EUR prihodka od prodaje	21–40 %	15–36 %
Slovaška	20 in več zaposlenih oseb ali prihodek od prodaje, večji od 1,2 mio EUR (fizične osebe) oziroma večji od 2,5 mio EUR (pravne osebe)	v povprečju 56–94 %	
Slovenija	več kot 20 zaposlenih oseb ali prihodek od prodaje, večji od 120 mio SIT	45 %	47–66 %

Vir: Methodological Reports 2004 harmonised data collection, Methodological Reports 2005 harmonised data collection

1) V Latviji je bil delež novonastalih podjetij in podjetij, ki so prenehala poslovati, med novimi in ukinjenimi podjetji bistveno višji, če pogledamo vsa podjetja, ki so se ujemala z vsaj enim podjetjem po vsaj enem izmed kriterijev, npr. v letu 2002 je bilo med novimi podjetji 68 % novonastalih podjetij.

Merila za definiranje velikih podjetij niso popolnoma enotno definirana v različnih državah. Iz tabele 12 je razvidno, da nekatere države za merilo velikega podjetja uporabljajo le prag glede števila zaposlenih oseb (in ne tudi podjetij brez zaposlenih oseb in z velikih prihodkom od prodaje), vendar je večina držav upoštevala priporočila, in pregledala podjetja z vsaj 20–imi zaposlenimi osebami.

Delež novonastalih podjetij in podjetij, ki so prenehala poslovati, med velikimi novimi in ukinjenimi podjetji, se med državami razlikuje in se giblje med 15 % in 98 %. To na primer pomeni, da je 15 % velikih ukinjenih podjetij v Latviji dejansko prenehalo poslovati, 85 % ukinjenih podjetij pa nadaljuje poslovanje že obstoječega podjetja. Razlike so torej med državami velike in nanje vplivata predvsem:

- kakovost statističnega poslovnega registra, ki je osnovni vir za pripravo statistike o demografiji podjetij, in
- kakovost postopkov za primerjanje podjetij in pregledovanje.

Države, ki v svojih registrih že sledijo enotam v skladu z navodili v Metodološkem priročniku za poslovne registre, formalne ustanovitve in formalne ukinitve, večinoma identificirajo že pri vpisu enot v statistični poslovni register. Pri teh državah so deleži novonastalih podjetij in podjetij, ki so prenehala poslovati, med novimi in ukinjenimi podjetji višji.

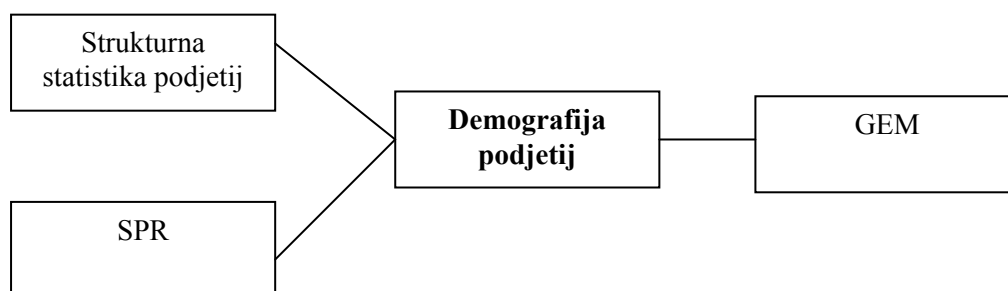
Na podlagi pregleda dejavnikov primerljivosti po posameznih državah ugotavljam, da sicer prihaja do določenih odstopanj od predpisane metodologije, vendar so podatki o demografiji podjetij za podjetja, ki opravljajo dejavnost s področij od C do K klasifikacije NACE, za *večino držav v večji meri primerljivi*. Na manjšo primerljivost podatkov bistveno vpliva podpokritje enot v statističnem poslovnem registru za države, ki ne zajemajo nekaterih pravnoorganizacijskih oblik. Pri spremljanju ustanavljanja novih delovnih mest z demografijo podjetij je primerljivost podatkov omejena predvsem za države, ki izkazujejo zaposlenost v ekvivalentu polnega delovnega časa. Drugi vidiki primerljivosti kot so statistične enote in postopki pri obdelavi podatkov, bistveno ne zmanjšujejo primerljivosti podatkov.

8.3 Skladnost rezultatov raziskovanja Demografija podjetij z drugimi raziskovanji s področja statistike podjetij

Statistike, pridobljene iz istega vira, so skladne, če lahko osnovne rezultate na različne načine združujemo, da dobimo iz njih kompleksnejše rezultate.

Statistike, ki jih dobimo iz različnih virov, še posebej iz statističnih raziskovanj različne narave in/ali pogostnosti, zelo verjetno niso popolnoma skladne, saj lahko izhajajo iz različnih pristopov, klasifikacij in metodoloških standardov. Na videz sorodni rezultati imajo lahko tudi delno neskladna sporočila in uporabnike je treba o tem poučiti (Standardno poročilo o kakovosti v statističnih raziskovanjih, 2003, str. 19).

Slika 11: Ugotavljanje skladnosti rezultatov demografije podjetij s strukturo statistiko podjetij in s podatki iz SPR ter z rezultati GEM

V nadaljevanju bom analizirala skladnost rezultatov demografije podjetij s strukturno statistiko podjetij in s podatki iz SPR, ter skladnost rezultatov demografije podjetij z rezultati GEM.

8.3.1 Skladnost rezultatov raziskovanj Demografija podjetij, strukturne statistike podjetij in podatkov o podjetjih iz SPR

Demografija podjetij, strukturna statistika podjetij in SPR so temeljni viri informacij s področja poslovne statistike.

Demografija podjetij je ključni vir informacij o poslovni dinamiki podjetij (podrobneje sem obravnavala v točki 7).

S strukturno statistiko podjetij spremljamo poslovanje podjetij. Strukturna statistika podjetij meri rezultate poslovanja podjetij, investicije, zaposlenost in stroške dela, vlaganja v raziskovanje, razvoj in kadre na ravni posameznih skupin dejavnosti (Letna statistika podjetij – Metodološka pojasnila, 2007, str. 1).

SPR je vir podatkov o podjetjih (podrobneje sem obravnavala v točki 7.2.1.1). SURS objavlja podatke o številu podjetij, zaposlenosti in prihodku od prodaje.

8.3.1.1 Razlike v metodologiji

Statistika o demografiji podjetij, strukturna statistika podjetij in podatki o podjetjih iz SPR pokrivajo različne vidike poslovanja podjetij. Strukturno statistiko podjetij uporabljamo za ekonomske in poslovne analize, demografijo podjetij za spremljanje demografskih dogodkov in podatke iz statističnih poslovnih registrov za hitre in splošne ocene poslovne populacije. Z vsemi tremi statistikami spremljamo nekaj enakih spremenljivk za podjetja.

S statistiko o demografiji podjetij, strukturno statistiko podjetij in SPR se spremljajo podatki za vsa podjetja (gre za aktivna podjetja na trgu), ki opravljajo eno izmed dejavnosti s področij od C do K klasifikacije SKD, o:

- številu podjetij,
- številu oseb, ki delajo, in
- obsegu prihodka od prodaje.

Za vse tri statistike posreduje SURS navedene podatke (razen prihodka od prodaje pri demografiji podjetij) Eurostatu. V tabeli 13 prikazujem objavljanje podatkov SURS in Eurostata za te tri spremenljivke za podjetja iz demografije podjetij, strukturne statistike podjetij in iz SPR.

Tabela 13: Objave podatkov SURS in Eurostata o številu podjetij, številu oseb, ki delajo, in prihodku od prodaje v podjetjih iz treh virov: demografija podjetij, strukturna statistika podjetij in statistični poslovni register

	<i>Demografija podjetij</i>		<i>Strukturna statistika podjetij</i>		<i>Statistični poslovni register</i>	
	<i>SURS</i>	<i>Eurostat</i>	<i>SURS</i>	<i>Eurostat</i>	<i>SURS</i>	<i>Eurostat</i>
Število podjetij		x		x	x	
Število oseb, ki delajo			x	x	x	
Prihodek od prodaje			x	x	x	

Vir: lastni prikaz, Eurostat/Industry, Trade And Services – Horizontal View, 3. 4. 2007

Iz tabele 13 je razvidno, da SURS ne objavlja podatkov o vseh podjetjih, za katere vir je demografija podjetij, medtem ko Eurostat objavlja podatke o številu podjetij. Prav tako SURS ne objavlja podatkov o številu podjetij iz strukturne statistike podjetij. Razlog je v tem, da je v Sloveniji SPR glavni vir za število podjetij v poslovni populaciji in objavljane različnih vrednosti (tudi če gre za metodološke razlike) bi povzročilo zmedo pri uporabnikih. Eurostat zaenkrat še ne objavlja podatkov iz statističnih poslovnih registrov, ki jih pridobi z letnim vprašalnikom, ki ga izpolnijo državni statistični uradi.

Podatki iz vseh treh statistik ne morejo biti enaki zaradi različne metodologije, toda rezultati morajo biti v določenem razmerju, ki lahko variira po dejavnostih (zaradi razlik v zajemu tržno usmerjenih enot).

V predlogu uredbe za strukturno statistiko podjetij je določeno, da je potrebno Eurostatu posredovati podatke za število podjetij in zaposlenost v poslovni populaciji, ločeno za strukturno statistiko podjetij in za demografijo podjetij, in sicer zato, ker kljub temu, da so definicije spremenljivk enake, prihaja do razlik v podatkih.

Tabela 14: Osnovne razlike v metodologiji demografije podjetij, strukturne statistike podjetij in statističnega poslovnega registra

	<i>Demografija podjetij</i>	<i>Strukturna statistika podjetij</i>	<i>Statistični poslovni register</i>
Zajem podjetij	tržno usmerjena	tržno usmerjena	tržno in netržno usmerjena
Definicija aktivnega podjetja	podjetje ima osebe, ki delajo, in/ali prihodke od prodaje	podjetje registrirano v poslovnem registru, popravljeno za napake	ni definicije za določitev aktivnosti podjetja
Definicija oseb, ki delajo	uporablja se definicija strukturne statistike podjetij	osebe, ki delajo pri opazovani enoti (vključno z lastniki in partnerji, ki delajo in s pomagajočimi družinskimi člani)	definicija Sistema nacionalnih računov 1993

Vir: lastni prikaz, Council Regulation No 58/97 concerning structural business statistics, str. 3, Commission Regulation No 2700/98 concerning the definitions of characteristics for structural business statistics, str. 3, Business Demography – Recommendations Manual, 2006, str. 12, Business Register – Recommendations Manual, 2003, str. 33, 45

Metodološke razlike glede na zakonodajo in priporočila EU med tremi statistikami so naslednje:

- Strukturna statistika podjetij in statistika o demografiji podjetij obsegata le tržno usmerjena podjetja, podatki o podjetjih iz SPR pa zajemajo vsa podjetja (tržna in netržna).
- Pri statistiki o demografiji podjetij je definicija aktivnih podjetij jasna in določa, da mora imeti podjetje v letu opazovanja osebe, ki delajo, in/ali prihodke od prodaje. Za statistični poslovni register ni predpisano, kako definirati aktivna podjetja. Določeno je, da statistični poslovni register zajema vsa podjetja, ki prispevajo k bruto domačemu proizvodu, to so tista, ki so aktivna v nacionalnem gospodarstvu (Business Register – Recommendations Manual, 2003, str. 45). Katera koli dejavnost, ki se sestoji iz ponujanja blaga in storitev na nekem tržišču, je ekonomska dejavnost. Netržne storitve, ki prispevajo k bruto domačemu proizvodu, ter posredna ali neposredna udeležba v aktivnih pravnih enotah, se za namene poslovnih registrov štejejo za ekonomsko dejavnost. Ekonomsko neaktivne pravne enote so del podjetja samo v povezavi z gospodarsko aktivnimi pravnimi enotami (Predlog Uredbe Evropskega parlamenta in sveta o vzpostavitvi skupnega okvira za poslovne registre v statistične namene in o razveljavitvi Uredbe Sveta (EGS) št. 2186/93, 2006, str. 4).
- Pri strukturni statistiki podjetij je določena definicija za spremenljivko število podjetij: število podjetij, registriranih v poslovnem registru, in popravljeno za napake, predvsem za napake vzorčnega okvirja. Podjetja v mirovanju so vključena.

- V uredbi za strukturno statistiko podjetij je definirano število oseb, ki delajo. V sedaj veljavni evropski uredbi za poslovne registre se uporablja za osebe, ki delajo (ang. persons occupied), nekoliko drugačna definicija, kot pri strukturni statistiki podjetij (uporablja se definicija Sistema nacionalnih računov 1993). V predlogu uredbe za statistične poslovne registre je navedena enaka definicija za osebe, ki delajo, kot se uporablja pri strukturni statistiki podjetij.
- Poslovni register uporablja definicijo strukturne statistike podjetij za prihodek od prodaje.

Razhajanje v podatkih zaradi zajema vseh ali le tržno usmerjenih podjetij v dejavnostih s področij od C do K klasifikacije NACE ne bi smelo biti veliko, kar prikazujem v naslednji točki. Z vstopom novih uredb v veljavo (za strukturno statistiko podjetij in statistični poslovni register) bo usklajenost definicij in konceptov večja in bo lažje pojasniti razlike v podatkih.

8.3.1.2 Analiza podatkov za Slovenijo

V tabelah 15 in 16 prikazujem podatke o relativnih razlikah v številu podjetij in številu oseb, ki delajo, v podjetjih, ki opravljajo eno izmed dejavnosti s področij od C do K klasifikacije SKD, v letih 2002 in 2003 po dejavnostih, zbranih s statistiko o demografiji podjetij, strukturno statistiko podjetij in SPR (tabele z absolutnimi podatki so v prilogah 4 in 5). Strukturna statistika podjetij ne spremlja finančnega posredništva, statistika o demografiji podjetij pa ne holdingov.

Tabela 15: Razlika (%) v številu podjetij med demografijo podjetij, strukturno statistiko podjetij in SPR v področjih od C do K klasifikacije SKD po dejavnosti, Slovenija, 2002–2003

	2002			2003		
	DP-SSP	DP-SPR	SPR-SSP	DP-SSP	DP-SPR	SPR-SSP
Skupaj	:	-0,2	:	:	-0,1	:
Skupaj (brez finančnega posredništva)	-1,9	-0,2	-1,7	4,0	-0,1	4,2
Rudarstvo	-4,9	-0,7	-4,2	2,9	0,0	2,9
Predelovalne dejavnosti	-2,7	0,0	-2,7	3,4	0,0	3,4
Oskrba z elektriko, plinom, vodo	-21,1	-0,3	-20,8	0,6	0,0	0,6
Gradbeništvo	-0,6	0,0	-0,6	4,9	0,0	4,9
Trgovina, popravila motornih vozil	-2,6	-0,1	-2,6	4,4	0,0	4,4
Gostinstvo	-2,0	-0,2	-1,8	5,6	0,0	5,6
Promet, skladiščenje, zveze	-1,3	0,0	-1,2	3,3	0,0	3,3
Finančno posredništvo	:	-0,5	:	:	0,0	:
Nepremičnine, najem, poslovne storitve	-0,9	-0,9	-0,1	3,4	-0,6	4,0

Vir: Eurostat/Industry, Trade And Services – Horizontal View, SURS/Ekonomsko področje/Poslovni subjekti/Demografija podjetij, 20. 2. 2007

SSP – strukturna statistika podjetij

DP – demografija podjetij

V letu 2002 strukturna statistika podjetij v primerjavi s statistiko o demografiji podjetij in SPR izkazuje več podjetij v preučevanih dejavnostih, vendar odstopanja niso velika. S statistiko o demografiji podjetij je zajetih za 1,9 % manj podjetij, kot s strukturno statistiko podjetij, in za 0,2 % manj podjetij kot s SPR. V okvir za demografijo podjetij je v letu 2002 zajeto manjše število podjetij, kot je izkazano s SPR, ker zajema le podjetja v SPR, ki so tržno usmerjena. Razlike po dejavnostih so relativno majhne, največje so v dejavnosti poslovanje z nepremičninami, najem in poslovne storitve (razlika je 0,9 %) in najmanjše v gradbeništvo ter predelovalnih dejavnostih, kjer so skoraj vse enote tržne. Razlike v številu podjetij so nekoliko večje, če primerjamo podatke statistike o demografiji podjetij in strukturne statistike podjetij. Razloga sta različen zajem podjetij in različne definicije aktivnega podjetja.

Strukturna statistika podjetij je poročala v preučevanih dejavnostih večje število podjetij kot SPR zaradi različnih definicij aktivnega podjetja oz. enote opazovanja.

V letu 2003 je prišlo do nekaterih sprememb v metodologiji zajema enot opazovanja, tako pri statistiki o demografiji podjetij, kot pri strukturalni statistiki podjetij. Pri statistiki o demografiji podjetij so z letom 2003 zajeta vsa podjetja, ki imajo v letu opazovanja prihodke od prodaje ali osebe, ki delajo, ne glede na tržno usmerjenost³⁶, medtem ko strukturalna statistika podjetij s tem letom zajema podjetja, ki so v letu opazovanja imela prihodke od prodaje ali osebe, ki delajo, ali podatke o stroških dela in so tržno usmerjena podjetja.

Zaradi omenjenih razlogov so razlike med podatki o številu podjetij v letu 2003, zbranih s statistiko o demografiji podjetij in SPR, le v dejavnosti nepremičnine, najem in poslovne storitve, ker s statistiko o demografiji podjetij niso zajeta podjetja, ki opravljajo dejavnost holdingov. Ker so s strukturalno statistiko podjetij zajeta le tržno usmerjena podjetja, je število podjetij, zbranih s to statistiko, manjše in posledično je manjše tudi število oseb, ki delajo.

Število oseb, ki delajo, v vseh podjetjih, ki jih zajema demografija podjetij, ne objavlja niti SURS niti Eurostat. SURS objavlja podatke o številu oseb, ki delajo, zbranih s strukturalno statistiko podjetij in s SPR. Iz tabele 16 je razvidno, da je v letu 2002 strukturalna statistika podjetij poročala o 1,6 % oseb, ki delajo, več kot SPR. Strukturalna statistika podjetij je uporabljala druge vire za zaposlene. V letu 2003 izkazuje SPR za 2,4 % več oseb, ki delajo, ker strukturalna statistika podjetij izkazuje podatke le za tržno usmerjena podjetja.

Tabela 16: Razlika (%) v osebah, ki delajo, v podjetjih z dejavnostjo s področij od C do K klasifikacije SKD, med SPR in strukturalno statistiko podjetij po dejavnosti, Slovenija, 2002–2003

	%	
	2002	2003
Skupaj (brez finančnega posredništva)	-1,6	2,4
Rudarstvo	0,0	1,4
Predelovalne dejavnosti	-1,3	1,6
Oskrba z električno, plinom, vodo	-2,9	0,2
Gradbeništvo	-0,2	2,6
Trgovina, popravila motornih vozil	-4,2	2,4
Gostinstvo	-1,7	5,2
Promet, skladiščenje, zveze	-0,4	1,3
Finančno posredništvo	:	:
Nepremičnine, najem, poslovne storitve	-0,3	5,1

Vir: SURS/Ekonomsko področje/Poslovni subjekti/Demografija podjetij, 20. 2. 2007

Primerjave podatkov za leti 2002 in 2003 so pokazale, da je z letom 2003 prišlo do večje usklajenosti strukturalne statistike podjetij in SPR. Nekatere razlike v podatkih so pričakovane zaradi različnega zajema podjetij, saj SPR zajema tudi podjetja, ki niso tržno usmerjena. Demografija podjetij zajema večje število podjetij kot strukturalna statistika podjetij, predvsem ker zajema tudi podjetja, ki niso tržno usmerjena.

8.3.2 Skladnost rezultatov raziskovanj Demografija podjetij in GEM

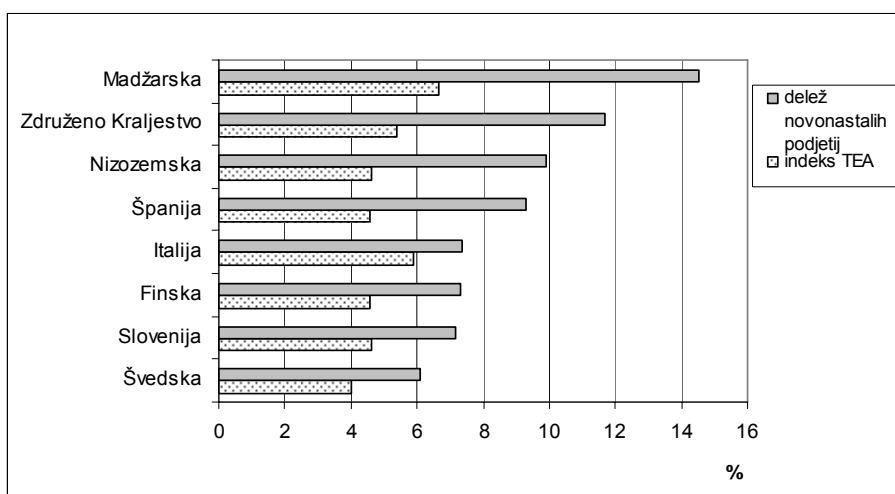
GEM je najboljše svetovna raziskava s področja podjetništva, katere glavni cilj je podati vsakoletno oceno podjetniške aktivnosti v sodelujočih državah (raziskavo sem podrobneje opisala v točki 5.1).

³⁶ Razlogi za zajem vseh podjetij ne glede na tržno usmerjenost so: slabosti prejšnje metode za definiranje tržne usmerjenosti in neenotne definicije za določitev tržne usmerjenosti podjetja na evropski ravni.

Projekt GEM je vpeljal indeks zgodnje podjetniške aktivnosti³⁷, ki so ga poimenovali TEA, ki kaže odstotek odraslih med 18. in 64. letom, ki se vključujejo v podjetništvo. Zajema nastajajoče podjetnike, ki začnajo podjetniško pot, in nove podjetnike (Rebernik, Tominc, Pušnik, 2007, str. 39, 40).

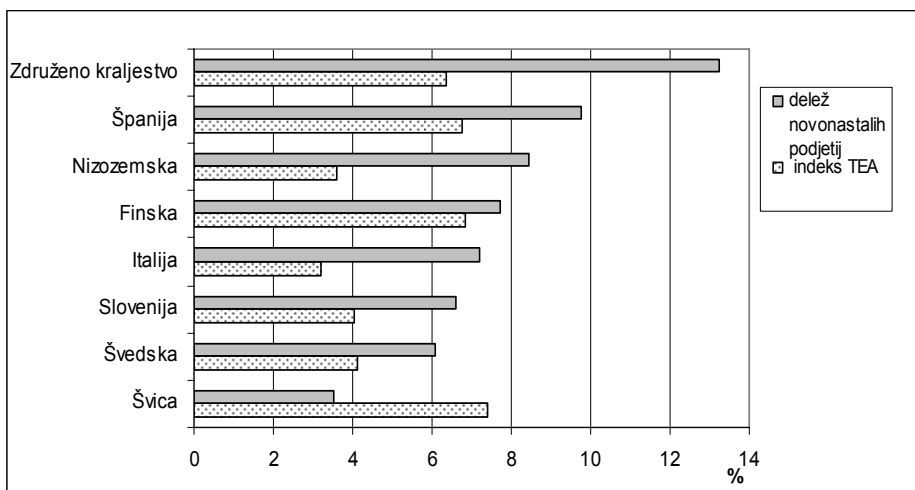
Kljub različni metodologiji za spremljanje podjetniške aktivnosti pri raziskovanjih Demografija podjetij in GEM, uporabniki povezujejo in primerjajo podatke. Zaradi tega in ker predpostavljam, da indeks TEA zelo grobo prikazuje podjetniško aktivnost pri ustanavljanju podjetij, sem naredila primerjavo indeksa TEA in deleža novonastalih podjetij za leti 2002 in 2003 za države, ki so izvajale raziskovanja v okviru obeh projektov (glej sliki 12 in 13).

Slika 12: Indeks TEA in delež novonastalih podjetij (%) v nekaterih državah članicah EU, 2002

Vir: Rebernik Miroslav et. al., 2003, str. 7, Eurostat/Industry, Trade and Services – Horizontal View, 7. 1. 2007

Slika 13: Indeks TEA in delež novonastalih podjetij (%) v nekaterih državah članicah EU in v Švici, 2003

Vir: Rebernik Miroslav et. al., 2004, str. 10, Eurostat/Industry, Trade and Services – Horizontal View, 7. 1. 2007

³⁷ Kljub temu, da dejansko ne gre za indeks, ampak delež, uporabljam ta termin, ker ga uporabljajo pri projektu GEM.

V letu 2002 je bil koeficient korelacije³⁸ med indeksom TEA in deležem novonastalih podjetij že dokaj visok (0,76)³⁹, vendar se je v letu 2003 korelacija med kazalnikoma bistveno zmanjšala (koeficient korelacije je 0,09) (tabela s podatki je v prilogi 6). Osamelci, ki so povzročili padec koeficienta korelacije v letu 2003, so Španija, Finska in Švica. Španija in Finska sta v letu 2003 izkazali porast indeksa TEA za dobri dve odstotni točki v primerjavi z letom 2002, medtem ko se je delež novonastalih podjetij povečal le za 0,4 odstotne točke. V Švici so za leto opazovanja 2003 prvič spremljali novonastala podjetja z raziskovanjem Demografija podjetij.

Iz slike 12 je razvidno, da obe raziskovanji prikazujeta podobno podjetniško aktivnost v letu 2002 (izjema je Italija), kar pa ne velja za leto 2003. Za bolj celovito oceno skladnosti rezultatov bi potrebovali podatke o kakovosti vzorčnih ocen pri GEM. Raziskovanje Demografija podjetij je bolj primerno za ocenjevanje novonastalih podjetij, saj je GEM vzorčna anketa v gospodinjstvih, katere glavni namen je podati podjetniško aktivnost odraslega prebivalstva, na osnovi subjektivnih ocen posameznikov. Raziskovanje Demografija podjetij temelji na podatkih iz statističnih poslovnih registrov in poteka po enotnih postopkih v vseh državah. Zato so podatki iz GEM bolj uporabni za oceno podjetniških namer posameznika, raziskovanje Demografija podjetij pa osvetljuje značilnosti podjetij. Vsebinske razlike raziskovanj so velike, vendar jih uporabniki pogosto spregledajo zaradi zapletenih metodoloških pojasnil.

9 UPORABNOST RAZISKOVANJA DEMOGRAFIJA PODJETIJ ZA ANALIZO USTANAVLJANJA NOVIH DELOVNIH MEST

Kakovost statistike o demografiji podjetij sem tudi preverila z vidika uporabnosti v ekonomski analizi, bolj natančno za analizo ustanavljanja novih delovnih mest. V analizi sem želela predvsem ugotoviti ali podatki iz raziskovanja Demografija podjetij, dopolnjeni z drugimi viri podatkov (strukturna statistika podjetij, SPR), omogočajo kakovostno podatkovno osnovo za analizo ustanavljanja novih delovnih mest. Analiza temelji na primerjavi podatkov za evropske države, ki prostovoljno izvajajo raziskovanje Demografija podjetij po poenoteni metodologiji.

Zaradi možnosti primerjave podatkov med državami uporabljam za spremljanje novonastalih podjetij, podjetij, ki so prenehala poslovati, in preživelih podjetij kazalnike o deležih podjetij.

Ustanovljena nova delovna mesta merimo s spremenljivko število oseb, ki delajo. Podatki o osebah, ki delajo, so v podjetjih zbrani s statistiko o demografiji podjetij, s strukturno statistiko podjetij in s SPR. Analiza pretežno temelji na kazalnikih o deležu oseb, ki delajo.

V nadaljevanju bom najprej predstavila vire podatkov, ki sem jih uporabila pri analizi, kazalnike statistike o demografiji podjetij in izkazovanje rezultatov raziskovanja Demografija podjetij sodelujočih držav. Nato sledi ocena kakovosti podatkov o novo ustanovljenih delovnih mest.

9.1 Viri podatkov za demografijo podjetij v Sloveniji in EU

Glavni vir podatkov o novonastalih podjetjih, njihovem preživetju in rasti, ter o podjetjih, ki so prenehala poslovati, je statistično raziskovanje Demografija podjetij. Rezultati raziskovanja so brezplačno na voljo na spletni strani SURS⁴⁰ v SI-STAT podatkovni bazi in na spletni

³⁸Koeficient korelacije je "mera linearne korelacije med dvema številskima spremenljivkama, katere vrednost je med -1 (popolna negativna povezanost) in 1 (popolna pozitivna povezanost)" (Košmelj, 2001, str. 56).

³⁹Koeficient korelacije med deležem TEA in novonastalih podjetij je med leti 2000 in 2002 naraščal, verjetno zaradi izboljšane kakovosti podatkov in metodoloških izboljšav v obeh virih (Vale, 2006a, str. 13).

⁴⁰ Spletna stran SURS: URL: <http://www.stat.si/>

strani Eurostata⁴¹ v New Cronos podatkovni bazi ter v statističnih publikacijah SURS (Statistične informacije, Statistični letopis) in Eurostata (Statistics in Focus, Detailed Tables). V analizi sem uporabila podatke iz navedenih podatkovnih baz.

Pri analizi sem uporabila poleg podatkov o demografiji podjetij še podatke iz strukturne statistike podjetij in podatke o podjetjih iz SPR. Vir podatkov s področja strukturne statistike podjetij je raziskovanje Strukturna statistika podjetij, ki se izvaja letno v državah članicah EU po poenoteni metodologiji. Tako kot podatke o demografiji podjetij, tudi te dobimo v podatkovni bazi na SURS in Eurostatu. SPR je vir za podatke o vseh podjetjih (število, zaposlenost in prihodek od prodaje), ki jih SURS izkazuje v SI-STAT podatkovni bazi.

9.2 Kazalniki statistike o demografiji podjetij

Iz podatkov, ki se zbirajo z raziskovanjem Demografija podjetij, so objavljeni kazalniki statistike o demografiji podjetij, ki jih bom uporabila pri analizi. Čeprav gre za poenoteno evropsko zbiranje podatkov, pa SURS in Eurostat objavljata v svojih podatkovnih bazah in publikacijah poleg istih kazalnikov, tudi nekatere druge, npr. Eurostat objavlja podatke še za nekatere izračunane kazalnike (gostota novonastalih podjetij). SURS posebej objavlja podatke o prihodu od prodaje, ki jih v okviru evropskega raziskovanja ne spremljajo. V tabeli 17 so prikazani kazalniki, za katere objavljata podatke SURS in Eurostat.

9.3 Pregled izkazovanja rezultatov raziskovanja Demografija podjetij po državah

Izvajanje raziskovanja Demografija podjetij na ravni EU je zaenkrat prostovoljno in zato ni podatkov za vse države članice. Podatke iz raziskovanja imamo za 18 držav članic EU in za Norveško ter Švico.

Ustanavljanje novih delovnih mest z novonastalimi podjetji (v letih od 1998 do 2003) lahko v petih letih po njihovem nastanku spremljamo za šest držav, ki so redno letno izvajale raziskovanje in objavljale podatke o demografiji podjetij: Španijo, Italijo, Luksemburg, Finsko, Švedsko in Združeno kraljestvo.

V tabeli 18 sem po državah, ki so izvajale raziskovanje Demografija podjetij, predstavila razpoložljivost podatkov za novonastala podjetja in podjetja, ki so prenehala poslovati, ki jih je objavil Eurostat po posameznih letih opazovanja. Če države v letu, za katerega so zbirali podatke o demografiji podjetij, niso objavile podatkov za vse kazalnike o novonastalih podjetjih in podjetjih, ki so prenehala poslovati (prikazane v točki 9.2), je v opombi zapisano, kateri kazalniki so to.

Od leta 2000 dalje so podatki za novonastala podjetja razpoložljivi za večje število držav (predvsem tudi za države članice EU, ki so se ji pridružile v letu 2004). Od leta 2000 dalje so pripravljene in objavljeni podatki za vse kazalnike za novonastala podjetja (prikazani v točki 9.2), izjema je podatek o gostoti novonastalih podjetij, ki ni objavljen za vse države in vsa leta opazovanja.

Od leta 1999 dalje je Eurostat za sodelujoče države objavil podatke za vse kazalnike za podjetja, ki so prenehala poslovati (prikazane v točki 9.2). Pomanjkljivost podatkov o podjetjih, ki so prenehala poslovati, je, da so podatki za večino držav (v času izvajanja te analize) v letu 2002 začasni in, da so razpoložljivi le za nekaj držav za leto 2003, ki so tudi začasni ali samo ocenjeni.

---

⁴¹ Spletna stran Eurostata: URL: <http://www.europa.eu.int/comm/eurostat>

Tabela 17: Kazalniki statistike o demografiji podjetij, za katere objavljata podatke SURS in Eurostat, stanje 2007

	<i>SURS</i>	<i>Eurostat</i>
<i>Novonastala podjetja:</i>		
Število podjetij	x	x
Število zaposlenih oseb	x	x
Število oseb, ki delajo	x	x
Prihodek od prodaje	x	
Delež (%) novonastalih podjetij v aktivnih podjetjih	x	x
Gostota novonastalih podjetij (število novonastalih podjetij / število prebivalcev in število novonastalih podjetij / število prebivalcev v starosti 20 – 59 let)		x
Delež (%) oseb, ki delajo, v novonastalih podjetjih glede na osebe, ki delajo, v aktivnih podjetjih	x	x
Delež (%) zaposlenih oseb v osebah, ki delajo		x
Povprečna velikost novonastalih podjetij (število oseb, ki delajo / število podjetij)	x	x
<i>Podjetja, ki so prenehala poslovati:</i>		
Število podjetij	x	x
Število zaposlenih oseb	x	
Število oseb, ki delajo	x	x
Prihodek od prodaje	x	
Delež (%) podjetij, ki so prenehala poslovati, v aktivnih podjetjih	x	x
Delež (%) oseb, ki delajo, v podjetjih, ki so prenehala poslovati, glede na osebe, ki delajo, v aktivnih podjetjih	x	x
Povprečna velikost podjetij, ki so prenehala poslovati (število oseb, ki delajo / število podjetij)	x	x
<i>Preživela novonastala podjetja od enega do pet let:</i>		
Število podjetij	x	x
Število zaposlenih oseb	x	
Število oseb, ki delajo	x	x
Prihodek od prodaje	x	
Delež (%) preživelih novonastalih podjetij	x	x
Rast števila oseb, ki delajo	x	x
Rast prihodka od prodaje	x	
Povprečna velikost preživelih podjetij (število oseb, ki delajo / število podjetij)	x	x

Vir: SURS/Ekonomsko področje/Poslovni subjekti/Demografija podjetij, 5. 4. 2007, Demografija podjetij, 2005, str. 19, 21, Eurostat/Industry, Trade and Services – Horizontal View, 5. 4. 2007

Tabela 18: Pregled razpoložljivih podatkov za novonastala podjetja in podjetja, ki so prenehala poslovati, za nekatere države članice EU in Norveško, 1997–2003

Država	1997		1998		1999		2000		2001		2002		2003	
	N	P	N	P	N	P	N	P	N	P	N	P	N	P
Belgija			x	x ¹⁾		x ⁵⁾	x							
Češka republika								x	x ⁸⁾	x	x	x ⁸⁾	x	
Danska		x ¹⁾	x	x ¹⁾	x	x	x	x ⁸⁾	x					
Estonija						x ⁶⁾	x	x	x	x	x	x	x	x ⁸⁾
Španija		x ¹⁾	x	x ¹⁾	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x ¹⁰⁾
Italija			x	x ¹⁾	x	x	x	x	x	x	x	x ⁸⁾	x	x ⁸⁾
Litva						x ⁶⁾	x	x	x	x	x	x ⁸⁾	x	
Latvija						x ⁶⁾	x	x	x	x	x	x ⁸⁾	x	
Luksemburg		x	x	x	x	x	x	x	x ⁷⁾	x ⁹⁾	x	x ⁹⁾	x ⁴⁾	
Madžarska						x ⁶⁾	x	x	x	x ⁸⁾	x	x ⁸⁾	x	
Nizozemska				x ¹⁾	x		x	x	x	x	x	x ⁸⁾	x	
Portugalska		x ¹⁾	x	x ¹⁾	x	x	x	x	x	x	x	x ⁸⁾	x ⁸⁾	
Slovenija						x ⁶⁾	x	x	x	x	x	x ⁸⁾	x	
Slovaška						x ⁶⁾	x	x	x	x	x	x ⁸⁾	x	x ¹⁰⁾
Finska		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x ⁸⁾	x	
Švedska		x ¹⁾	x ³⁾	x ¹⁾	x	x	x ⁷⁾	x	x	x	x	x	x	x ⁸⁾
Združeno kraljestvo		x ²⁾	x ⁴⁾	x ¹⁾	x	x	x ⁴⁾	x	x ⁴⁾	x	x ⁴⁾	x	x ⁴⁾	x ⁸⁾
Romunija						x ⁶⁾	x	x	x	x	x	x	x	x
Norveška			x		x	x	x	x	x					
Švica													x	x ⁸⁾

Vir: lasten prikaz, Eurostat/Industry, Trade and Services – Horizontal View, 15. 2. 2007

N – novonastala podjetja

P – podjetja, ki so prenehala poslovati

1) ni podatka o osebah, ki delajo

2) ni podatka o deležu podjetij, ki so prenehala poslovati, in o osebah, ki delajo

3) podatki o zaposlenih osebah in osebah, ki delajo, so zaupni

4) ni podatkov o gostoti novonastalih podjetij

5) začasni podatki; ni podatka o osebah, ki delajo

6) ni podatka o deležu podjetij in o deležu oseb, ki delajo, v podjetjih, ki so prenehala poslovati, glede na osebe, ki delajo, v vseh podjetjih

7) podatki o zaposlenih osebah so zaupni

8) začasni podatki

9) podatki o osebah, ki delajo, so zaupni

10) ocenjeni podatki

V tabeli 19 prikazujem objavljanje podatkov Eurostata o preživetju novonastalih podjetij po državah in letih opazovanja.

Vse države (razen Portugalske), ki izvajajo raziskovanje Demografija podjetij, spremljajo preživetje novonastalih podjetij in Eurostat objavlja podatke za vse kazalnike (prikazane v točki 9.2).

Na podlagi pregleda razpoložljivosti podatkov v tabelah 18 in 19 ugotavljam, da je od leta 2000 dalje razpoložljivost podatkov o demografiji podjetij večja, saj so podatki na voljo za več držav. Prav tako so s tem letom države objavile podatke za vse kazalnike o statistiki o demografiji podjetij (prikazani v točki 9.2), z izjemo kazalnika o gostoti novonastalih podjetij. Pomanjkljivost podatkov za demografijo podjetij je zamik pri objavi podatkov, saj je Eurostat v letu 2007 (konec maja) objavil podatke za leto opazovanja 2004.

Tabela 19: Pregled razpoložljivih podatkov za preživela novonastala podjetja za nekatere države članice EU in Norveško, 1998–2002

nastala v letu	1998					1999					2000					2001					2002				
preživela (št. let)	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
Belgija																									
Češka republika																x	x							x	
Danska	x	x	x			x	x				x	x													
Estonija											x	x	x				x							x	
Španija	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x			x	x							x	
Italija	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x			x	x							x	
Litva											x	x	x			x	x							x	
Latvija											x	x	x			x	x							x	
Luksemburg	x	x	x	x ¹⁾	x	x	x	x	x	x	x	x	x			x ²⁾	x							x	
Madžarska											x	x	x			x	x							x	
Nizozemska						x	x	x	x	x	x	x	x			x	x							x	
Portugalska	x	x				x										x	x ³⁾							x ³⁾	
Slovenija											x	x	x			x	x							x	
Slovaška											x	x	x			x	x							x	
Finska	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x			x	x							x	
Švedska	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x			x	x							x	
Združeno kraljestvo	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x			x	x							x	
Romunija												x	x	x			x	x						x	
Norveška	x	x	x			x	x				x														
Švica																									

Vir: lastni prikaz, Eurostat/Industry, Trade and Services – Horizontal View, 15. 2. 2007

- 1) Podatki o osebah, ki delajo, v letu nastanka so zaupni.
- 2) Podatki o osebah, ki delajo, v letu preživetja so zaupni.
- 3) Začasni podatki.

9.4 Analiza in prikaz rezultatov

Analiza uporabnosti raziskovanja Demografija podjetij temelji na analizi podatkov za evropske države, ki so izvajale raziskovanje in so njihovi rezultati objavljeni na spletni strani Eurostata. Z analizo sem poskušala preveriti metodološko usklajenost zbranih in objavljenih rezultatov raziskovanja Demografija podjetij in ugotoviti, ali prihaja do morebitnih metodoloških odstopanj v podatkih med državami in po letih. Namen analize je ugotoviti, ali imajo uporabniki dostop do kakovostnih in poenotenih podatkov o demografiji podjetij na ravni EU, ki bi jih uporabili predvsem za analizo ustanavljanja novih delovnih mest.

Analiza zajema podjetja, ki opravljajo eno izmed dejavnosti s področij od C do K klasifikacije NACE/SKD.

Uporabnost raziskovanja Demografija podjetij za analizo ustanavljanja novih delovnih mest sem preučevala na naslednje načine:

- Najprej sem analizirala podatke o deležih novonastalih podjetij v aktivnih podjetjih (v nadaljevanju: delež novonastalih podjetij), o deležih podjetij, ki so prenehala poslovati, v aktivnih podjetjih (v nadaljevanju: delež podjetij, ki so prenehala poslovati) in o deležih preživelih novonastalih podjetij. Odstopanja od metodoloških navodil pri zbiranju podatkov o deležih podjetij namreč vplivajo na podatke o deležih oseb, ki delajo, in ki se lahko uporablja kot kazalnik za spremljanje ustanavljanja novih delovnih mest. Vir za podatke o navedenih deležih podjetij je raziskovanje Demografija podjetij.
- Nato sem analizirala podatke o deležih oseb, ki delajo, v novonastalih podjetjih v letu nastanka (glede na osebe, ki delajo, v aktivnih podjetjih) in povečanje števila oseb, ki delajo, prvih pet let. Analizirala sem tudi podatke o deležih oseb, ki delajo, v podjetjih, ki so prenehala poslovati (glede na osebe, ki delajo, v aktivnih podjetjih). Vir za podatke o deležih oseb, ki delajo, je raziskovanje Demografija podjetij.

- Na koncu sem analizirala prispevek novonastalih podjetij k ustanovljenim novim delovnim mestom. Tu sem poleg rezultatov raziskovanja Demografija podjetij uporabila še druge statistične vire: strukturna statistika podjetij in SPR.

Analizo kakovosti in uporabnosti rezultatov raziskovanja Demografija podjetij sem izvedla tako, da sem na osnovi rezultatov raziskovanja iskala večje odklone podatkov med državami in po letih za proučevani kazalnik. Večje odklone v podatkih sem ugotavljala z iskanjem ekstremov in z izračunom koeficienta variacije⁴². Nato sem za državo, pri kateri gre za večje razlike v podatkih med leti ali med državami, poiskala metodološka pojasnila o izvajanju raziskovanja, za katera je vir spletna stran Eurostata in metodološka poročila državnih statističnih uradov, in na njihovi osnovi ugotavljala metodološke razloge za odstopanja v podatkih. Možnost razlage večjih odstopanj v podatkih med leti in državami je odvisna od kakovosti metodoloških pojasnil.

9.4.1 Analiza podatkov o deležih novonastalih podjetij, deležih podjetij, ki so prenehala poslovati, in deležih preživelih novonastalih podjetij

9.4.1.1 Delež novonastalih podjetij

Delež novonastalih podjetij je najpogosteje uporabljen kazalnik za spremljanje intenzivnosti nastajanja novih podjetij. Ta kazalnik je osnova za analizo primerljivosti podatkov o novonastalih podjetij.

Predpostavljam, da so razlike v vrednosti tega kazalnika v določenih mejah med državami in v času normalne. Dvom o kakovosti podatkov povzročajo ekstremi in na te sem se pri analizi osredotočila. Kazalniki neprimerljivosti so tudi koeficienti variacije in bi morali biti po posameznih letih relativno stabilni. Podatke o deležih novonastalih podjetij sem analizirala iz dveh vidikov: med državami in v času.

Podatki, ki sem jih uporabila za analizo, se nanašajo na leta od 2000 do 2003, ko so na voljo podatki iz raziskovanja Demografija podjetij za večje število držav članic EU.

Delež novonastalih podjetij se je med državami gibal med 6 % in 16 % (v Latviji) v letu 2000 in med 7 % in 15 % v letu 2001. Večje razlike med državami so bile v letu 2002, ko se je delež novonastalih podjetij gibal med 6 % in 22 % (v Latviji), in v letu 2003, ko se je delež gibal med 4 in 19 % (v Romuniji) (tabela s podatki je v prilogi 7).

Odstopanje deleža v Latviji v letu 2002 (za 7 odstotnih točk večji delež od države z drugim največjim deležem – Slovaške) in v Švici ter Romuniji v letu 2003 lahko pomenijo metodološka odstopanja od priporočil za statistiko o demografiji podjetij.

Primerjava podatkov v sliki 14 kaže naslednje:

- v večini držav se delež novonastalih podjetij med leti zmanjšuje (v sedmih) in pri dveh državah se po letih zmanjševanja v letu 2003 povečuje,
- v štirih državah delež novonastalih podjetij med leti narašča; občutno se poveča delež novonastalih podjetij iz leta 2002 v 2003 v Romuniji (za šest odstotnih točk); na Nizozemskem se delež novonastalih podjetij v letu 2003 zmanjša,
- v štirih državah delež novonastalih podjetij med leti niha navzgor in navzdol; v Latviji je razlika med leti za 12 odstotnih točk, na Slovaškem za 7 odstotnih točk, medtem ko so pri drugih dveh državah (Estonija in Madžarska) razlike med leti za 4 odstotne točke.
- v eni državi (Slovenija) je delež med leti 2000 in 2003 dokaj konstanten, z izjemo manjšega (0,6 odstotne točke) povečanja v letu 2002.

Iz zgornje primerjave ugotavljam, da so večje razlike v deležu novonastalih podjetij med leti v naslednjih državah: v Latviji, Romuniji, Estoniji, na Slovaškem in Madžarskem. Pri teh

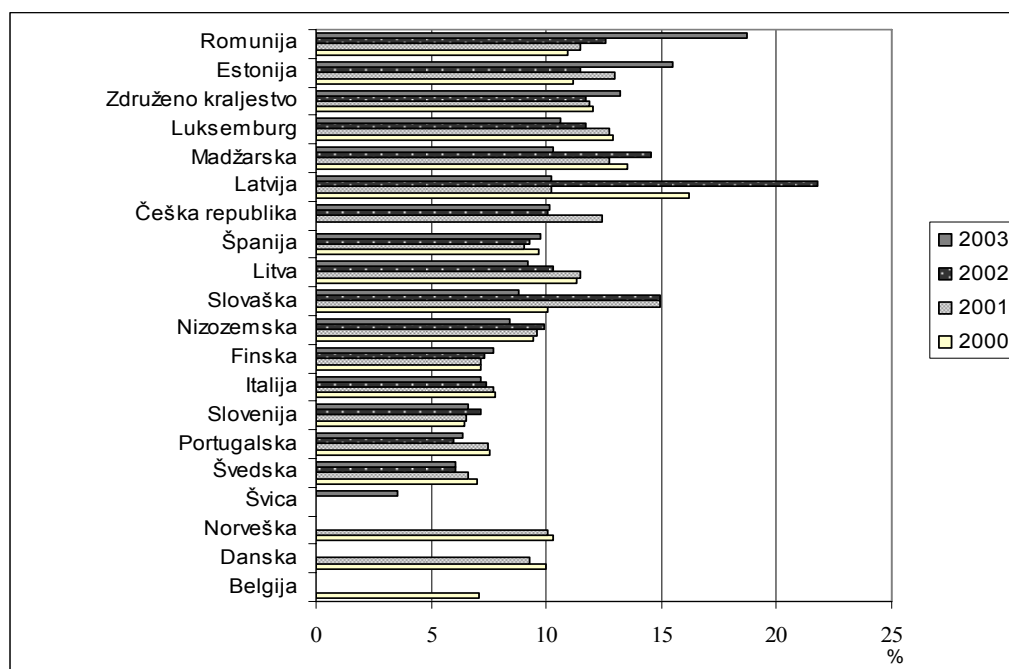
---

⁴² Koeficient variacije je "relativna mera variabilnosti, ki je razmerje med standardnim odklonom in aritmetično sredino" (Košmelj, 2001, str. 57).

državah ocenjujem, da je razlog metodološki, in podatki ne predstavljajo dejanskega stanja. Razlogi so po državah večinoma naslednji: (Business Demography Statistics: Eurostat Metadata in SDDS format, 2006, str. 3):

- V Latviji so z vključno letom 2002 zajeli vse fizične osebe, kar je povzročilo tako velik delež novonastalih podjetij v letu 2002. Podatek iz leta 2002 ni primerljiv s podatki za prejšnja leta.
- V Estoniji je razlog za povečanje deleža novonastalih podjetij v letu 2003, da so v raziskovanje vključili tudi fizične osebe, z manj kot 20 zaposlenimi osebami.
- Na Slovaškem se je kakovost podatkov v letu 2002 izboljšala, ker so popisali majhna in srednje velika podjetja.
- Romunija v vseh letih ni zagotovila podatkov za fizične osebe, in vzrok za občutno povečanje deleža v letu 2003 ni pojasnjen.
- V letu 2002 je na Madžarskem povečanje deleža novonastalih podjetij povzročilo izboljšanje administrativnega vira za zajem fizičnih oseb.

Slika 14: Delež novonastalih podjetij v nekaterih državah članicah EU, na Norveškem in v Švici (% od vseh podjetij), 2000–2003

Vir: Eurostat/Industry, Trade and Services – Horizontal View, 22. 2. 2007

Koeficient variacije je v letu 2000 znašal 26,2 %, v letu 2001 24,4 %, v letu 2002 37,5 % in v letu 2003 38,3 %. Relativna variabilnost deleža novonastalih podjetij med leti je bila približno enaka med leti 2000 in 2001 ter med leti 2002 in 2003. Razloge za večje razlike deležev novonastalih podjetij med državami v letih 2002 in 2003 pojasnujem že v prejšnjem odstavku.

Na podlagi preučevanja razlogov za ekstremne vrednosti med državami in po letih ter na podlagi izračunanega koeficienta variacije ocenjujem, da so podatki o deležih novonastalih podjetij v večini držav primerljivi za preučevane dejavnosti (to je dejavnosti s področij od C do K klasifikacije NACE). V državah, ki niso objavljale podatkov za vse pravnoorganizacijske oblike, je primerljivost podatkov manjša. Ker pa so v večini držav v letu 2002 oz. 2003 vključili v raziskovanje vse pravnoorganizacijske oblike, ocenjujem da so v letu 2003 podatki o deležih novonastalih podjetij *mnogo bolj primerljivi*. Kakovost podatkov o deležih novonastalih podjetij se torej z leti izboljšuje. Skrbno *preučevanje metodologije* po posameznih državah omogoča *razlago večjih odklonov* v podatkih.

9.4.1.2 Delež podjetij, ki so prenehala poslovati

Delež podjetij, ki so prenehala poslovati, se je v letu 2000 gibal med 1 % (na Portugalskem) in 13 % (v Estoniji, Litvi in Latviji), v letu 2001 med 5 % in 12 % (v Estoniji in Romuniji) in v letu 2002 med 4 % in 18 % (na Slovaškem) (tabela s podatki je v prilogi 9).

Gibanje deleža podjetij, ki so prenehala poslovati, med leti 2000 in 2002 je naslednje:

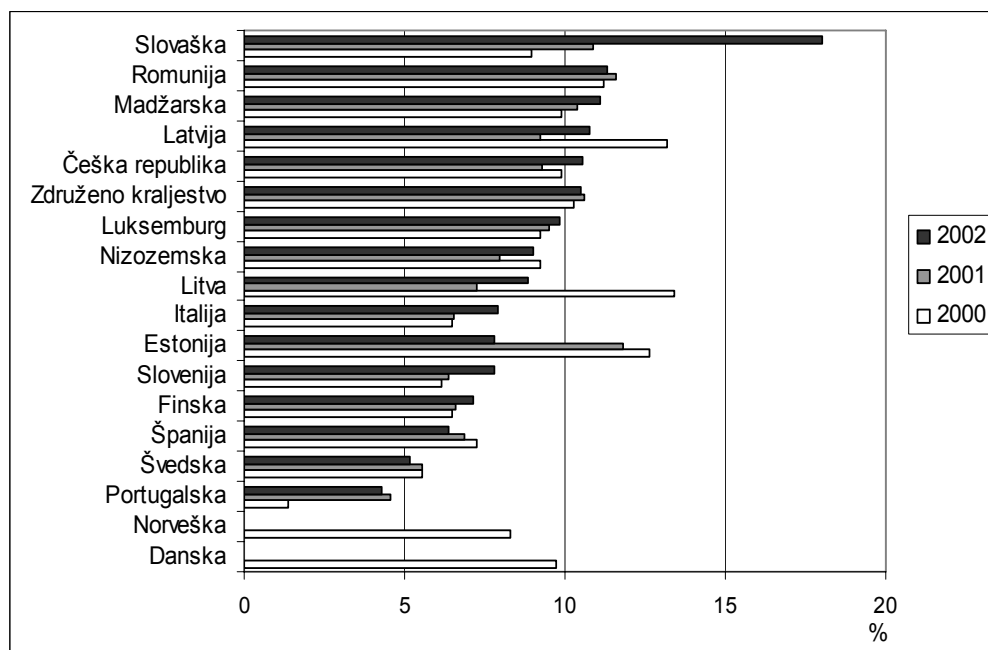
- v šestih državah se delež z leti povečuje,
- v treh državah se delež zmanjšuje (na Portugalskem od leta 2001),
- v treh državah je delež dokaj konstanten (največja odstopanja med dvema letoma je 0,4 odstotne točke),
- v štirih državah se je med leti 2000 in 2001 delež zmanjšal (občutno v Litvi), v letu 2002 pa povečal.

Metodološki razlogi za odstopanja v podatki so naslednji (Business Demography Statistics: Eurostat Metadata in SDDS format, 2006, str. 3):

- Razlog, da je na Portugalskem majhen delež podjetij, ki so prenehala poslovati, v primerjavi z drugimi državami je dejstvo, da fizične osebe v podatkih niso zajete.
- Za leto 2002 so podatki začasni za večino držav (deset) in vključujejo tudi podjetja v mirovanju do dveh let, zaradi česar je delež v teh državah precenjen. To je tudi razlog za velik delež na Slovaškem v tem letu oziroma za občuten porast deleža iz leta 2001 v 2002, poleg že omenjenega razloga o izboljšanju podatkov v letu 2002 – popis majhnih in srednje velikih podjetij.

Velik delež podjetij, ki so prenehala poslovati, v Litvi v letu 2000 ni pojasnjen, kar pomeni, da bi bilo potrebno preveriti metodološko izkazovanje.

Slika 15: Delež podjetij, ki so prenehala poslovati, v nekaterih državah članicah EU in na Norveškem (% od vseh podjetij), 2000–2002

Vir: Eurostat/Industry, Trade and Services – Horizontal View, 22. 2. 2007

Podatki za leto 2002 so začasni za Češko republiko, Italijo, Latvijo, Litvo, Madžarsko, Nizozemsko, Portugalsko, Slovenijo, Slovaško in Finsko.

Koeficient variacije je v letu 2000 znašal 33,9 %, v letu 2001 26,9 % in v letu 2002 34,7 %. Relativna variabilnost deleža podjetij, ki so prenehala poslovati, je bila manjša v letu 2001. Glavni razlog za ponovno povečanje koeficienta variacije v letu 2002 je občutno povečanje

deleža podjetij, ki so prenehala poslovati, na Slovaškem (razlogi za povečanje so navedeni v predprejšnjem odstavku).

Na primerljivost podatkov o deležih podjetij, ki so prenehala poslovati, tako kot na primerljivost podatkov o novonastalih podjetjih, najbolj vpliva nepopolno zajetje enot opazovanja (fizičnih oseb). Glavna pomanjkljivost podatkov o podjetjih, ki so prenehala poslovati, je, da so za leto 2002 v večini držav še začasni. Tako kot kakovost podatkov o novonastalih podjetjih, se tudi kakovost podatkov o podjetjih, ki so prenehala poslovati, z leti izvajanj raziskovanja povečuje.

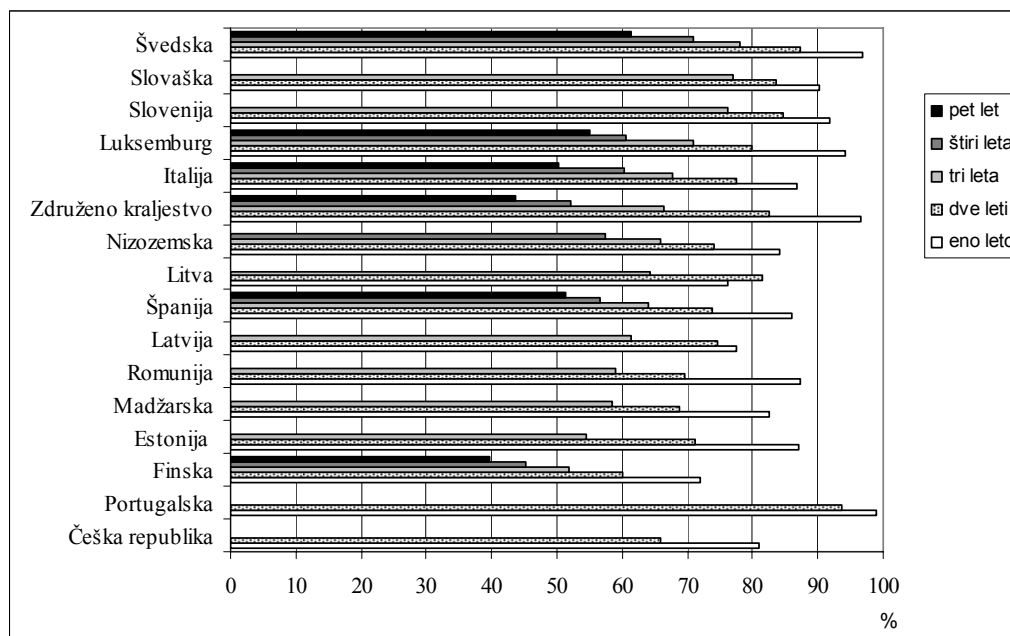
9.4.1.3 Delež preživelih novonastalih podjetij

Analizo preživetja novonastalih podjetij sem naredila na podlagi podatkov o preživelih podjetjih v letu 2003, starih od enega do pet let – odvisno od podatkov, ki jih imamo za posamezne države (tabela s podatki je v prilogi 11).

Za šest držav so na voljo podatki o deležu preživelih podjetij pet let po njihovem nastanku. Novonastala podjetja imajo med temi državami največjo možnost petletnega preživetja na Švedskem, kjer jih preživi 62 %, in najmanjšo možnost na Finskem, kjer jih preživi 40 %.

Za države, ki so se kasneje pridružile k izvajanju raziskovanja Demografija podjetij, so na voljo podatki o preživetju podjetij tri leta po njihovem nastanku. Med temi državami imajo največjo možnost za preživetje podjetja na Slovaškem, kjer je v letu 2003 še aktivnih 77 % podjetij, nastalih v letu 2000, in v Sloveniji, kjer je aktivnih 76 % podjetij. Najmanjšo možnost preživetja imajo podjetja v Estoniji, kjer v tretjem letu po nastanku živi 54 % podjetij.

Slika 16: Delež preživelih podjetij, od enega do pet let, v nekaterih državah članicah EU (% od novonastalih podjetij), 2003

Vir: Eurostat/Industry, Trade and Services – Horizontal View, 24. 2. 2007

Ker nobena država v metodoloških pojasnilih ne poroča o razhajanju uporabljene metodologije pri zbiranju podatkov o preživelih podjetjih z metodološkimi navodili, sklepam, da so države sledile metodološkimi navodilom. Na kakovost podatkov o preživelih podjetjih vpliva kakovost podatkov o novonastalih podjetjih, če npr. podatki o novonastalih podjetjih ne zajemajo fizičnih oseb, jih ne zajemajo tudi podatki o preživelih podjetjih. Preučevanje

metodologije za spremljanje novonastalih podjetij in njihovega preživetja po državah, omogoča poiskati države, v katerih primerljivost podatkov ni ustrezna.

9.4.2 Analiza ustanavljanja novih delovnih mest

V točki 9.4.1 sem pregledala kakovost podatkov o deležih novonastalih podjetij, deležih podjetij, ki so prenehala poslovati, in o deležih preživelih podjetij. Kakovost podatkov za navedene kazalnike namreč vpliva na kakovost podatkov o ustanovljenih delovnih mestih. V okviru te točke sem preučevala kakovost podatkov o demografiji podjetij za analizo ustanavljanja novih delovnih mest na naslednje načine:

- z analizo deleža ustanovljenih delovnih mestih z novonastalimi podjetji glede na vsa delovna mesta v preučevanih dejavnostih ter z analizo povečanja števila delovnih mest v prvih petih letih poslovanja in
- z analizo deleža ustanovljenih delovnih mest z novonastalimi podjetji glede na nova delovna mesta.

Delovna mesta merimo s spremenljivko "število oseb, ki delajo". Vir za podatke o številu oseb, ki delajo, so: raziskovanje Demografija podjetij, strukturna statistika podjetij in SPR.

9.4.2.1 Analiza ustanovljenih delovnih mest z novonastalimi podjetji v primerjavi z vsemi delovnimi mesti in povečanje števila delovnih mest prvih pet let poslovanja novonastalega podjetja

Pri analizi ustanovljenih delovnih mest z novonastalimi podjetji glede na vsa delovna mesta in analizi povečanja števila delovnih mest prvih pet let poslovanja novonastalega podjetja, bom uporabila podatke iz raziskovanja Demografija podjetij. Analiza bo vsebovala preučevanje primerljivosti naslednjih kazalnikov:

- deležev števila oseb, ki delajo, v novonastalih podjetjih glede na število oseb, ki delajo, v aktivnih podjetjih (v nadaljevanju: delež oseb, ki delajo, v novonastalih podjetjih);
- povečanje števila oseb, ki delajo, v novonastalih podjetjih in
- deležev števila oseb, ki delajo, v podjetjih, ki so prenehala poslovati, glede na število oseb, ki delajo, v aktivnih podjetjih (v nadaljevanju: delež oseb, ki delajo, v podjetjih, ki so prenehala poslovati) (s čimer analiziram kakovost podatkov o izgubljenih delovnih mestih, kar je lahko zanimivo za uporabnike).

9.4.2.1.1 Delež oseb, ki delajo, v novonastalih podjetjih

Prispevek novonastalih podjetij k ustanavljanju delovnih mest lahko merimo z deležem števila oseb, ki delajo, ki ga ustvarijo novonastala podjetja glede na število oseb, ki delajo, v vseh podjetjih.

Delež oseb, ki delajo, v novonastalih podjetjih se je med letoma 2000 in 2002 gibal med 0,5 in 5 % ter med letoma 2001 in 2003 med 0,5 in 4 % (tabela s podatki je v prilogi 8). Bistveno manjši delež oseb, ki delajo, v novonastalih podjetjih v primerjavi z drugimi državami izkazujejo na Finskem, kjer je delež vsaj za eno odstotno točko manjši, kot v drugih državah (izjema je leto 2003, ko je bil od deleža v Švici manjši le za 0,3 odstotne točke).

Gibanje deleža oseb, ki delajo, v novonastalih podjetjih je med državami med letoma 2000 in 2003 različno:

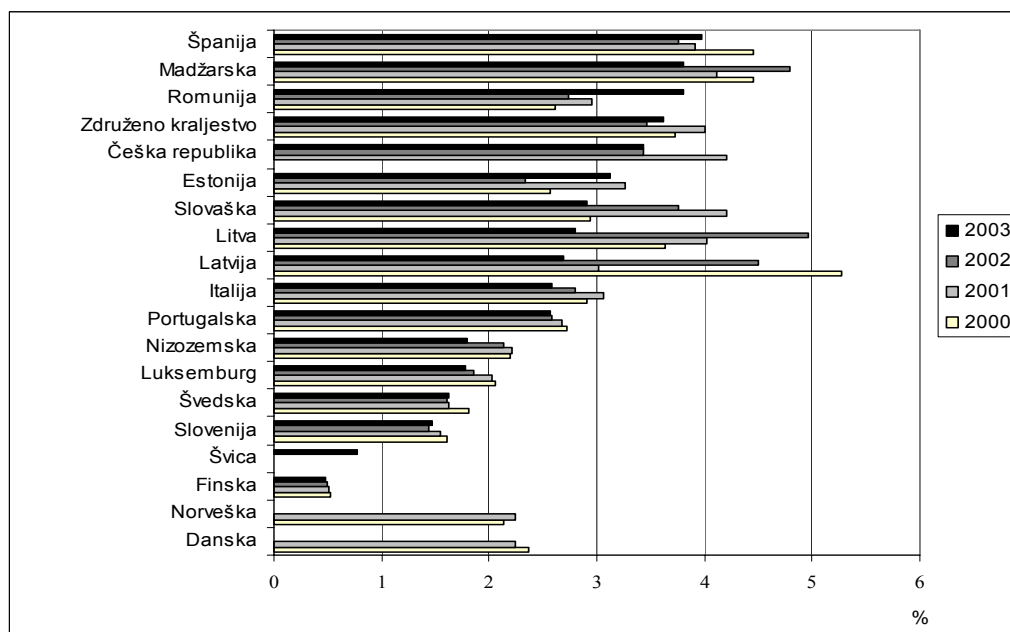
- v sedmih državah se delež oseb, ki delajo, z leti zmanjšuje (v dveh od leta 2001); v eni državi se delež po letih zmanjševanja, v letu 2003 malo poveča (za 0,2 odstotne točke),
- v treh državah je delež oseb, ki delajo, med leti dokaj konstanten,
- v šestih državah delež oseb, ki delajo, med leti niha navzgor in navzdol. Med temi so Latvija, Estonija, Madžarska in Romunija, pri katerih sem razloge za metodološka odstopanja ugotavljala pri analizi deleža novonastalih podjetij (glej točko 9.4.1.1). Nihanje omenjenega deleža navzgor in navzdol je bilo tudi v Združenem kraljestvu (največ za pol odstotne točke med dvema letoma) in v Litvi (največ za 1,2 odstotne točke med dvema letoma).

Na podlagi primerjave deležev oseb, ki delajo, v novonastalih podjetjih med državami in leti, bi lahko razloge za ekstremne vrednosti našli v razhajanju uporabljene metodologije z metodološkimi navodili za naslednje države: Finsko, Združeno kraljestvo, Litvo in Švico. Metodološke značilnosti za odstopanja od navodil so (Business Demography Statistics: Eurostat Metadata in SDDS format, 2006, str. 3):

- Na Finskem, Nizozemskem, Danskem in v Švici se podatki o zaposlenosti poročajo v ekvivalentu polnega delovnega časa, s čimer izkazujejo manjše vrednosti kot druge države.
- V Litvi izračun povprečnega letnega števila oseb, ki delajo, ni v skladu z metodološkimi navodili za podjetja, ki niso poslovala celo leto. Če je imelo tako podjetje eno osebo, ki dela, v celotnem obdobju poslovanja, je letno povprečje nič in ne ena, kot je v skladu z metodološkimi navodili.
- V Združenem kraljestvu niso navedli metodoloških razlik med leti in odstopanj od metodoloških priporočil, zato so ti podatki lahko odraz dejanskega stanja v poslovni populaciji.

V Latviji, Estoniji, na Madžarskem in v Romuniji na večje razlike v deležu oseb, ki delajo, v novonastalih podjetjih vplivajo razlogi, ki sem jih ugotovila v okviru analize deleža novonastalih podjetij (glej točko 9.4.1.1). Pri teh državah ni bilo med leti sprememb v metodologiji za spremljanje oseb, ki delajo, in tudi ne navajajo odstopanj od predpisane definicije za osebe, ki delajo.

Slika 17: Delež oseb, ki delajo, v novonastalih podjetjih v nekaterih državah EU ter na Norveškem in v Švici (% od vseh podjetij), 2000–2003

Vir: Eurostat/Industry, Trade and Services – Horizontal View, 22. 2. 2007

Koeficient variacije je v letu 2000 znašal 41,9 %, v letu 2001 37,6 %, v letu 2002 43,6 % in v letu 2003 42 %, kar pomeni, da je bila relativna variabilnost deležev oseb, ki delajo, v novonastalih podjetjih v letu 2001 nekoliko manjša glede na druga leta, ko je bila relativna variabilnost približno enaka. Na večjo relativno variabilnost deležev oseb, ki delajo, v letih 2002 in 2003 predvsem vplivajo odstopanja od metodoloških navodil glede pokritja enot, kar sem predstavila v točki 9.4.1.1.

Na osnovi analize ugotavljam, da se kakovost podatkov o deležih oseb, ki delajo, z leti povečuje, na kar predvsem vpliva *izboljššan zajem enot opazovanja* v raziskovanje (kar sem že obravnavala v točki 9.4.1.1) – to je omogočilo primerljivost podatkov o novonastalih podjetjih v letu 2003 za večje število držav (izboljššan zajem enot opazovanja v Latviji, na Slovaškem in

Madžarskem). Primerljivost podatkov o deležih oseb, ki delajo, je manjša za države, ki zaposlenost izkazujejo v ekvivalentu polnega delovnega časa. Ta izkazuje, da so deleži oseb, ki delajo, v teh državah manjši. Na podlagi ugotovitev menim, da so podatki o deležih oseb, ki delajo, v novonastalih podjetjih, *predvsem za leto 2003, v večini držav primerljivi za preučevane dejavnosti* (to je dejavnosti s področij od C do K klasifikacije NACE). Podatki o deležih oseb, ki delajo, v novonastalih podjetjih omogočajo kakovostno analizo o deležih ustanovljenih delovnih mestih z novonastalimi podjetji ob upoštevanju metodoloških pojasnil po posameznih državah.

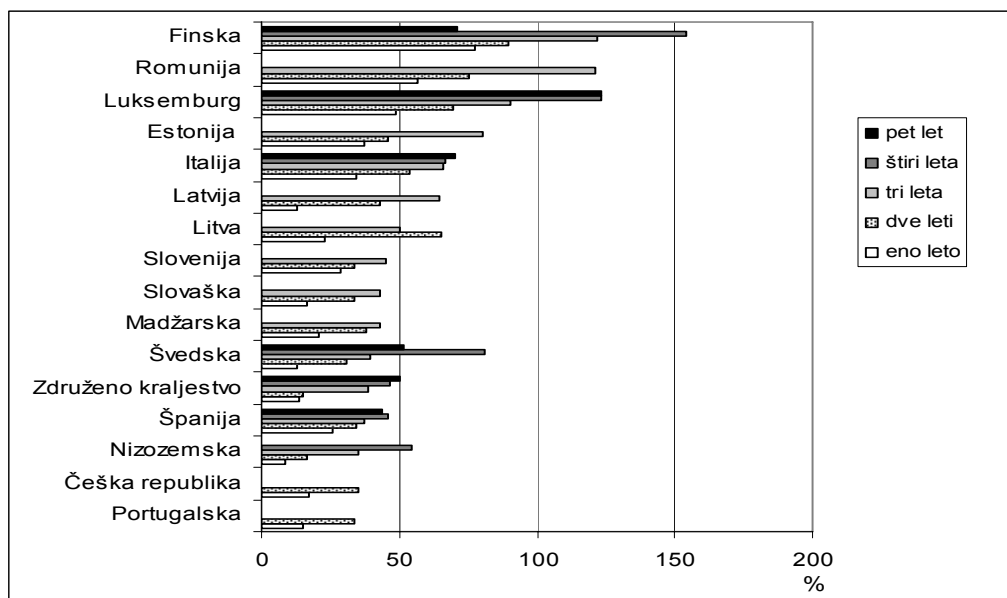
9.4.2.1.2 Povečanje števila oseb, ki delajo, v preživelih novonastalih podjetjih

Način ugotavljanja gospodarske pomembnosti preživelih podjetij je spremljanje povečanja števila oseb, ki delajo, v novonastalih podjetjih prvih pet let po njihovem nastanku. Slika 18 prikazuje povečanje števila oseb, ki delajo, v preživelih podjetjih v letu 2003 v primerjavi z letom nastanka (to je od 1998 do 2002) (tabela s podatki je v prilogi 12).

Povečanje števila oseb, ki delajo, v preživelih podjetjih v petem letu po njihovem nastanku se med državami giblje med 44 % in 71 %, le v Luksemburgu je povečanje 123 %. V prvih štirih letih poslovanja podjetij se v vseh državah število oseb, ki delajo, povečuje; v petem letu se poveča le v Italiji in Združenem kraljestvu, v drugih državah se število oseb, ki delajo, ustali (Luksemburg) ali celo upade (Španija, Finska, Švedska).

Iz slike 18 je razvidno, da je povečanje števila oseb, ki delajo, tri leta po nastanku, podjetja največje na Finskem in najmanjše na Nizozemskem. Povečanje števila oseb, ki delajo, je lahko za določeno populacijo preživelih podjetij med državami zelo različno, tako se npr. za preživela podjetja iz leta 2002 v 2003 giblje med 9 % (na Nizozemskem) in 78 % (na Finskem), za preživela podjetja iz leta 2001 v 2003 med 15 % (v Združenem kraljestvu) in 90 % (na Finskem), za preživela podjetja iz leta 2000 v 2003 pa med 35 % (na Nizozemskem) in 122 % (na Finskem).

Slika 18: Povečanje števila oseb, ki delajo (%), v preživelih podjetjih, od enega do pet let, v nekaterih državah članicah EU, 2003

Vir: Eurostat/Industry, Trade and Services – Horizontal View, 24. 2. 2007

Če med letom nastanka podjetja in letom, za katerega spremljamo njegovo preživetje, nastopijo spremembe v metodologiji za spremljanje števila oseb, ki delajo (npr. nov vir), to vpliva na podatke o rasti števila oseb, ki delajo, v preživelih podjetjih, kar je lahko precenjeno ali podcenjeno. Tako je, npr. za Slovenijo, rast iz let 2000 in 2001 v leto 2003 podcenjena, ker

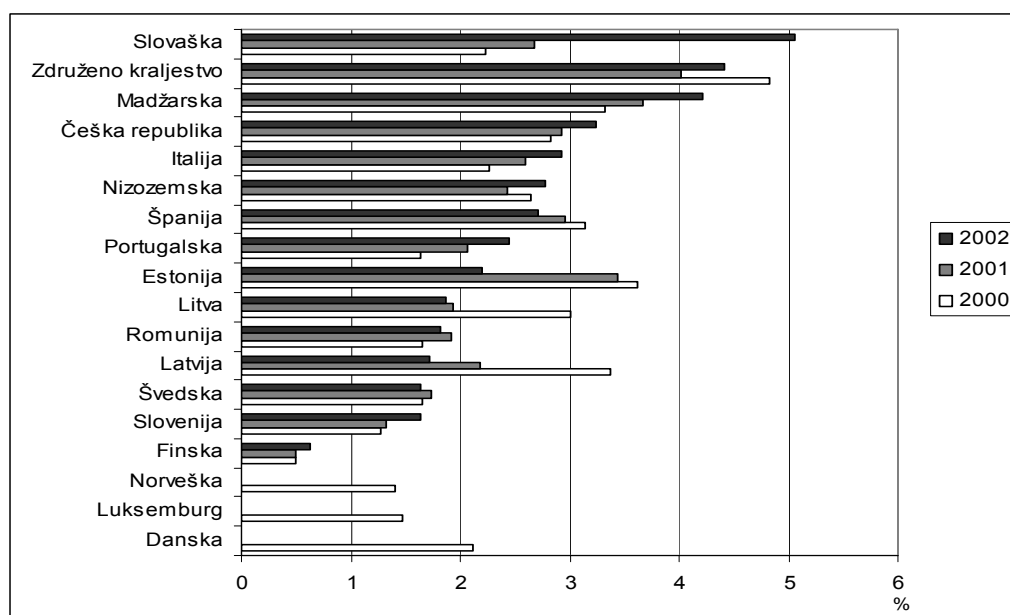
je uporabljen nov vir za zaposlene, na Slovaškem so v letu 2002 izboljšali podatke v majhnih in srednje velikih podjetjih.

Tako kot na kakovost podatkov o deležu preživelih podjetij, tudi na kakovost podatkov o povečanju števila oseb, ki delajo, v preživelih podjetjih vpliva kakovost podatkov o novonastalih podjetjih (glej točki 9.4.1.1 in 9.4.2.1.1). Pri analizi ugotavljam, da spremembe v metodologiji za število oseb, ki delajo, od leta nastanka podjetja do leta, ko spremljamo njegovo preživetje, povzročijo zmanjšanje primerljivosti podatkov o povečanju števila oseb, ki delajo, med leti. Tako kot pri preučevanju deleža oseb, ki delajo, v novonastalih podjetjih, tudi tu ocenjujem, da so podatki za večino držav primerljivi. Za kakovostno uporabo podatkov je potrebno preučiti metodološka pojasnila o izvajanju raziskovanj, ki omogočajo razlago odklonov.

9.4.2.1.3 Delež oseb, ki delajo, v podjetjih, ki so prenehala poslovati

Delež oseb, ki delajo, v podjetjih, ki so prenehala poslovati, se je v letu 2000 gibal med 0,5 % in 5 %, v letu 2001 med 0,5 % in 4 %, v letu 2002 med 0,6 % in 5 % (tabela s podatki je v prilogi 10). Najmanjši delež je bil v vseh letih na Finskem (za vsaj 0,8 odstotne točke manjši kot v drugih državah). Kot je že omenjeno pri novonastalih podjetjih, merijo v tej državi podatke o zaposlenosti v ekvivalentu polnega delovnega časa, zaradi česar izkazujejo manjše vrednosti.

Slika 19: Delež oseb, ki delajo, v podjetjih, ki so prenehala poslovati, v nekaterih državah članicah EU in na Norveškem (% od vseh podjetij), 2000–2002

Vir: Eurostat/Industry, Trade and Services – Horizontal View, 24. 2. 2007

Podatki za leto 2002 so začasni za Češko republiko, Italijo, Latvijo, Litvo, Madžarsko, Nizozemsko, Portugalsko, Slovenijo, Slovaško in Finsko.

Gibanje deleža oseb, ki delajo, v podjetjih, ki so prenehala poslovati, je med državami različno:

- v šestih državah se delež oseb, ki delajo, z leti zmanjšuje (le v dveh se nato v letu 2002 poveča),
- v petih državah se delež oseb, ki delajo, z leti povečuje,
- v štirih državah je delež dokaj konstanten (največja razlika med dvema letoma je 0,3 odstotne točke).

Za deset držav je delež oseb, ki delajo, v podjetjih, ki so prenehala poslovati, v letu 2002 precejšen, ker podjetja v mirovanju še niso izločena.

V letu 2000 je v Latviji občutno velik delež oseb, ki delajo, v podjetjih, ki so prenehala poslovati, glede na naslednja leta. Razlog ni pojasnjen in bi bilo potrebno ponovno preveriti metodološko izkazovanje.

Koeficient variacije je v letu 2000 znašal 44,2 %, v letu 2001 37,9 % in v letu 2002 46,1 %. Tako kot pri deležu podjetij, ki so prenehala poslovati, se tudi pri deležu oseb, ki delajo, v podjetjih, ki so prenehala poslovati, koeficient variacije po zmanjšanju v letu 2001, v letu 2002 poveča. Razlog je enak, kot sem ga pojasnila v točki 9.4.1.3, ko sem preučevala koeficiente variacije pri deležih podjetij, ki so prenehala poslovati. To pojasnjuje občutno povečanje tega deleža na Slovaškem v letu 2002, in s tem tudi deleža oseb, ki delajo.

Primerljivost podatkov o deležih oseb, ki delajo, v podjetjih, ki so prenehala poslovati, je predvsem manjša za države, ki zaposlenost izkazujejo v ekvivalentu polnega delovnega časa in za države, ki ne izkazujejo podatkov za vse pravnoorganizacijske oblike. Preučevanje metodoloških pojasnil omogoča kakovostno analizo deleža izgubljenih delovnih mest s podjetji, ki so prenehala poslovati.

9.4.2.2 Analiza ustanovljenih delovnih mest z novonastalimi podjetji v primerjavi z vsemi novimi delovnimi mesti

V okviru te točke sem poskušala izračunati, koliko delovnih mest ustanovijo novonastala podjetja glede na vsa nova delovna mesta, ter oceniti kakovost teh podatkov.

Vir za podatke o številu oseb, ki delajo, v novonastalih podjetjih je raziskovanje Demografija podjetij.

Za izračun prispevka novonastalih podjetij k vsem novim delovnim mestom, potrebujemo še podatek o delovnih mestih, ki jih ustanovijo obstoječa podjetja. Teh podatkov nimamo. Prispevek novonastalih podjetij k novim delovnim mestom lahko izračunamo le glede na neto ustanovljena ali izgubljena delovna mesta. Neto ustanovljena oziroma izgubljena delovna mesta so opredeljena kot vsa delovna mesta, ki so bila ustanovljena ali izgubljena v določenem obdobju.

Vir za podatke o neto ustanovljenih oziroma izgubljenih delovnih mestih je strukturna statistika podjetij, za Slovenijo v letu 2001 SPR, ker strukturna statistika podjetij v letih 2000 in 2001 ni spremljala števila oseb, ki delajo. Število neto ustanovljenih oziroma izgubljenih delovnih mest sem izračunala kot razliko med številom oseb, ki delajo, v podjetjih med dvema zaporednima letoma.

V tabeli 20 so za leti 2001 in 2002 prikazani podatki o številu neto ustanovljenih oziroma izgubljenih delovnih mest, številu ustanovljenih delovnih mest z novonastalimi podjetji in delež ustanovljenih delovnih mest z novonastalimi podjetji, glede na neto ustanovljena delovna mesta.

Iz tabele 20 je razvidno, da v večini držav novonastala podjetja ustanovijo več delovnih mest, kot je bilo neto ustanovljenih delovnih mest v letu opazovanja.

Za analizo ustanovljenih delovnih mest z novonastalimi podjetji, glede na vsa nova delovna mesta, ki jih ustanovijo novonastala in obstoječa podjetja, nimamo razpoložljivih ustreznih podatkov za število ustanovljenih delovnih mest v obstoječih podjetjih. V tabeli 20 sem prikazala podatke, ki jih imamo na voljo, in na podlagi teh ugotovila, da imenovalec ni primeren za omenjeno analizo. Na podlagi preučevanja razpoložljivih podatkov statistike podjetij tako ugotavljam, da razpoložljivi podatki *ne omogočajo izračuna* prispevka novonastalih podjetij k vsem novim delovnim mestom v določenem obdobju.

V kolikor uporabnik kombinira podatke iz raziskovanj Demografija podjetij in Strukturna statistika podjetij, mora za kakovostno analizo preučiti metodologiji obeh raziskovanj ter odstopanja posameznih državah od metodoloških navodil.

Tabela 20: Število neto ustanovljenih oziroma izgubljenih delovnih mest, število ustanovljenih delovnih mest z novonastalimi podjetji, in delež (%) ustanovljenih delovnih mest z novonastalimi podjetji glede na neto ustanovljena oziroma izgubljena delovna mesta, v nekaterih državah EU, 2001 in 2002

	Število neto ustanovljenih oziroma izgubljenih delovnih mest		Število ustanovljenih delovnih mest z novonastalimi podjetji		Delež (%) ustanovljenih delovnih mest z novonastalimi podjetji glede na neto ustanovljena oziroma izgubljena delovna mesta	
	2001	2002	2001	2002	2001	2002
Češka republika	25.688	89.690	167.579	142.393	652,4	158,8
Estonija	3.219	11.174	11.943	8.691	371,0	77,8
Španija	500.573	426.818	479.957	466.774	95,9	109,4
Italija	369.286	225.520	451.391	416.939	122,2	184,9
Latvija	4.652	58.505	15.579	24.566	334,9	42,0
Litva	9.086	17.876	28.787	37.581	316,8	210,2
Madžarska	835.348	48.760	107.641	126.177	12,9	258,8
Nizozemska	624.043	-195.736	112.479	102.482	18,0	-52,4
Portugalska	60.155	67.511	66.904	66.665	111,2	98,7
Slovenija	4.870	-12.839	9.276	8.682	190,5	-67,6
Slovaška	29.129	-45.079	64.975	59.524	223,1	-132,0
Finska	1.501	6.243	6.344	5.988	422,7	95,9
Švedska	65.225	-6.505	44.585	44.011	68,4	-676,6
Združeno kraljestvo	-10.506	-175.012	710.405	625.990	-6.761,9	-357,7
Romunija	-234.633	-111.531	114.958	104.605	-49,0	-93,8

Vir: Eurostat/Industry, Trade and Services – Horizontal View, SURS/Ekonomsko področje/Poslovni subjekti/Demografija podjetij, 26. 2. 2007

Pričakovati je, da se bo z leti skladnost podatkov iz obeh raziskovanj povečala, prav tako se bosta izpopolnjevali metodologiji za spremljanje demografije podjetij in strukturne statistike podjetij, tako da bo uporabnik s kombiniranjem podatkov obeh raziskovanj pridobil kakovostnejše rezultate. Prav tako uporabniku ne bo več treba tako podrobno preučiti metodoloških odstopanj med leti in med državami, da bi pridobil kakovostne rezultate pri analizi.

10 SKLEP

V zadnjem desetletju povpraševanje po podatkih o demografiji podjetij vse bolj narašča zaradi intenzivnega raziskovanja vpliva poslovne dinamike na gospodarsko rast in trg dela. Povečan interes za podatke je najprej izzval razvoj statistike o demografiji podjetij v posameznih državah; vendar so bile raziskave usmerjene predvsem za potrebe države ali posameznega projekta, zato niso mogle zagotavljati mednarodne primerljivosti.

Zaradi pomanjkanja primerljivih podatkov o demografiji podjetij med državami, so v EU in na OECD pričeli izvajati projekte za vzpostavitev primerljive statistike o demografiji podjetij. Oblikovalci politike so namreč zainteresirani za primerjavo kazalnikov o demografiji podjetij na svetovni ravni.

V EU se je potreba po primerljivih podatkih o demografiji podjetij izraziteje pokazala leta 2000, ko so si postavili za cilj na sestanku Sveta Evrope v Lizboni, da bo EU postala do leta 2010 najbolj konkurenčno in dinamično gospodarstvo na svetu.

Skladno s povečano potrebo po primerljivih podatkih o demografiji podjetij med državami na svetovni ravni, so bili ustanovljeni naslednji projekti:

- *DOSME*, katerega glavni namen je bil spremljanje demografije podjetij, v letih od 1995 do 2000 v državah srednje in vzhodne Evrope;
- *Demografija podjetij* z namenom doseči čim večjo stopnjo primerljivosti podatkov o demografiji podjetij v EU;
- *DPU* za pridobitev informacij o dejavnikih, ki določajo uspešnost novonastalih podjetij v EU, npr. demografske značilnosti podjetnikov, izkušnje v preteklosti;
- *GEM*, priprava primerljivih mednarodnih podatkov o podjetniški aktivnosti;
- projekti *OECD*, kot npr. Projekt o mednarodni primerljivosti deležev novonastalih podjetij, Okvir za statistiko o demografiji podjetij, Projekt kazalnikov o podjetništvu.

OECD in Eurostat sodelujeta pri razvoju metodologije za spremljanje demografije podjetij. V letu 2007 sta pričela pripravljati skupen metodološki priročnik za spremljanje demografije podjetij. OECD pri pripravi metodologije upošteva metodologijo, ki jo uporabljajo v EU, vendar metodologija ni popolnoma enotna.

V Sloveniji imamo mednarodno primerljive podatke o demografiji podjetij vsaj iz treh virov:

- *DOSME* je vir za uradne statistične podatke o demografiji podjetij v letih od 1995 do 2000;
- *Demografija podjetij* je vir za uradne statistične podatke o demografiji podjetij od leta 2000;
- *GEM* je vir za podatke o podjetniški aktivnosti od leta 2002; v tem okviru tudi ocenjujejo nastajanje podjetij.

Trenutno se v svetu in pri nas izvaja precejšnje število statističnih raziskovanj, ki z vsebinsko različnimi nameni in različnimi metodološkimi pristopi zbirajo podatke s področja demografije podjetij. Takšna situacija pa uporabnika postavlja pred naslednje dileme: kako kakovostni so podatki iz različnih virov, kakšna je njihova medsebojna primerljivost, ali je dopustno v isti raziskavi in morda v izračunu istega kazalca kombinirati uporabo podatkov iz različnih virov.

Namen magistrske naloge je bil raziskati kakovost statistike o demografiji podjetij kot podatkovne osnove za analizo poslovne dinamike, posebej še z vidika ustanavljanja novih delovnih mest. Pri tem sem izhajala iz opredelitve kakovosti statističnih podatkov, ki se je v zadnjih letih uveljavila v evropskem statističnem sistemu. Po tej definiciji kakovost statističnega raziskovanja sestavlja šest elementov: ustreznost statističnih konceptov, točnost ocen, pravočasnost in točnost objave, dostopnost in jasnost informacij, primerljivost in skladnost.

V nalogi sem se posebej osredotočila na elementa primerljivost med državami in skladnost, ki sta ključna za mednarodno primerljivost podatkov.

Cilji magistrske naloge so bili predstaviti najprej teoretske osnove in dosedANJI razvoj statistike o demografiji podjetij v svetu in Sloveniji, kar sem nato uporabila kot izhodišče za uresničitev osrednjega cilja naloge, to je ocena kakovosti podatkov o demografiji podjetij in to z naslednjih vidikov:

- kakšna je kakovost podatkov osnovnega *statističnega raziskovanja Demografija podjetij*,
- kakšna je kakovost raziskovanja *Demografija podjetij* z vidika *primerljivosti* med državami, in *skladnosti* rezultatov z drugimi raziskovanji s področja statistike podjetij,
- kakšna je uporabnost statistike o demografiji podjetij za *analize o ustanavljanju novih delovnih mest*.

V nadaljevanju povzemam glavne ugotovitve magistrske naloge.

SURS od leta 2004 izvaja raziskovanje *Demografija podjetij* po poenoteni evropski metodologiji. Glavni vir za izvajanje raziskovanja je *SPR*, uporabljajo tudi podatke iz *APRS*, za preverjanje nastanka in prenehanja velikih podjetij pa še anketiranje prek telefona.

V raziskovanje so zajeta podjetja v SPR, ki kot svojo glavno dejavnost opravljajo eno izmed dejavnosti s področij od C do K klasifikacije SKD. Pri tem prihaja do odklona od predpisane evropske metodologije, ker so v raziskovanje zajeta tudi *podjetja, ki niso tržno usmerjena*. Vendar je teh v navedenih dejavnostih malo in ocenjujem, da to *bistveno ne vpliva* na primerljivost podatkov z drugimi državami.

Z raziskovanjem Demografija podjetij spremljamo novonastala podjetja, njihovo preživetje in rast, ter podjetja, ki so prenehala poslovati. Novonastala podjetja in podjetja, ki so prenehala poslovati, predstavljajo le *dejansko nastala in ukinjena podjetja* (v ekonomskem smislu), iz katerih so izločene formalne ustanovitve in formalne ukinitve podjetij. Te izločamo s postopkom primerjanja novih ali ukinjenih podjetij z aktivnimi podjetji, po treh kriteriji: lokacija, dejavnost in naziv podjetij. V splošnem velja, da gre za dejansko novonastalo podjetja ali za dejansko podjetje, ki je prenehalo poslovati, če se spremenita vsaj dva kriterija, sicer pa gre za nadaljevanje obstoječega podjetja.

V nalogi sem ugotavljala, ali je primerjanje podjetij po treh kriterijih, in pregledovanje podjetij sploh potrebno, tako da sem preverila, koliko novih in ukinjenih podjetij se izkaže za formalne ustanovitve in formalne ukinitve. Izkazalo se je, da je *primerjanje podjetij po treh kriterijih utemeljeno*, kajti približno polovica podjetij, ki so se ujemala z vsaj enim podjetjem po vsaj enem izmed kriterijev, v Sloveniji v letih od 2000 do 2004, se je izkazala za formalne ustanovitve in formalne ukinitve. Za ugotavljanja formalnih ustanovitev in formalnih ukinitvev je pomemben *kakovosten statistični poslovni register*, in sicer predvsem pokritje enot in kakovost podatkov o spremenljivkah, kot so glavna dejavnost podjetja, število zaposlenih oseb, obseg prihodka od prodaje.

Ocenjujem, da je kakovost podatkov, zbranih z raziskovanjem Demografija podjetij v EU dobra, ker *temelji na administrativnih in statističnih virih ter na poenotenih postopkih* pri izvajanju raziskovanja. Prav tako so države EU izboljšale kakovost poslovnih registrov, oziroma so pričele z razvojem statističnih poslovnih registrov, kar vpliva na večjo kakovost podatkov o demografiji podjetij.

Na primerljivost podatkov o demografiji podjetij med državami vplivajo predvsem:

- uporabljene definicije,
- statistična enota,
- podpokritje ali nadpokritje enot v statističnem poslovnem registru in
- postopki za izločitev formalnih ustanovitev in formalnih ukinitvev.

V nalogi ugotavljam, da se nacionalne definicije *bistveno ne razhajajo s predpisanimi* definicijami za dejavnosti s področij *od C do K klasifikacije NACE*. Podatki o zaposlenosti so manj primerljivi za države, ki izkazujejo zaposlenost v ekvivalentu polnega delovnega časa. Podatki o demografiji podjetij niso primerljivi za dejavnosti s področij od M do O klasifikacije NACE, ker države v raziskovanje niso vključile podjetij po enotnih kriterijih.

V večini držav pri zbiranju podatkov o demografiji podjetij uporabljajo pravno enoto in ne podjetja, vendar ocenjujem, da to nima večjega vpliva na primerljivost podatkov.

Na manjšo primerljivost podatkov med državami *v večji meri vpliva podpokritje enot* v statističnem poslovnem registru za države, ki v svojih poslovnih registrih ne zajemajo določenih pravnoorganizacijskih oblik (pri vseh gre za fizične osebe). Podatki za vse pravnoorganizacijske oblike teh držav (kar objavlja Eurostat), ne prikazujejo pravih vrednosti.

Vse države so izločale formalne ustanovitve in formalne ukinitve po priporočenih postopkih, zato so odstopanja, če se sploh pojavijo, minimalna.

Analiza primerljivosti je pokazala, da so podatki o demografiji podjetij *primerljivi* za dejavnosti s področij *od C do K klasifikacije NACE* za države, ki objavljajo podatke za vse pravnoorganizacijske oblike. Primerljivost podatkov o demografiji podjetij med državami je v veliki meri odvisna od statističnega poslovnega registra, katerega kakovost je med drugim

odvisna od različnih administrativnih virov, ki jih imajo države na voljo. Predvsem je pomembna stabilnost teh virov. Pomanjkanje podatkov iz administrativnih virov in nestabilnost zmanjšata zanesljivost podatkov. Z leti se kakovost statističnih poslovnih registrov povečuje tudi zaradi pokritja nekaterih pravnoorganizacijskih oblik z novimi administrativnimi in statističnimi viri.

V nalogi sem preverjala skladnost rezultatov demografije podjetij s strukturo statistiko podjetij in s podatki iz SPR ter z rezultati projekta GEM.

Skladnost rezultatov demografije podjetij s strukturo statistiko podjetij in SPR sem preučevala, ker te tri statistike predstavljajo temeljne informacije s področja statistike podjetij. Kljub temu, da pokrivajo različne vidike poslovne populacije podjetij, z njimi spremljamo podatke za nekaj enakih spremenljivk (število zaposlenih oseb, število oseb, ki delajo, prihodek od prodaje) za podjetja, ki opravljajo eno izmed dejavnosti s področij od C do K klasifikacije NACE. Kljub metodološkim razlikam uporabniki povezujejo podatke. V nalogi ugotavljam, da zaradi metodoloških razlik omenjenih treh statistik ne bi smelo biti večjih razlik v podatkih za dejavnosti s področij od C do K klasifikacije NACE. Z vstopom v veljavo uredb za strukturo statistiko podjetij in statističnega poslovnega registra, bodo razlike v metodologiji še manjše in razlike v podatkih minimalne. Z analizo podatkov za Slovenijo ugotavljam, da se *z leti skladnost podatkov povečuje*, ker so uporabljeni isti viri podatkov in je bolj usklajen zajem podjetij ter uporabljene definicije.

V nalogi ugotavljam, da je *raziskovanje Demografija podjetij bolj primerno* za ocenjevanje novonastalih podjetij, kot raziskava GEM, saj je GEM vzorčna anketa v gospodinjstvih, katere glavni namen je podati podjetniško aktivnost odraslega prebivalstva, in gre le za subjektivne ocene posameznikov.

V nalogi sem analizirala uporabnost statistike o demografiji podjetij za ustanavljanje novih delovnih mest, ker se ta pogosto uporablja kot *kazalnik o ustanovljenih novih delovnih mestih*. Uporabniki povezujejo podatke iz raziskovanja Demografija podjetij z drugimi viri podatkov o poslovni populaciji (npr. struktura statistika podjetij, SPR), zato sem v nalogi ocenila kakovosti podatkov iz raziskovanja Demografija podjetij za analizo ustanavljanja novih delovnih mest, če jih dopolnimo z navedenimi viri.

V nalogi sem ugotovila, da uporaba podatkov iz raziskovanja Demografija podjetij omogoča *kakovostno analizo* ustanavljanja novih delovnih mest za podjetja, ki opravljajo eno izmed dejavnosti s področij od C do K klasifikacije NACE, *za večino držav*, ki so izvajale raziskovanje. Primerljivost podatkov je omejena predvsem za države, ki ne objavljajo podatkov za vse pravnoorganizacijske oblike in za države, ki zaposlenost izkazujejo v ekvivalentu polnega delovnega časa.

V nalogi ugotavljam, da uporaba podatkov o demografiji podjetij, dopoljenih s strukturo statistiko podjetij in podatki iz SPR, še ne omogoča kakovostne analize ustanavljanja novih delovnih mest. Razlog za to je, da *nimamo razpoložljivih ustreznih podatkov* za število delovnih mest, ki jih ustanovijo obstoječa podjetja. V kolikor uporabnik kombinira podatke iz omenjenih treh statistik, mora preučiti metodologije raziskovanj in odstopanja posameznih držav od metodoloških navodil. Preučevanje metodologije vseh raziskovanj omogoča oceno skladnosti rezultatov. Vse to je obsežna in zahtevna naloga za uporabnika.

Na podlagi zgornjih ugotovitev priporočam *le uporabo podatkov iz raziskovanja Demografija podjetij* za analizo ustanavljanja novih delovnih mest. Če uporabnik želi kakovostno analizo, mora temeljito *preučiti metodološka pojasnila* o izvajanju raziskovanja Demografija podjetij. V metodoloških pojasnilih, ki jih po posameznih državah v posebnem dokumentu objavlja Eurostat, najdemo metodološke razloge za večino večjih odstopanj v podatkih med državami ali leti. Menim, da je preučevanje dokumenta z metodološkimi pojasnili za uporabnika zahtevna in zamudna naloga. Primerneje bi bilo, če bi se pojasnila o odstopanjih od predpisane metodologije izpisala ob prevzemanju podatkov iz podatkovne baze na spletni

strani Eurostata in bi tako uporabnika takoj opozorili nanje. Vsi uporabniki tudi ne bodo preučevali celotnega dokumenta z metodološkimi pojasnili. Opravljena raziskava o kakovosti demografije je opozorila na naslednje.

Glavni vir za izvajanje raziskovanja Demografija podjetij je statistični poslovni register, zato je za kakovost podatkov o demografiji podjetij pomembno, da *so statistični poslovni registri poenoteni in kakovostni*.

Raziskovanje Demografija podjetij omogoča primerljive podatke o demografiji podjetij za večino sodelujočih držav. Primerljivost podatkov je manjša za države, ki ne objavljajo podatkov za vse pravnoorganizacijske oblike (za fizične osebe). Pri spremljanju ustanavljanja novih delovnih mest je primerljivost podatkov manjša, predvsem za države, ki zaposlenost izkazujejo v ekvivalentu polnega delovnega časa.

S preučevanjem metodoloških pojasnil po posameznih državah najdemo razlago večjih odklonov, kar omogoča kakovostno analizo podatkov o demografiji podjetij. Glavna pomanjkljivost pri uporabi podatkov iz raziskovanja Demografija podjetij je nejasnost in kompliciranost metodoloških pojasnil. Menim, da bi bilo dobro, če bi na Eurostatu pripravili pojasnila o odstopanjih od predpisane metodologije za posamezno državo, tako da bi se pojasnila uporabniku izpisala ob prevzemanju podatkov iz podatkovne baze na spletni strani Eurostata in uporabniku ne bi bilo potrebno preučevati metodoloških pojasnil za vsako državo posebej.

Pomanjkljivost razpoložljivih podatkov o ustanovljenih novih delovnih mestih je, da nimamo razpoložljivih podatkov o novih delovnih mestih, ki jih ustvarijo obstoječa podjetja. Zato bi bilo smiselno preveriti potrebe uporabnikov po navedenih podatkih in preučiti, ali bi te podatke lahko pridobili iz obstoječih administrativnih in statističnih virov (npr. SRDAP).

Ocenjujem, da se bo kakovost podatkov o demografiji podjetij v EU v prihodnjih letih povečala zaradi naslednjih razlogov:

- vstop uredbe o strukturi statistiki podjetij v veljavo, ki bo zavezala vse države članice EU, da bodo podatke o demografiji podjetij zbirale po poenoteni metodologiji in jih posredovale Eurostatu,
- države, ki že prostovoljno sodelujejo pri zbiranju podatkov, so pridobile izkušnje in odpravile pomanjkljivosti pri izvajanju raziskovanja (tudi pri pomanjkanju administrativnih virov),
- metodologija se je z leti izvajanja raziskovanja Demografija podjetij izpopolnjevala.

V Sloveniji je metodologija za pripravo statistike o demografiji podjetij in objavljanje podatkov v večji meri že določena. Kljub temu ima SURS naslednje naloge pri razvoju statistike o demografiji podjetij:

- uskladitev zbiranja podatkov o demografiji podjetij z uredbo za strukturo statistiko podjetij (uskladiti rok za posredovanje podatkov o podjetjih, ki so prenehala poslovati, Eurostatu);
- izkazovanje podatkov po novi klasifikaciji NACE Rev. 2 (z letom opazovanja 2008);
- pripraviti dodatne podatke, ki bodo skladni s podatki držav članic OECD;
- nova pilotna raziskovanja o demografiji lokalnih enot, demografiji podjetij za dejavnosti v področjih od M do O klasifikacije SKD, in o demografiji podjetij drugih demografskih dogodkov, kot so npr. prevzemi, odcepitve idr.

V vse bolj dinamičnem in povezanem poslovnem svetu bodo podatki o demografiji podjetij še pridobivali na pomenu in *bo kakovost teh podatkov še pomembnejša*. Boljša kakovost podatkov bo mogoča z nadaljnjim izvajanjem raziskovanja ter s sodelovanjem izvajalcev statističnih raziskovanj in uporabnikov. Z oblikovanjem sosveta, ki bi pokrival področje statistike demografije podjetij, bi lahko na SURS uporabniki sodelovali pri pripravi kakovostnih podatkov.

LITERATURA

1. Ahmad Nadim: A Proposed Framework for Business Demography Statistics. OECD, 2006.
[URL:[http://www.oelis.oecd.org/olis/2006doc.nsf/43bb6130e5e86e5fc12569fa005d004c/f73398b61748d5cbc125720d0051d781/\\$FILE/JT03216475.PDF](http://www.oelis.oecd.org/olis/2006doc.nsf/43bb6130e5e86e5fc12569fa005d004c/f73398b61748d5cbc125720d0051d781/$FILE/JT03216475.PDF)], 27. 12. 2006
2. Ahmad Nadim, Vale Steve: Moving towards comparable business demography statistics. OECD, 2005.
[URL: <http://www.oecd.org/dataoecd/54/13/35563231.pdf>], 3. 2. 2006
3. Baldwin John R., Desmond Beckstead, Andrée Girard: The Importance of Entry to Canadian Manufacturing with an Appendix on Measurement Issues. Statistics Canada.
[URL:<http://www.statcan.ca/english/research/11F0019MIE/11F0019MIE2002189.pdf>], 19. 9. 2006
4. Bartelsman Eric, Scarpetta Stefano, Schivardi Fabiano: Comparative Analysis of Firm Demographics and Survival: Micro-level Evidence for the OECD Countries. Industrial and Corporate Change. OECD, 2003.
[URL:[http://www.oelis.oecd.org/olis/2003doc.nsf/43bb6130e5e86e5fc12569fa005d004c/ba13eab6398c35c1256cb0003894a4/\\$FILE/JT00137717.DOC](http://www.oelis.oecd.org/olis/2003doc.nsf/43bb6130e5e86e5fc12569fa005d004c/ba13eab6398c35c1256cb0003894a4/$FILE/JT00137717.DOC)], 15. 11. 2005
5. Bednarzik Robert W.: The role of entrepreneurship in U.S. and European job growth. Monthly Labor Review, 7/2000. Washington : U.S. Government Printing Office, 2000. str. 3–16.
6. Birch David L.: Job creation in America. New York : Free Press, 1987. 244 str.
7. Brandt Nicola: Business Dynamics in Europe. OECD, 2004.
[URL:<http://www.sourceoecd.org/vl=1391127/cl=30/nw=1/rpsv/cgi-bin/wppdf?file=5lgsjhvj7klp.pdf>], 15. 11. 2005
8. Bregar Lea, Ograjenšek Irena, Bavdaž Kveder Mojca: Ekonomska statistika 2000 z dodatkom. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2004. 292 str.
9. Bregar Lea, Ograjenšek Irena, Bavdaž Mojca: Metode raziskovalnega dela za ekonomiste. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2005. 183 str.
10. Business Demography – Recommendations Manual. Eurostat, 2006.
[URL:http://forum.europa.eu.int/Members/irc/dsis/structbus/library?l=/businessdemography/business_demography_1/working_documents&vm=detailed&sb=Title], 15. 7. 2006
11. Business Demography Statistics: Eurostat Metadata in SDDS format. Eurostat.
[URL: http://europa.eu.int/estatref/info/sdds/en/bd/bd_base.htm], 22. 11. 2006
12. Business Register – Recommendations Manual. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2003. 221 str.
13. Clayton Richard L. et. al.: Business demographics: Measuring Job Creation and Job Destruction Dynamics Underlying Net Employment Change. 2003.
[URL:http://petra1.istat.it/17roundtable/Allegati/round/doc/Paper7_Clayton.doc], 1. 3. 2006
14. Davis Tim: Understanding Entrepreneurship: Developing Indicators for International Comparison and Assessments. OECD, 2006. 34 str.
[URL:[http://www.oelis.oecd.org/olis/2006doc.nsf/43bb6130e5e86e5fc12569fa005d004c/c4a818c307cf4166c125717800549a41/\\$FILE/JT03209486.DOC](http://www.oelis.oecd.org/olis/2006doc.nsf/43bb6130e5e86e5fc12569fa005d004c/c4a818c307cf4166c125717800549a41/$FILE/JT03209486.DOC)], 5. 1. 2007
15. Demografija podjetij – dokumentacija. Ljubljana : Statistični urad Republike Slovenije, Interno gradivo, 2004. 15 str.
16. Državna statistika v letu 2004. Ljubljana : Statistični urad Republike Slovenije, 2005. 37 str.
17. Final report on the DOSME project. UK Office for National Statistics, 2002.
[URL:<http://forum.europa.eu.int/irc/dsis/dosme/info/data/en/pages/publications/DOSME%20Extension%20Final%20Report.doc>], 13. 2. 2006
18. Fritsch Michael, Mueller Pamela: The Effects of New Firm Formation on Regional Development Over Time. Technical University of Freiberg, 2004.
[URL: http://www.druid.dk/uploads/tx_picturedb/ds2004-1371.pdf], 4. 12. 2006
19. Glas Miroslav, Pšeničny Viljem: Podjetništvo – izziv za 21. stoletje. Ljubljana: Gea College, 2000. 498 str.
20. Green Paper: Entrepreneurship in Europe. Brussels: European Commission, 2003. str. 25.

21. Hren Karmen et. al.: Evropski sistem nacionalnih in regionalnih računov : ESR 1995. Ljubljana : Statistični urad Republike Slovenije, 2005. 437 str.
22. Hult Merja: Development of statistics on business demography in the European Union – a progress report. Eurostat, 2002.
[URL:http://www.ine.pt/novidades/semin/round_table/papers/paper/EUROSTAT2_Paper.doc], 25.4.2006
23. Hult Merja, Schrör Hartmut: Business Demography Statistics in the EU – first results and way forward. Eurostat, 2003.
[URL:http://petra1.istat.it/17roundtable/Allegati/round/doc/Paper7_Schroer.doc], 1. 3. 2006
24. Kampuš Trop Vida: Podjetništvo v Sloveniji – regionalne razlike v ustanavljanju in razvoju novih podjetij. Doktorska disertacija. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2000. 358 str.
25. Košmelj Blaženka et al.: Statistični terminološki slovar. Ljubljana : Statistično društvo Slovenije : Statistični urad Republike Slovenije, 2001. 403 str.
26. Kovač Bogomir et. al.: Gospodarstvo. Strokovna gradiva za pripravo Strategije razvoja Slovenije.
[URL: <http://intranet.sigov.si/zmar/projekti/srs/gradiva.php>], 18. 5. 2006
27. Lešnjek Aleksandra: Projekt PECO. Ekonomija, Slovenija, Evropska unija / Statistični dnevi '96 – Radenci, od 25. do 27. novembra 1996, Zbornik referatov 6. mednarodnega statističnega posvetovanja. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije : Statistično društvo Slovenije, 1996. str. 305–310.
28. Letna statistika podjetij – Metodološka pojasnila. SURS.
[URL:http://www.stat.si/pxweb/Database/Ekonomsko/14_poslovni_subjekti/02_14157_SP/01_14504_letna/1450401S_INFO.doc], 15. 2. 2007
29. Lindner Andreas.: OECD Business Statistics. OECD, 2005.
[URL: <http://www.oecd.org/dataoecd/8/63/35484622.pdf>], 23. 12. 2005
30. Lizbonska strategija. Služba Vlade RS za evropske zadeve.
[URL: <http://www.svez.gov.si/index.php?id=973>], 12. 12. 2006
31. Methodological Reports 2004 harmonised data collection.
[URL:http://forum.europa.eu.int/Members/irc/dsis/structbus/library?l=/business_demography&vm=detailed&sb=Title], 8. 1. 2007
32. Methodological Reports 2005 harmonised data collection.
[URL:http://forum.europa.eu.int/Members/irc/dsis/structbus/library?l=/business_demography&vm=detailed&sb=Title], 8. 1. 2007
33. Osutek Državnega razvojnega programa 2007–2013. Vlada RS.
[URL:http://www.svlr.gov.si/fileadmin/svlr/srp.gov.si/pageuploads/DRP/Aktualno/OSNUT_EK_DRP-31-05-06.doc], 18. 9. 2006
34. Perry John: Demography of Small and Medium Enterprises in Central European Countries. 1999.
[URL:<http://forum.europa.eu.int/irc/dsis/dosme/info/data/en/documents/s1/docsem15.doc>], 15. 12. 2006
35. Pilat Dirk: Work on enterprise demography at the OECD: An update. OECD, 2002.
[URL:http://www.ine.pt/novidades/semin/round_table/papers/paper/pdf/OECD_Paper.pdf], 23.12.2005
36. Poročilo o delu Odbora za varstvo podatkov na Statističnem uradu RS v letu 2005. Statistični urad Republike Slovenije, 2006.
[URL: http://www.stat.si/doc/drzstat/mikro/Porocilo2005_06-04-2006.doc], 22. 1. 2007
37. Porter Michael E.: The competitive advantage of nations. London, Basingstoke: Macmillan Press, 1990. 855 str.
38. Proposal for a Decision of the European Parliament and of the Council on the Community Statistical Programme 2008 to 2012. Commission of the European Communities, 2006.
[URL: http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/com/2006/com2006_0687en01.pdf], 12.12.2006
39. Rebernik Miroslav et. al.: Kako podjetna je Slovenija: Global Entrepreneurship Monitor Slovenija 2002. Maribor : Ekonomsko–poslovna fakulteta, Inštitut za podjetništvo in management malih podjetij, 2003. 56 str.

40. Rebernik Miroslav et. al.: Spodbujati in ohraniti razvojne ambicije: Global Entrepreneurship Monitor Slovenija 2003. Maribor : Ekonomsko–poslovna fakulteta, Inštitut za podjetništvo in management malih podjetij, 2004. 57 str.
41. Rebernik Miroslav, Tominc Polona, Pušnik Ksenja: Počasne spremembe podjetniške aktivnosti: Global Entrepreneurship Monitor Slovenija 2006. Maribor : Ekonomsko–poslovna fakulteta, Inštitut za podjetništvo in management malih podjetij, 2007. 131 str.
42. Scarpeta Stefano: Productivity and Firm Dynamics: Evidence from Microdata. OECD, 2001.
[URL:<http://www.oecd.org/dataoecd/36/62/2669736.pdf>], 15. 11. 2005
43. Scarpeta Stefano et al.: The Role of Policy and Institutions for Productivity and Firm Dynamics: Evidence from Micro and Industry Data. OECD, 2002.
[URL:[http://appli1.oecd.org/olis/2002doc.nsf/linkto/eco-wkp\(2002\)15/\\$FILE/JT00125006.PDF](http://appli1.oecd.org/olis/2002doc.nsf/linkto/eco-wkp(2002)15/$FILE/JT00125006.PDF)], 15. 11. 2005
44. Schreyer Paul: High–growth firms and employment. OECD, 2000.
[URL:<http://www.oecd.org/dataoecd/25/36/1826335.pdf>], 10. 7. 2006
45. Schrör Hartmut: Business Demography Statistics in Europe – Developments and Prospects. Eurostat, 2004.
[URL: <http://www.stats.gov.cn/english/18roundtable/papers/S8-1.DOC>], 25. 4. 2006
46. Schrör Hartmut: Dissemination of Business Demography data – balancing data needs with confidentiality. Eurostat, 2005.
[URL: http://forum.europa.eu.int/irc/Download/kSepAiJ_mSGRtx2HuFDC7YExBd6Ff85u3Ge-oUbg20GrSQTeErPVLHj2pRmu-AZ-umhHFEBQHY-jDZ3IsGzFlsg-I/Session%206%20Eurostat.doc], 23. 12. 2005
47. Schumpeter Joseph A.: The Theory of Economic Development. Cambridge, Massachusetts : Harvard University Press, 1951. 255 str.
48. Smith K. Stanley, Morrison A. Peter: Business demography.
[URL: http://www.behr.ufl.edu/Articles/Pop_Encycl_Business.pdf], 18. 3. 2007
49. Standardno poročilo o kakovosti v statističnih raziskovanjih. Prirejen prevod. Ljubljana : Statistični urad Republike Slovenije, Interno gradivo, 2003. 34 str.
50. Standardno poročilo o kakovosti v statističnih raziskovanjih – Metodološka navodila za pripravo. Ljubljana : Statistični urad Republike Slovenije, Interno gradivo, 2004. 27 str.
51. Structural Business Statistics: Eurostat Metadata in SDDS format. Eurostat.
[URL: http://europa.eu.int/estatref/info/sdds/en/sbs/sbs_base.htm], 22. 11. 2006
52. Šivic Andrejka: Demografija podjetij. 2004.
[URL: http://www.stat.si/radenci/program_2004/C7-SIVIC.doc], 18. 12. 2006
53. Vale Steve: International Data on Business Start–ups: Factors Affecting Comparability. OECD, 2005.
[URL:http://forum.europa.eu.int/irc/Download/kXeeAJJAmjGIcxMS0S9p_GZ2GvLRcOhH4rLSm9uxKEH2EUGq8jov3OoGIUXySA_6pkAUF-S0DF-9gqmf-Hj0fcg/Comparability%20RT%20Paper.doc], 3. 2. 2006
54. Vale Steve: The International Comparability on Business Start–ups Rates: Final Report. OECD, 2006. 144 str.
[URL:[http://www.olis.oecd.org/olis/2006doc.nsf/43bb6130e5e86e5fc12569fa005d004c/bd5fbd193394204dc12572260059d6e5/\\$FILE/JT03217769.PDF](http://www.olis.oecd.org/olis/2006doc.nsf/43bb6130e5e86e5fc12569fa005d004c/bd5fbd193394204dc12572260059d6e5/$FILE/JT03217769.PDF)], 5. 1. 2007
55. Vale Steve, Powell Claire: Developments in Business Demography – Reconciling Conflicting Demands. Office For National Statistics UK, 2003.
[URL: http://petra1.istat.it/17roundtable/Allegati/round/doc/Paper7_Vale.doc], 26. 4. 2006
56. Van Stel André: Business Dynamics and Employment Growth: a Cross – Country Analysis. 2004.
[URL: <ftp://papers.mpiew-jena.mpg.de/egp/discussionpapers/2004-32.pdf>], 28. 8. 2006
57. Van Stel André, Storey David: The Relationship between Firm Births and Job Creation. 2002.
[URL: <http://www.tinbergen.nl/discussionpapers/02052.pdf>], 28. 8. 2006
58. Zaletel Metka, Seljak Rudi: Merjenje kakovosti statističnih izdelkov, procesov in storitev v uradni statistiki. 2003.
[URL: http://www.stat.sti/stat_radenci_2003.asp], 16. 10. 2006

59. Willeboordse Add: Handbook on Design and Implementation of Business Surveys. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 1998. 200 str.
60. Žakelj Luka: Podjetniška aktivnost in podjetniško okolje v Sloveniji. Ljubljana: Urad RS za makroekonomske analize in razvoj, 2006. 38. str.

VIRI

1. AJPES
[URL: <http://www.ajpes.si>], 17. 4. 2007
2. Business Demography. Statistics in Focus, No. 36/2005. European Communities, 2005.
[URL: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-NP-05-036/EN/KS-NP-05-036-EN.PDF], 22. 1. 2007
3. Business Demography in 10 Member States and Norway. Statistics in Focus. No. 32/2004. European Communities, 2004.
[URL: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-NP-04-032/EN/KS-NP-04-032-EN.PDF], 22. 1. 2007
4. Business Demography: the impact on employment. Statistics in Focus, No. 49/2007. European Communities, 2007.
[URL: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-SF-07-049/EN/KS-SF-07-049-EN.PDF], 26. 6. 2007
5. Business Demography: growth in the population of enterprises. Statistics in Focus, No. 48/2007. European Communities, 2007.
[URL: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-SF-07-048/EN/KS-SF-07-048-EN.PDF], 26.6.2007
6. Commission Regulation (EC) No 2700/98 of 17 December 1998 concerning the definitions of characteristics for structural business statistics.
7. Commission Regulation (EC) No 19/2002 of 19 December 2001 amending Council Regulation (EEC) No 3037/98 on the statistical classifications of economic activities in the European Community.
8. Council Regulation (EC, Euratom) No 58/97 of 20 December 1996 concerning structural business statistics.
9. Council Regulation (EC, Euratom) No 58/97 of 20 December 1996 on the statistical units for the observation and analysis of the production system in the Community, Official Journal of the European Communities NO. L 076, 30/03/1993 P. 0001
10. Council Regulation (EEC) No 3037/90 of 9 October 1990 establishing the statistical classification of economic activities in the European Community.
11. Council Regulation (EC) No 2186/93 of 22 July 1993 on Community co-ordination in drawing up business registers for statistical purposes.
12. Decision No 2367/2002/EC of the European Parliament and of the Council of 16 December 2002 on the Community Statistical Programme 2003–2007.
13. Dejavniki poslovne uspešnosti novonastalih podjetij brez predhodnika, nastalih v letu 2002, ki so v letu 2005 še poslovala, Slovenija. Statistične informacije. Ljubljana : Statistični urad Republike Slovenije, 2006. 25 str.
14. Demografija podjetij, Slovenija, 1999–2002. Statistične informacije. Ljubljana : Statistični urad Republike Slovenije, 2005. 26 str.
15. Demografija podjetij, Slovenija, 1999–2002. Prva statistična objava. Statistični urad RS, 2004.
[URL: http://www.stat.si/novice_poglej.asp?ID=362], 15. 1. 2007
16. Demografija podjetij, Slovenija, 2004. Prva statistična objava. Statistični urad RS, 2006.
[URL: http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=494], 15. 1. 2007
17. Državni razvojni program 2001–2006 (Poročevalec Državnega zbora RS, št. 6/2002).
18. Evroterm. Večjezični slovar izrazov Evropske unije.
[URL: <http://www.sigov.si/evroterm/>], 20. 9. 2006
19. Interna gradiva SURS.
20. Interni podatki SURS.

21. Letni program statističnih raziskovanj za 2005 (Uradni list RS, št.133/2004).
22. Letni program statističnih raziskovanj za 2006 (Uradni list RS, št. 99/2005).
23. Letni program statističnih raziskovanj za 2006 (Uradni list RS, št. 130/2006).
24. New Cronos podatkovni portal. Eurostat.
[URL:http://epp.eurostat.cec.eu.int/portal/page?_pageid=1090,30070682,1090_30298591&_dad=portal&_schema=PORTAL], 25. 5. 2006
25. New enterprises and development of enterprises in Central European Countries. Detailed tables, Eurostat. European Commission. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2002. 112 str.
26. Ministrstvo za gospodarstvo.
[URL:<http://www.mg.gov.si/index.php?id=6255>], 10. 12. 2006
27. Panelna anketa o podjetjih, DOSME 2000. Statistične informacije. Ljubljana : Statistični urad Republike Slovenije, 2002, 9 str.
28. Podjetja, Slovenija, 2003. Statistične informacije. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije, 2004. 10 str.
29. Podjetja, Slovenija, 2004. Statistične informacije. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije, 2005. 9 str.
30. Podjetja, Slovenija, 2005. Statistične informacije. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije, 2006. 8 str.
31. Predlog Uredbe Evropskega parlamenta in sveta o vzpostavitvi skupnega okvira za poslovne registre v statistične namene in o razveljavitvi Uredbe Sveta (EGS) št. 2186/93, 2006. Bruselj : Komisija evropskih skupnosti. Interno gradivo, 2006. 16 str.
32. Program reform za izvajanje Lizbonske strategije. Vlada RS.
[URL:http://www.mg.gov.si/fileadmin/mg.gov.si/pageuploads/DPK/SI_NRP_2005_SLO_kon_na_verzija_28.10.2005.pdf], 10. 5. 2006
33. Program ukrepov za spodbujanje podjetništva in konkurenčnosti za obdobje 2007–2013. Vlada RS, Ministrstvo za gospodarstvo.
[URL:http://www.mg.gov.si/fileadmin/mg.gov.si/pageuploads/DPK/PROGRAM_UKREP_OV_ZA_PODJETNI_TVO_IN_KONKUREN_NOST_2007-2013_.pdf], 18. 9. 2006
34. Projekt DOSME.
[URL: <http://forum.europa.eu.int/irc/dsis/dosme/info/data/en/index.htm>], 13.2.2006
35. Proposal of a Regulation of the European Parliament and of the Council concerning Structural Business Statistics. Commission of the European Communities, 2006.
[URL: http://www.stat.fi/eu2006/com_2006_66.pdf], 31. 1. 2007
36. Regulation (EC) No 1893/2006 of the European Parliament and of the Council of 20 December 2006 establishing the statistical classification of economic activities NACE Revision 2 and amending Council Regulation (EEC) No 3037/90 as well as certain EC Regulations on specific statistical domains.
37. SI-STAT podatkovni portal. Statistični urad Republike Slovenije.
[URL: <http://www.stat.si/pxweb/Dialog/statfile2.asp>], 1. 3. 2007
38. Srednjeročni program statističnih raziskovanj 2003–2007 (Uradni list RS, št.10–335/2003).
39. Statistični letopis 2004. Ljubljana : Statistični urad Republike Slovenije, 2004. 650 str.
40. Strategija gospodarskega razvoja Slovenije (Poročevalec Državnega zbora RS, št. 6/2002).
41. Strategija razvoja Slovenije. Ljubljana: Urad RS za makroekonomske analize in razvoj, 2005. 51. str.
42. Structural Indicators. Eurostat.
[URL: <http://europa.eu.int/comm/eurostat/structuralindicators>], 1. 5. 2007
43. Strukturni kazalniki, Slovenija, EU–15, EU–12, 2000–2003. Prva objava. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije, 2004. 3 str.
44. The Profile of the Successful Entrepreneur. Statistics in Focus No. 26/2006. Luxembourg : Eurostat, 2006. 12 str.
45. Uredba o uvedbi in uporabi Standardne klasifikacije dejavnosti (Uradni list RS, št. 2/2002).
46. Vmesno poročilo o izvajanju Srednjeročnega programa statističnih raziskovanj 2003–2007.
[URL: http://www.stat.si/doc/drzstat/Vmesno_porocilo_Srednjer_03_07.doc], 5. 4. 2006
47. Zakon o državni statistiki (Uradni list RS, št. 45/95, 9/2001).

48. Zakon o plačilnem prometu (Uradni list RS, št. 30/2002).
49. Zakon o gospodarskih družbah (Uradni list RS, št. 42/2006).
50. Zakon o Poslovnem registru Slovenije (Uradni list RS, št. 49/2006).

SEZNAM PRILOG

- Priloga 1: Klasifikacija NACE
- Priloga 2: Seznam kazalnikov za demografijo podjetij, ki so ga pripravili na OECD, v okviru projekta Okvir za statistiko o demografiji podjetij
- Priloga 3: Izračun kazalcev raziskovanja Demografija podjetij za določeno leto opazovanja
- Priloga 4: Število podjetij v področjih dejavnosti od C do K klasifikacije SKD po dejavnosti, Slovenija, 2002–2003
- Priloga 5: Število oseb, ki delajo, v področjih dejavnosti od C do K klasifikacije SKD po dejavnosti, Slovenija, 2002–2003
- Priloga 6: Indeks TEA in delež novonastalih podjetij (%) za nekatere države EU in Švico, 2002, 2003
- Priloga 7: Delež novonastalih podjetij v nekaterih državah EU ter na Norveškem in v Švici (% od vseh podjetij), 2000–2003
- Priloga 8: Delež oseb, ki delajo, v novonastalih podjetjih v nekaterih državah EU ter na Norveškem in v Švici (% od vseh podjetij), 2000–2003
- Priloga 9: Delež podjetij, ki so prenehala poslovati, v nekaterih državah EU in na Norveškem (% od vseh podjetij), 2000–2002
- Priloga 10: Delež oseb, ki delajo, v podjetjih, ki so prenehala poslovati, v nekaterih državah EU in na Norveškem (% od vseh podjetij), 2000–2002
- Priloga 11: Delež preživelih podjetij, od enega do pet let, v nekaterih državah EU (% od novonastalih podjetij), 2003
- Priloga 12: Povečanje števila oseb, ki delajo, v preživelih podjetjih, od enega do pet let, v nekaterih državah EU (%), 2003
- Priloga 13: Vprašalnik Dejavniki poslovne uspešnosti
- Priloga 14: Slovarček
- Priloga 15: Kratice

PRILOGA 1: Klasifikaciji NACE in SKD

Klasifikacija dejavnosti NACE Rev. 1.1. (fr. Nomenclature des activités économiques des Communautés Européennes) je obvezen statistični standard EU (Uredba Sveta Evrope št. 29/2002) in je neposredno povezan z mednarodno klasifikacijo dejavnosti Združenih narodov ISIC (ang. International Standard Industrial Classification). Klasifikacija NACE Rev. 1.1. je na najvišji ravni razčlenjena na področja, ki so označena s črkami od A do Q in se naprej razčlenjujejo na podpodročja, oddelke (2 mestna šifra), skupine (3 mestna šifra) in razrede (4 mestna šifra).

Z letom 2008 bo z uredbo Sveta št. 1893/2006 stopila v veljavo revidirana evropska klasifikacija dejavnosti NACE Rev. 2⁴³.

SKD je obvezen nacionalni standard, ki se uporablja pri evidentiranju, zbiranju, obdelovanju, analiziranju, posredovanju in izkazovanju podatkov, povezanih z dejavnostjo. Pravna osnova je: Uredba o uvedbi in uporabi Standardne klasifikacije dejavnosti, Uradni list RS, št. 2/2002.

Vsebinsko in strukturno se skoraj povsem ujema z NACE Rev.1.1, dodano pa je še peto mesto v šifri za delitev razredov v nacionalne podrazrede.

Tabela 1: Razčlenitev klasifikacij NACE in SKD po področjih dejavnosti

<i>Oznake področij</i>	<i>Opis dejavnosti</i>
A	Kmetijstvo, lov, gozdarstvo
B	Ribištvo in ribiške storitve
C	Rudarstvo
D	Predelovalne dejavnosti
E	Oskrba z električno energijo, plinom in vodo
F	Gradbeništvo
G	Trgovina, popravila motornih vozil in izdelkov široke porabe
H	Gostinstvo
I	Promet, skladiščenje in zveze
J	Finančno posredništvo
K	Poslovanje z nepremičninami, najem in poslovne storitve
L	Dejavnost javne uprave in obrambe, obvezno socialno zavarovanje
M	Izobraževanje
N	Zdravstvo in socialno varstvo
O	Druge javne, skupne in osebne storitvene dejavnosti
Q	Eksteritorialne organizacije in združenja

Vir: SURS/Klasifikacije (Klasje)

⁴³ Glavni nameni druge vsebinske revizije klasifikacije NACE so bili naslednji:

- uravnovežiti zastopanost proizvodnih in storitvenih dejavnosti,
- zagotoviti večjo mednarodno primerljivost evropskih podatkov in
- omogočiti statistično merjenje razvoja informacijske družbe.

PRILOGA 2: Seznam kazalnikov za demografijo podjetij, ki so ga pripravili na OECD, v okviru projekta Okvir za statistiko o demografiji podjetij (Ahmad, 2006, str. 2–5):

- *Število novonastalih podjetij*, ki zajema podjetja z zaposlenimi osebami in prihodkom od prodaje, večjim od nič, v prvem letu poslovanja.
- *Število gospodarskih novonastalih podjetij* (ang. economic births), ki zajema podjetja z več kot eno zaposleno osebo in s prihodkom od prodaje, večjim od nič, v prvem letu poslovanja.
- *Število novonastalih podjetij po definiciji Eurostata*, ki zajema podjetja z osebami, ki delajo, in z prihodkom od prodaje, večjim od nič, v prvem letu poslovanja.
- *Število podjetij, ki so prenehala poslovati*, ki zajema podjetja, ki so imeli vsaj eno zaposleno osebo.
- *Število podjetij, ki so prenehala poslovati, po definiciji Eurostata*, po kateri podjetja, ki so prenehala poslovati, zajemajo tudi podjetja brez zaposlenih oseb.
- *Delež novonastalih podjetij*, ki se izračuna kot število novonastalih podjetij v letu opazovanja, glede na:
  - število podjetij z vsaj eno zaposleno osebo v določeni časovni točki (preferenca OECD) ali v določenem obdobju (Eurostatova preferenca) in
  - število prebivalcev.
- *Delež gospodarskih novonastalih podjetij*, ki se izračuna kot število gospodarskih novonastalih podjetij v letu opazovanja glede na:
  - število podjetij z dvema ali več zaposlenimi osebami v določeni časovni točki in
  - število prebivalcev.
- *Delež novonastalih podjetij po definiciji Eurostata*, ki se izračuna kot število novonastalih podjetij po definiciji Eurostata v letu opazovanja, glede na število aktivnih podjetij v letu opazovanja.
- *Delež podjetij, ki so prenehala poslovati*, kjer je imenovalec enak kot pri izračunu deleža novonastalih podjetij.
- *Delež podjetij, ki so prenehala poslovati, po definiciji Eurostat*, kjer je imenovalec enak, kot pri izračunu deleža novonastalih podjetij po definiciji Eurostata.
- *Delež zaposlenih oseb, ki jih ustvarijo novonastala podjetja*, glede na vse zaposlene osebe v določeni časovni točki.
- *Delež zaposlenih oseb v podjetjih, ki so prenehala poslovati*, glede na vse zaposlene osebe v določeni časovni točki.
- *Delež preživelih podjetij*
- *Delež visoko rastočih podjetij* (to so podjetja s povprečno letno rastjo števila zaposlenih oseb večjo kot 20 % v treh letih, in z več kot 10 zaposlenih oseb na začetku obdobja opazovanja), ki predstavlja število visoko rastočih podjetij glede na:
  - število podjetij z več kot 10 zaposlenimi osebami na začetku obdobja opazovanja in
  - število prebivalcev.
- *Delež gazel* (to so podjetja, mlajša od petih let, s povprečno letno rastjo števila zaposlenih oseb večjo kot 20 % v treh letih, in z več kot 10 zaposlenih oseb na začetku obdobja opazovanja), ki predstavlja število gazel glede na:
  - število podjetij z več kot 10 zaposlenimi osebami na začetku obdobja opazovanja in
  - število prebivalcev.

PRILOGA 3: Izračun kazalcev raziskovanja Demografija podjetij za določeno leto opazovanja:

– delež novonastalih podjetij = $\frac{\sum \text{število novonastalih podjetij}}{\sum \text{število aktivnih podjetij}} * 100$

– delež podjetij, ki so prenehala poslovati = $\frac{\sum \text{število podjetij, ki so prenehala poslovati}}{\sum \text{število aktivnih podjetij}} * 100$

– delež preživelih podjetij = $\frac{\sum \text{število preživelih podjetij}}{\sum \text{število novonastalih podjetij}} * 100$

– delež zaposlenih oseb v novonastalih podjetjih/podjetjih, ki so prenehala poslovati, glede na zaposlene osebe v vseh podjetjih =

$$\frac{\sum \text{število zaposlenih oseb v novonastalih podjetjih/ podjetjih, ki so prenehala poslovati}}{\sum \text{število zaposlenih oseb v aktivnih podjetjih}} * 100$$

– delež oseb, ki delajo, v novonastalih podjetjih/podjetjih, ki so prenehala poslovati, glede na osebe, ki delajo, v vseh podjetjih =

$$\frac{\sum \text{število oseb, ki delajo, v novonastalih podjetjih/ podjetjih, ki so prenehala poslovati}}{\sum \text{število oseb, ki delajo, v aktivnih podjetjih}} * 100$$

– prihodek od prodaje v novonastalih podjetjih/podjetjih, ki so prenehala poslovati, glede na prihodek od prodaje v vseh podjetjih =

$$\frac{\sum \text{prihodek od prodaje v novonastalih podjetjih/ podjetjih, ki so prenehala poslovati}}{\sum \text{prihodek od prodaje v aktivnih podjetjih}} * 100$$

– povprečna velikost novonastalih podjetij =

$$\frac{\sum \text{število oseb, ki delajo, v novonastalih podjetjih}}{\sum \text{število novonastalih podjetij}}$$

– povprečna velikost podjetij, ki so prenehala poslovati =

$$\frac{\sum \text{število oseb, ki delajo, v podjetjih, ki so prenehala poslovati}}{\sum \text{število podjetij, ki so prenehala poslovati}}$$

– povprečna velikost preživelih podjetij =

$$\frac{\sum \text{število oseb, ki delajo, v preživelih podjetjih}}{\sum \text{število preživelih podjetij}}$$

- povečanje števila oseb, ki delajo, v novonastalih podjetjih v obdobju petih let po nastanku, oziroma spremembe v osebah, ki delajo v preživelih podjetjih =
  - absolutno

$$\sum \text{število oseb, ki delajo, v preživelih podjetjih v letu preživetja} - \sum \text{število oseb, ki delajo, v preživelih podjetjih v letu nastanka}$$
  - relativno

$$\frac{\sum \text{število oseb, ki delajo, v preživelih podjetjih v letu preživetja}}{\sum \text{število oseb, ki delajo, v preživelih podjetjih v letu nastanka}} * 100 - 100$$

- povečanje prihodka od prodaje novonastalih podjetjih v obdobju petih let po nastanku, oziroma spremembe v prihodku od prodaje v preživelih podjetjih =
  - absolutno

$$\sum \text{prihodek od prodaje v preživelih podjetjih v letu preživetja} - \sum \text{prihodek od prodaje v preživelih podjetjih v letu nastanka}$$
  - relativno

$$\frac{\sum \text{prihodek od prodaje v preživelih podjetjih v letu preživetja}}{\sum \text{prihodek od prodaje v preživelih podjetjih v letu nastanka}} * 100 - 100$$

Vir. Interno gradivo SURS

PRILOGA 4: Število podjetij v področjih dejavnosti od C do K klasifikacije SKD po dejavnosti, Slovenija, 2002–2003

	2002			2003		
	DP	SSP	SPR	DP	SSP	SPR
Skupaj	91.874	:	92.070	91.401	:	91.505
Skupaj (brez finančnega posredništva)	91.051	92.774	91.243	90.502	86.841	90.606
Rudarstvo	143	150	144	136	132	136
Predelovalne dejavnosti	18.871	19.381	18.878	18.362	17.739	18.362
Oskrba z elektriko, plinom, vodo	331	401	332	328	326	328
Gradbeništvo	13.289	13.375	13.290	13.447	12.782	13.447
Trgovina, popravila motornih vozil	23.452	24.067	23.466	22.891	21.877	22.891
Gostinstvo	7.154	7.294	7.165	7.085	6.691	7.085
Promet, skladiščenje, zveze	9.866	9.992	9.870	9.552	9.234	9.552
Finančno posredništvo	823	:	827	899		899
Nepremičnine, najem, poslovne storitve	17.945	18.114	18.098	18.701	18.060	18.805

Vir: Eurostat/Industry, Trade And Services – Horizontal View, SURS/Ekonomsko področje/Poslovni subjekti/Demografija podjetij, 20. 2. 2007

PRILOGA 5: Število oseb, ki delajo, v področjih dejavnosti od C do K klasifikacije SKD, po dejavnosti, Slovenija, 2002–2003

	2002		2003	
	SSP	SPR	SSP	SPR
Skupaj	:	608.233	:	603.819
Skupaj (brez finančnega posredništva)	596.684	587.509	569.555	583.405
Rudarstvo	4.951	4.952	4.657	4.725
Predelovalne dejavnosti	257.164	253.986	243.727	247.778
Oskrba z elektriko, plinom, vodo	12.375	12.032	11.779	11.804
Gradbeništvo	65.588	65.428	63.780	65.511
Trgovina, popravila motornih vozil	112.896	108.305	105.549	108.123
Gostinstvo	30.189	29.680	28.892	30.462
Promet, skladiščenje, zveze	53.871	53.636	52.177	52.853
Finančno posredništvo	:	20.724		20.414
Nepremičnine, najem, poslovne storitve	59.650	59.490	58.994	62.149

Vir: SURS/Ekonomsko področje/Poslovni subjekti/Demografija podjetij, 20. 2. 2007

PRILOGA 6: Indeks TEA in delež novonastalih podjetij (%) za nekatere države članice EU in Švico, 2002, 2003

%

	2002		2003	
	indeks TEA	delež novonastalih podjetij	indeks TEA	delež novonastalih podjetij
Madžarska	6,64	14,54	-	10,3
Italija	5,9	7,36	3,19	7,19
Združeno kraljestvo	5,37	11,69	6,36	13,24
Slovenija	4,63	7,14	4,05	6,59
Nizozemska	4,62	9,91	3,6	8,45
Španija	4,59	9,3	6,77	9,78
Finska	4,56	7,31	6,85	7,71
Švedska	4	6,09	4,12	6,07
Švica	7,13	-	7,41	3,5

Vir: Rebernik Miroslav et. al., 2003, str. 7, Eurostat/Industry, Trade and Services – Horizontal View, 7. 1. 2007

PRILOGA 7: Delež novonastalih podjetij v nekaterih državah članicah EU ter na Norveškem in v Švici (% od vseh podjetij), 2000–2003

	%			
	2000	2001	2002	2003
Belgija	7,04	:	:	:
Češka republika	:	12,45	10,03	10,13
Danska	9,98	9,27	:	:
Estonija	11,2	12,97	11,49	15,47
Finska	7,12	7,15	7,31	7,71
Italija	7,76	7,69	7,36	7,19
Latvija	16,2	10,2	21,76	10,2
Litva	11,34	11,48	10,3	9,2
Luksemburg	12,87	12,7	11,73	10,61
Madžarska	13,56	12,72	14,54	10,3
Nizozemska	9,45	9,61	9,91	8,45
Norveška	10,29	10,09	:	:
Portugalska	7,58	7,46	5,96	6,38
Romunija	10,92	11,45	12,59	18,74
Slovaška	10,07	14,93	14,97	8,83
Slovenija	6,41	6,5	7,14	6,59
Španija	9,65	9,08	9,3	9,78
Švedska	7,03	6,58	6,09	6,07
Švica	:	:	:	3,5
Združeno kraljestvo	12,06	11,87	11,69	13,24

Vir: Eurostat/Industry, Trade and Services – Horizontal View, 22. 2. 2007

PRILOGA 8: Delež oseb, ki delajo, v novonastalih podjetjih v nekaterih državah članicah EU ter na Norveškem in v Švici (% od vseh podjetij), 2000–2003

	%			
	2000	2001	2002	2003
Češka republika	:	4,21	3,43	3,44
Danska	2,36	2,24	:	:
Estonija	2,56	3,26	2,34	3,13
Finska	0,53	0,51	0,49	0,48
Italija	2,91	3,06	2,8	2,58
Latvija	5,27	3,01	4,5	2,69
Litva	3,64	4,02	4,97	2,8
Luksemburg	2,06	2,03	1,85	1,78
Madžarska	4,46	4,12	4,8	3,81
Nizozemska	2,2	2,21	2,13	1,79
Norveška	2,14	2,24	:	:
Portugalska	2,72	2,67	2,58	2,56
Romunija	2,61	2,95	2,74	3,8
Slovaška	2,94	4,2	3,76	2,9
Slovenija	1,61	1,54	1,44	1,47
Španija	4,46	3,91	3,76	3,98
Švedska	1,81	1,62	1,61	1,62
Švica	:	:	:	0,78
Združeno kraljestvo	3,72	4	3,46	3,62

Vir: Eurostat/Industry, Trade and Services – Horizontal View, 22. 2. 2007

PRILOGA 9: Delež podjetij, ki so prenehala poslovati, v nekaterih državah članicah EU in na Norveškem (% od vseh podjetij), 2000–2002

	%		
	2000	2001	2002
Češka republika	9,9	9,31	10,56
Danska	9,74	:	:
Estonija	12,66	11,84	7,82
Finska	6,47	6,61	7,14
Italija	6,49	6,54	7,89
Latvija	13,17	9,25	10,75
Litva	13,43	7,24	8,85
Luksemburg	9,22	9,48	9,81
Madžarska	9,91	10,41	11,1
Nizozemska	9,21	7,94	9,01
Norveška	8,3	:	:
Portugalska	1,39	4,56	4,26
Romunija	11,23	11,61	11,31
Slovaška	8,96	10,9	18,04
Slovenija	6,16	6,35	7,81
Španija	7,23	6,87	6,37
Švedska	5,55	5,56	5,18
Združeno kraljestvo	10,3	10,58	10,48

Vir: Eurostat/Industry, Trade and Services – Horizontal View, 22. 2. 2007

PRILOGA 10: Delež oseb, ki delajo, v podjetjih, ki so prenehala poslovati, v nekaterih državah članicah EU in na Norveškem (% od vseh podjetij), 2000–2002

	%		
	2000	2001	2002
Češka republika	2,82	2,93	3,24
Danska	2,11	:	:
Estonija	3,62	3,44	2,2
Finska	0,49	0,5	0,62
Italija	2,27	2,59	2,93
Latvija	3,38	2,19	1,72
Litva	3,01	1,94	1,86
Luksemburg	1,47	:	:
Madžarska	3,32	3,67	4,21
Nizozemska	2,64	2,43	2,77
Norveška	1,41	:	:
Portugalska	1,64	2,06	2,45
Romunija	1,66	1,91	1,82
Slovaška	2,23	2,68	5,06
Slovenija	1,27	1,33	1,63
Španija	3,14	2,96	2,71
Švedska	1,65	1,73	1,64
Švica	:	:	:
Združeno kraljestvo	4,83	4,01	4,41

Vir: Eurostat/Industry, Trade and Services – Horizontal View, 22. 2. 2007

PRILOGA 11: Delež preživelih podjetij, od enega do pet let, v nekaterih državah članicah EU (% od novonastalih podjetij), 2003

%

	Podjetje posluje				
	eno leto	dve leti	tri leta	štiri leta	pet let
Češka republika	80,88	65,91	:	:	:
Estonija	87,05	71,12	54,44	:	:
Finska	71,99	60,09	51,94	45,18	39,74
Italija	86,87	77,48	67,78	60,35	50,18
Latvija	77,5	74,6	61,27	:	:
Litva	76,3	81,38	64,26	:	:
Luksemburg	94,24	79,91	70,85	60,59	55,14
Madžarska	82,48	68,66	58,49	:	:
Nizozemska	84,1	74,12	65,88	57,42	:
Portugalska	98,89	93,68	:	:	:
Romunija	87,27	69,62	58,96	:	:
Slovaška	90,18	83,54	76,9	:	:
Slovenija	91,74	84,66	76,27	:	:
Španija	85,99	73,8	63,9	56,66	51,27
Švedska	96,91	87,2	78,15	70,79	61,47
Združeno kraljestvo	96,49	82,48	66,38	52,16	43,72

Vir: Eurostat/Industry, Trade and Services – Horizontal View, 24. 2. 2007

PRILOGA 12: Povečanje števila oseb, ki delajo, v preživelih podjetjih, od enega do pet let, v nekaterih državah članicah EU (%), 2003

%

	Podjetje posluje				
	eno leto	dve leti	tri leta	štiri leta	pet let
Češka republika	17,26	34,81	:	:	:
Estonija	37,24	45,78	80,59	:	:
Finska	77,59	89,84	122,16	153,92	71,11
Italija	34,54	53,64	66,29	66,77	69,99
Latvija	12,66	43,28	64,77	:	:
Litva	22,94	65,36	50,52	:	:
Luksemburg	48,51	69,53	90,41	122,98	123,34
Madžarska	20,46	38,3	42,97	:	:
Nizozemska	8,49	16,56	35,01	54,79	:
Portugalska	15,02	33,74	:	:	:
Romunija	56,39	75,16	120,85	:	:
Slovaška	16,21	33,72	43,13	:	:
Slovenija	28,89	33,41	44,84	:	:
Španija	25,7	34,28	37,16	46,19	43,84
Švedska	12,77	30,58	39,42	81,32	51,74
Združeno kraljestvo	13,52	15,12	38,68	46,45	50,14

Vir: Eurostat/Industry, Trade and Services – Horizontal View, 24. 2. 2007

PRILOGA 13: Vprašalnik Dejavniki poslovne uspešnosti

STATISTIČNI URAD REPUBLIKE SLOVENIJE

SPR - DPU

6 | 2 | 6 | 4

Zakon o državni statistiki (Uradni list RS, št. 45/95 in št. 9/01)
 Letni program statističnih raziskovanj za leto 2005 (Uradni list RS, št. 133/04)
 Spreminjenj priloge je obvezni.

DEJAVNIKI POSLOVNE USPEŠNOSTI VPRAŠALNIK

Kdo naj izpolni vprašalnik, Vprašalnik izpolni lastnik ali sodastnik podjetja. Označite okence pred ustreznim odgovorom oz. **vpisite odgovor v predričeno belo polje.**
Kako in do kdaj Izpolnjen vprašalnik nam pošljite najpozneje do 5. oktobra 2005 na naslov Statistični urad RS, Vožarski pot 12, p. p. 3570, 1000 Ljubljana ali po taksu (01) 234 08 60.
Dodatna pojasnila Za vsa dodatna pojasnila nas lahko pokličete po telefonu (01) 234 05 30 (Andrejka Šivic) ali nam pišete na naš elektronski naslov (andrejka.sivic@gov.si).

A. Starje podjetja ob nastanku

Oč je bilo ob nastanku podjetja več podjetnikov, naj vprašalnik izpolni le eden.

A1. Začetek izpolnjevanja vprašalnika:

u	ra	mi	n

A2. Ali ste vi prvotni oz. izvirni podjetnik ali eden izmed prvotnih podjetnikov, ki so ustanovili podjetje?

- 1 Da.
 2 Ne. —————> Nadaljujte s sklopom C.

Prvotni oz. izvirni podjetnik je oseba, ki je ustanovila podjetje in aktivno sodeluje pri vodenju in upravljanju podjetja ter je samostojni podjetnik.

A3. Kako, na kakšen način je nastalo vaše podjetje?

Označite en odgovor.

- 1 Z začetkom popolnoma nove dejavnosti
 2 Ustanovilo ga je obstoječa podjetje (kot podružnica, hčerinska družba, ...).
 3 S ponovnim začetkom delovanja po več kot dve leti trajajočem mirovanju.
 4 S ponovnim začetkom delovanja po manj kot dve leti trajajočem mirovanju.
 5 S prevzemom ali z nakupom drugega podjetja.
 6 S prevzemom dela drugega podjetja.
 7 Šlo je le za spremembo pravnoorganizacijske oblike že obstoječega podjetja.
 8 Drugače (noben ponujen odgovor ni ustrezen).

A4. kateri razlogi so spodbudili ustanovitev vašega podjetja in v kolikšni meri?

Označite en odgovor v vsaki vrstici.

	Da, v veliki meri	Da, ob določene meri	Ne.	Ne vem.
a. Želja po izzivih?	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 9
b. Da bi bili sam svoj gospod?	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 9
c. Želja, da bi se preživljali s svojim konjčkom?	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 9
d. Da bi nadaljevali tradicijo samozaposlenih v družini?	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 9
e. Da bi lahko bolje povezovali delo in zasebno življenje?	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 9
f. Ker so vaši otroci že dovolj veliki, da ste lahko ustanovili podjetje?	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 9
g. Ker pričakujete boljši zaslužek?	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 9

h Da bi uresničili zamisel za novi proizvod ali storitev?	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 9
i Da bi se uveljavili na mednarodnem trgu?	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 9
j Da bi se izognili nezaposelnosti?	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 9
k Da bi se izognili nezadovoljivim delovnim razmeram?	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 9
l Da bi delali kot podpogošbenik samo za prejšnjega delodajalca?	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 9
m Ker je bila to edina možnost, če ste hoteli opravljati svoj poklic?	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 9

A5. Kako ste financirali ustanovitev podjetja?

Označite en odgovor v vsaki vrstici.

	Da.	Ne.
a Tako, da ste uporabili lastni fond/ lastne prihranke?	☐ 1	☐ 2
b S finančno pomočjo družine ali prijateljev?	☐ 1	☐ 2
c Z bančnim posojilom brez zahteve po poroštvu?	☐ 1	☐ 2
d Z bančnim posojilom z zahtevo po poroštvu?	☐ 1	☐ 2
e S kapitalskim prispevkom drugih podjetij?	☐ 1	☐ 2
f S tveganim kapitalom?	☐ 1	☐ 2
g S finančno pomočjo organov oblasti?	☐ 1	☐ 2

A6. Kaj vam je povzročalo težave pri ustanavljanju podjetja in v kolikšni meri?

Označite en odgovor v vsaki vrstici.

	Da, v veliki meri	Da, do določene mere.	Ne.	Ne vem.
a Pričlovek finančnih sredstev?	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 9
b Vzpostavitev stikov s strankami?	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 9
c Izterjava plačila za neplačane račune?	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 9
d Določitev cene proizvodov/storitev?	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 9
e Iskanje ustreznega prostora?	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 9
f Iskanje dobaviteljev?	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 9
g Pričlovek primerne delovne sile?	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 9
h Učinkovita uporaba informacijske tehnologije?	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 9
i Ukvarjanje s pravnimi in administrativnimi zadevami (registracija, davki in podobnimi zadevami)?	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 9
j To, da ste kot podjetnik sami (odgovorni za vse)?	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 9
k Pričlovek opore pri sprogi oz. sprogu, družni?	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 9
l Nič od naštetega.	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 9

A7. Pred ustanovitvijo podjetja ...

Označite en odgovor.

- 1 ... ste bili zaposleni
- 2 ... ste vodili drugo podjetje.
- 3 ... ste bili študent/šudentka.
- 4 ... ste bili nezaposleni in prijavljeni na zavezo za zaposlovanje.
- 5 ... niste opravljali pridobitne dejavnosti in niste bili na voljo na trgu delovne sile (npr. ste upokojeni).

A8. Ali imate v panogi, v kateri deluje vaše podjetje, že kakšne izkušnje iz preteklosti?

- 1 Da.
- 2 Ne.

A9. Ali ste že kdaj prej ustanovili podjetje?

- 1 Ne.
 2 Da, enkrat.
 3 Da, več kot enkrat.

A10. Ali ste se, preden ste ustanovili svoje podjetje, udeležili posebnega izobraževanja (tečaja) z namenom, da vam bo to pomagalo pri ustanovitvi podjetja?

- 1 Da, na lastno pobudo.
 2 Da, na zahtevo oblasti
 3 Ne.

A11. Od koga ste ob ustanovitvi podjetja dobili najuporabnejši nasvet?

Označite lahko do tri odgovore.

- 1 Od družine in prijateljev.
 2 Na tečaju za podjetnike.
 3 Od znancev, ki so strokovnjaki.
 4 Od strokovnih svetovalcev.
 5 Od zaveca za zaposlanje.
 6 Od organizacij, ki so specializirane za ustanavljanje podjetij (npr. gospodarske zbornice, poslovnih združenj itd.).
 7 Od finančnih institucij.
 8 Niste prejeli nobenega koristnega nasveta.
 9 Niste potrebovali nobenega nasveta.

A12. Ali opravljate kako drugo dejavnost, ki vam prinaša dohodek/zasluzek, poleg vodenja in upravljanja tega podjetja?

- 1 Da.
 2 Ne. —————> Nadaljujte z vprašanjem B1.

A13. Ali ste zaposleni še v kakem drugem podjetju?

- 1 Da.
 2 Ne.

B. Demografski podatki o prvotnem (izvozem) podjetniku

B1. Leto vašega rojstva:

B2. Spol:

- 1 moški
 2 ženski

B3. Državljanstvo:

- 1 slovensko
 2 katere druge izmed držav Evropske unije
 3 drugo

B4. Kakšno formalno (javno veljavno) izobrazbo ste imeli ob ustanovitvi podjetja?

- 1 Brez šolske izobrazbe oz. nepopolna osnovna izobrazba, 1 - 3 razredi —————> Nadaljujte s sklopom C.
 2 Nepopolna izobrazba, 4 - 7 razredov. —————> Nadaljujte s sklopom C.
 3 Osnovna izobrazba. —————> Nadaljujte s sklopom C.
 4 Ničja ali srednja poklicna izobrazba.
 5 Srednja strokovna izobrazba.
 6 Srednja splošna izobrazba.

C7. Kako sodelujete z drugimi podjetji (način, oblika sodelovanja)?

Označite en odgovor

- 1 Sodelujem z drugimi podjetji v omrežju.
- 2 Sem podpogoobenik večjega podjetja.
- 3 Sem inetnik franšize ali licence (na primer za prodajo knjig, zgoščenk).
- 4 Sodelujem pri skupnih vlaganjih.
- 5 Drugače (noben ponujen odgovor ni ustrezen).

C8. Ali menite, da je vaše podjetje inovativno glede na...

Označite en odgovor v vsaki vrstici.

	Da.	Ne.
a. nove proizvode ali storitve, ki ste jih uvedli na trg (inovacija proizvoda)?	☐ 1	☐ 2
b. novi proizvodni proces ali na nove metode (inovacija procesa)?	☐ 1	☐ 2
c. novo organizacijo vedenja in upravljanja (organizacijska inovacija)?	☐ 1	☐ 2
d. novi način prodaje vaših proizvodov ali storitev (inovacija marketinga)?	☐ 1	☐ 2

C9. Katere težave ovirajo vaše podjetje pri prodaji proizvodov ali storitev in v kolikšni meri?

Označite en odgovor v vrstici

	Da, v veliki meri	Da, do obločene mere.	Ne.	Ne ve m.
a. Velika konkurenca na trgu?	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 9
b. Premajhno povpraševanje po proizvodih ali storitvah, ki jih ponujate na trgu?	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 9
c. Težave pri obločanju cen proizvodov ali storitvam?	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 9
d. Pomanjkanje znanja o marketingu?	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 9

C10. Prosimo, ocenite, kateri izmed spodaj naštetih dejavnikov vas ovirajo pri razvoju poslovne aktivnosti in v kolikšni meri?

Označite en odgovor v vsaki vrstici.

	Da, v veliki meri	Da, do obločene mere.	Ne.	Ne ve m.
a. Donosnost?	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 9
b. Razpoložljivost bančnih posojil?	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 9
c. Razpoložljivost tvegane kapitala?	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 9
d. Razpoložljivost kratkoročnih kreditov?	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 9
e. Dosegljivost kvalificirane delovne sile?	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 9
f. Stroški dela?	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 9
g. Zakonodajna in administrativna obremenitev?	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 9
h. Prilagajanje novim tehnološkim standardom?	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 9
i. Omejene priložnosti pri vodenju in upravljanju?	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 9
j. Usklajevanje zasebnega (družinskega) življenja in dela?	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 9
k. Iskanjem poslovnih partnerjev?	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 9
l. Neplačila oziroma ne pravočasna plačila strank?	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 9

D. Prihodnji načrti

D1. Kakšni so vaši strateški načrti o nadaljevanju podjetja v naslednjih dveh letih?

Označite en odgovor

nameravamo ...

- 1 ... nadaljevati podjetje tako in v taki obliki, kot je zdaj.
- 2 ... združiti podjetje z drugim podjetjem ali z več podjetji ali pripojiti ga k drugemu podjetju.
- 3 ... prodati ali zapreti podjetje in ustanoviti novo v isti dejavnosti.

- 4 ... preclati ali zapreti podjetje in ustanoviti novo v drugi dejavnosti.
- 5 ... preclati ali zapreti podjetja, ne da bi ustanovili novo.

02. Kakšen razvoj poslovne aktivnosti pričakujete v naslednjem letu? Prosimo, navedite pričakovane spremembe pri naslednjih značilnostih. Označite en odgovor v vrstici

	z manjšanje	nespremenjeno	povečanje
a. prihodek od prodaje	☐ 1	☐ 2	☐ 3
b. število zaposlenih oseb s pogodbami o zaposlitvi	☐ 1	☐ 2	☐ 3
c. raznolikost proizvodov ali storitev za prodajo	☐ 1	☐ 2	☐ 3
d. donosnost	☐ 1	☐ 2	☐ 3

03. Katere bi bile vaše prednostne naloge, če bi se povečal zaslužek podjetja? Označite lahko do tri odgovore.

- 1 Zaposlili bi več oseb.
- 2 Povečali bi plačilo zaposlenim.
- 3 Investirali bi v dejavnost podjetja (v druge proizvode, dejavnosti...).
- 4 Poplačali bi kredite ali dolgove.
- 5 Povečali bi lastno plačo.
- 6 Zmanjšali bi si lastni delovni čas.
- 7 Drugo (noben od ponujenih odgovorov ni ustrezen).

04. Konec izpolnjevanja vprašalnika:

ura	min

Vprašalnik je izpolnil/izpolnila:

Ime in priimek: _____ Delovno mesto: _____

Telefonska številka: _____ E-pošta: _____

Vaše opombe:

Žig in podpis _____

Datum _____

Najlepše se vam zahvaljujemo za sodelovanje!

PRILOGA 14: Slovarček

Accessibility – Dostopnost informacij
Accuracy – Točnost ocen
Bussines Demography – Demografija podjetij
Business Demography – Recommendations Manual – Metodološki priročnik za statistiko o demografiji podjetij
Business Register – Recommendations Manual – Metodološki priročnik za poslovne registre
Clarity – Jasnost informacij
Coherence – Skladnost
Comparability – Primerljivost
Confidentiality of data – Zaupnost podatkov
Creative destruction – Ustvarjalna destrukcija
Demography of Small and Medium-sized Enterprises in central European countries – Demografija malih in srednje velikih podjetij
Directorat General Enterprise and Industry – Generalni direktorat za podjetništvo in industrijo
Directorat General Internal Market and Services – Generalni direktorat za notranji trg in storitve
Economic births – Gospodarska novonastala podjetja
Employees – Zaposlene osebe
Enterprise – Podjetje
Enterprise birth – Novonastalo podjetje brez predhodnikov
Enterprise death – Podjetje, ki je prenehalo poslovati in je brez naslednikov
Enterprise groups – Skupine podjetij
Establishment – Podružnica
Factors of Business Success – Dejavniki poslovne uspešnosti
Firm-Level Data Project – Projekt o podatkih na ravni podjetja
Global Entrepreneurship Monitor – Globalni podjetniški monitor
Matching – Primerjanje po določenih značilnostih
Persons Employed – Osebe, ki delajo
Persons Occupied – Osebe, ki delajo (uporablja se v evropski uredbi za vzpostavitev poslovnih registrov za statistični namen)
Primary suppression – Primarno zakrivanje
Punctuality – Točnost objave
Purity – Čistost
Relevance – Ustreznost statističnih konceptov
Secondary suppression – Sekundarno zakrivanje
Standard Quality Report – Standardno poročilo o kakovosti v statističnih raziskovanjih
Timeliness – Pravočasnost objave
Total Early-Stage Entrepreneurial Activity – Zgodnja podjetniška aktivnost
Turnover – Prihodek od prodaje
United Kingdom – Združeno kraljestvo

PRILOGA 15: Kratice

AJPES	Agencija RS za javnopravne evidence in storitve
APRS	Poslovni register Slovenije
DDV	Davek na dodano vrednost
DOSME	Demografija malih in srednje velikih podjetij
DPU	Dejavniki poslovne uspešnosti
EU	Evropska unija
GEM	Globalni podjetniški monitor
ISIC	Mednarodna standardna klasifikacija dejavnosti
LPSR	Letni program statističnih raziskovanj
NACE	Splošna klasifikacija gospodarskih dejavnosti v Evropski uniji
OECD	Organizacija za ekonomsko sodelovanje in razvoj
PECO	Demografija malih in srednje velikih podjetij v državah srednje in vzhodne Evrope
RS	Republika Slovenija
SKD	Standardna klasifikacija dejavnosti
SPR	Statistični poslovni register Slovenije
SPRS	Srednjeročni program statističnih raziskovanj
SRDAP	Statistični register delovno aktivnih oseb
SURS	Statistični urad Republike Slovenije
TEA	Zgodnja podjetniška aktivnost
ZDA	Združene države Amerike